

MUHAFAZAKÂR DEMOKRASİDE YEREL YÖNETİM VİZYONU

Erol KAYA-Hulusi ŞENTÜRK

FİHRİST

Sunuş

Giriş

Kavramlar

MUHAFAZAKÂRLIK

a-Aklın sınırlılığı:

b-Toplumun önemsenmesi:

c-Bireylerin sınırlı özgürlüğü:

d-Sınırlı devlet:

e-Sivil toplum:

f-Yerelleşme:

g-Devrimci değil tedrici:

h-Ailenin korunması:

ı-Refah devletine muhalefet:

j-Geleneklere bağlılık:

k-Dinin önemi:

l-Ahlaki değerler:

m-Mesleki örgütlenmeler:

n-Demokrasi:

YEREL YÖNETİMLER-YERELLEŞME

YERELLEŞMEYE MUHAFAZAKÂR YAKLAŞIM

1-Yerel Yönetimler, Toplum Ve Sosyal Belediyecilik

2-Sivil Toplum

3-Sınırlı Ama Etkin Belediye Yönetimi

4-Yerel Kalkınma

Ak Parti Ve Yerel Kalkınma Hamlesi

Yerel Kalkınma Yönetimi Çalışma Prensipleri

5-Demokratik Yönetim

6-Kentlilik Bilinci

YEREL YÖNETİMLERDE MUHAFAZAKÂR DEMOKRASİNİN YÖNETİM İLKELERİ

GENEL DEĞERLENDİRME

SUNUŞ

Yerel Siyaset Dergisi, ülkemizde demokratik kültürün gelişmesi, demokrasinin tüm kurum ve kuralları ile hakimiyetinin tesisi için yerel siyasetin önemine vurgu yapmaktadır. Yerel siyaset olmadan demokrasinin sağlıklı gelişemeyeceğine inanmakta ve bu sebeple de yerel siyasetin gelişimi yönünde yayın yapmaktadır.

Dergimiz, 2007 yılı Ocak ayından itibaren her ay dergi ile birlikte bir de kitap eki vermeye başlamıştır. Bu kitaplar, dergide daha önce yayınlanan yazı ve röportajlardan oluşmaktadır. Elinizde bulunan bu kitap da dergimiz yazarlarından Erol Kaya ve Hulusi Şentürk'ün daha önce 5 bölüm halinde yayınlanan "Muhafazakâr Demokraside Yerel Yönetim Vizyonu" isimli yazılarının gözden geçirilmiş halinden oluşmaktadır. Muhafazakâr Demokrasinin yerel yönetimlere yönelik vizyonunu değerlendirme açısından da bir ilk hüviyetindedir.

Konusu ile ilgili ilk çalışma olması ve bir kitap formatında hazırlanmak yerine makale olması sebebi ile de elbette birçok eksikliği bulunacaktır. Ancak, bu alanda yeni çalışmalarını teşvik edeceğini ümit etmekteyiz. Saygılarımızla.

1.BÖLÜM

GİRİŞ

Bu çalışmamızda muhafazakâr demokrasi anlayışında var olan ya da olması gereken yerel yönetim vizyonunu belirlemeye çalışacağız. Dolayısıyla siyasi bakış açısı, siyasi bakış açımızı oluşturan değerler, gelecekle ilgili öngörüler gibi birçok kavram da bu bağlamda incelenmek zorunda. Çünkü bir toplumda iktidar olan veya iktidar olma mücadelesi veren siyasi görüşlerin topluma sundukları bir gelecek vaadi ve aynı zamanda bu vaadi gerçekleştirmek için yürünecek yolda sadık kalınacak değerler söz konusudur. Muhafazakâr demokrasi de bir siyasi görüş olarak topluma iddialı bir gelecek vaat etmekte, aynı zamanda bu geleceğe doğru sürdürülecek yürüyüşte sadık kalınacak değerlerden bahsetmektedir.

Çalışmamızda muhafazakâr demokrasi düşüncesi bağlamında nasıl bir yerel yönetim modeli olması gerektiği konusu incelenecektir. Fakat konunun daha iyi anlaşılması, okuyucu ile yazımız arasında kavramlara farklı anlamlar yüklenmekten kaynaklanabilecek yanlış anlaşılmanın önlenmesi için öncelikle kavram sorgulaması yapılacaktır.

KAVRAMLAR

Vizyon kelimesinin çok da açıklayıcı bir tanımı mevcut değil. Vizyon; kuruluşun "Ne olmak istiyoruz" sorusuna vereceği cevaptır. Vizyon kelimesinin Türkçemizdeki en yakın karşılığı "uzak görüşlülüktür". Konuşma dilinde "ufku geniş" ifadesini kullanırız ve bu ifade ile de muhatabımızın konuları çok geniş açıdan değerlendirdiğini, tek bir olguya dayanarak değil, konuyu doğrudan ya da dolaylı ilgilendiren veya konudan doğrudan veya dolaylı ilgilenen olgular ile bu günü değil geleceği de değerlendirmesine kattığını anlatmak isteriz. Dolayısıyla vizyon ileriye görme gücüdür.¹ Fakat bu tanımın çok da yeterli olduğunu söyleyemeyiz. Çünkü vizyon kelimesi olaylara geniş perspektiften bakabilmeyi, bu bakış açısından hareketle de daha güzel bir gelecek için uzun vadeli hedefler belirlemeyi ve bütün bunların da kendi içerisinde tutarlı değerler bütününe üzerine bina edilmesini içerir.

Vizyon kavramı en genel anlamda insan ve toplum yaşamını ilgilendiren alanlarda (iktisadi, sosyal, siyasal, kültürel, ekolojik, vs) istenebilir bir geleceği kurmaya yönelik, birbiri ile bağlantılı, tutarlı ve uygulanabilirliği savunulabilen amaçların gerçekleşmesine yönelik düşünceler, projeler, plan ve programlar bütününe uygulamada başarıyı sağlayacak stratejik bir yaklaşımla ortaya konulması olarak tanımlanabilir.²

Yönetim, bir amaca ulaşmak için eldeki kaynakları etkin ve verimli kullanma sanatıdır. Dolayısıyla her yönetimin bir gelecek vizyonu olması kaçınılmazdır. Çünkü bir amaca ulaşmaktan bahsediyor ise aynı zamanda vizyondan da bahsediyor olmamız gerekmektedir. Vizyon sahibi olmayan yönetimler iddiasız, günü birlik tavırlar sergileyen idarelerdir ve başarıları da tesadüflere kalmıştır.

Siyaset, en geniş anlamda, insanların hayatlarını düzenleyen genel kuralları yapmak, korumak ve değiştirmek için gerçekleştirdikleri faaliyetlerdir.³ Siyaset, toplumun bu günkü problemlerini çözüme kavuşturma ve yarınlarnı en iyi şekilde inşa etmek sanatıdır. Siyaset sözcüğü Arapça kökenlidir ve "bir kavmi düzene koymak ve işlerini idare etmek" anlamına

¹ KOVANCI, Ahmet, Toplam Kalite Yönetimi, Sistem Yayıncılık, İstanbul 2001, sf: 57

² Erdal TÜRKAN, Vizyon Rekabeti, Liberte Yayınları, Ankara 2003, s: 2

³ HEYWOOD, Andrew, Siyaset, Liberte Yayınları, Ankara 2006, s:2

gelmektedir.⁴ Türk Dil Kurumu'na göre de “devlet işlerini düzenleme ve yürütme sanatıyla ilgili özel görüş veya anlayış” demektir.⁵

Siyaset kelimesi “bir dizi amaca ulaşmak için kaynak kullanımında öncelikleri belirlemek ve bunları gerçekleştirmek için karar alma süreçlerini etkilemek” anlamına da gelmektedir. Bu sebeptir ki, siyaset hem yönetimi ve hem de bir gelecek öngörüsünü yani vizyonu gerekli kılmaktadır.

Toplumun mevcut problemlerinin çözümü ve geleceğinin inşası için kamu gücünün ve kaynaklarının kullanımı gerekmektedir. Kamu gücünün ve kaynakların kullanımında değişik politikalar söz konusudur. Bu kaynak ve gücün mümkün olduğunca en az kullanılması, gelişmelerin tamamen piyasa şartlarına bırakılmasını savunan liberalizm, bu kaynakların kamu adına ve bireysel mülkiyete de sınırlama getirerek kullanılmasını öngören sosyalizm gibi değişik politik ideolojiler söz konusudur. Bu gün için ideolojiler genelde üç ayrı kategoride toplanmaktadır. Bunlar liberalizm, sosyalizm ve Muhafazakârlıktır. Bizim konumuz muhafazakâr demokrasi perspektifinde yerel yönetimler vizyonu olduğu için sadece Muhafazakârlık incelenecektir.

2.BÖLÜM

MUHAFAZAKÂRLIK

Günümüzde var olan üç ana ideolojiden biri olan Muhafazakârlık özellikle son yılların popüler ideolojisidir. Muhafazakârlık denilince bir siyasi görüşten, bir tavır almadan bahsediyoruz demektir. Her ne kadar kelime anlamı korumayı içermekte ise de muhafazakârlık aslında salt koruma, muhafaza etme üzerine bina edilmiş, tutucu bir siyasi görüş değildir. Muhafazakârlık, eskiyi kollayıp gözetirken onu olduğu gibi bırakmak yerine, eskinin cevherlerinden yararlanarak yeniyi inşa eder.⁶

Muhafazakârlık sanılanın aksine geçmiş ne pahasına olursa olsun korumak değil, tecrübeye gereken önemi vermek demektir. “Muhafazakâr düşüncenin üzerinde durduğu en önemli nokta tecrübedir.”⁷ Bir toplumun sahip olduğu değerler uzun bir geçmişten süzülerek bu güne gelmiş, binlerce yılın tecrübesinin birikimidir ve bu tecrübe birikiminin yok sayılmasını, aşağılanmasını muhafazakâr düşünce kabul etmemektedir. Bu yaklaşım sebebiyledir ki, örf ve adetler, toplumsal değer yargıları, kurumlar bir çırpıda silip atılabilecek miras değildir. Aksine, bu günün problemlerine çözüm ararken ve gelecekle ilgili projeleri şekillendirirken bu birikimden yararlanmayı öngörmektedir.

Klasik anlamda sağ-sol ekseninde bir ideolojik ayırmda muhafazakârlığı bir yere oturtmak mümkün değildir. Çünkü her ne kadar Muhafazakârlık denilince toplumda siyasi yelpazenin sağ aklı gelmekte ise de, Muhafazakârlık sağ-sol ekseninin dışında kalmaktadır. Bu sebeple iki uçlu siyasi yelpaze yerine bir ucunda liberalizm, bir ucunda sosyalizmin ve bir ucunda da muhafazakârlığın yer aldığı üçgen biçimli bir siyasi konumlandırılmadan bahsedilmektedir.⁸

Muhafazakârlık liberalizm ve sosyalizm ile birlikte son iki yüzyılın siyasi düşünce tarihine ve pratiğine damgasını vuran bir siyasi ideolojidir.⁹ Süreç içerisinde her ideoloji gibi

⁴ Bülent Daver, Siyaset Bilimine Giriş, Ankara, Yargı Yayınevi, 1993, s.3

⁵ <http://www.tdk.gov.tr/tdksozluk>

⁶ Nur Altınyıldız, Eskiye Muhafaza/Yeniyi İnşa, Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce-Muhafazakârlık, c.5, s: 179

⁷ Ömer Çaha, <http://arsiv.zaman.com.tr/2003/o8/31>

⁸ F Hayek’i için bkz: Yalçın Akdoğan, Dr, Muhafazakar Demokrasi, Ankara 2003, s:5

⁹ Bekir Berat Özipek, Muhafazakârlık, Liberte Yayınları, Ankara 2004, s:3

muhafazakârlığın da değişik versiyonları geliştirilmiş olmakla beraber genelde ortak olunan noktalar vardır ve bunlar da muhafazakâr siyasetin çerçevesini oluşturmaktadır.

Muhafazakârlık 18. yüzyılın sonlarında ve 19. yüzyılın başlarında ortaya çıktı. Bunlar, birçok bakımdan Fransız Devriminde ifadesini bulan büyük ölçekteki iktisadi ve siyasi değişime karşı bir tepki olarak ortaya çıktılar.¹⁰ İlk çıkış daha çok değişime karşı olmak ve eski düzeni özlemek biçiminde iken özellikle ABD ve İngiltere’de Edmund Burke’nin “muhafaza etmek için değişim” fikrinde ifadesini bulan, daha ihtiyatlı, daha esnek ve sonuçta daha başarılı bir muhafazakârlık türü ortaya çıktı.¹¹

Bu gün muhafazakârlıktan bahsedildiğinde, ideolojik anlam kastedilmektedir. Yoksa gerek 18. yüzyıldan önce de var olan ve gerekse bu tarihten sonra da var olan ve mevcut kurulu düzenin korunmasını talep eden korumacı-muhafazakâr yaklaşım kastedilmemektedir. Fransız Devrimi karşısında özellikle aristokrat sınıfın takındığı tavır da bu gün muhafazakâr ideoloji olarak tanımlanamaz. Yani, muhafazakârlık tarihsel konumu ile tanımlanamaz.¹² Böyle bir tanımlamaya başvurmak, muhafazakâr ideolojiyi anlamayı ve anlamlandırmayı engeller. Çünkü, tarih boyunca gerek insani sebeplerle, gerek elde ettikleri statükoyu korumak kaygısı ile, aslında ideolojik bir dünya görüşü olmayan pragmatist yaklaşımlar hep olagelmıştır. Bazen de kimi ideolojik hareketler kendilerini muhafazakâr olarak tanımlamışlardır. Özellikle de dini eksende sürdürülen siyasi mücadelelerin daha ılımlı olarak gördükleri ve kendi adlarını kullanmaya göre politik olarak daha güvenli buldukları muhafazakârlık tanımını kullandıkları görülmektedir.

Muhafazakârlık bir ideoloji olarak ele alındığında onun genel hatlarını oluşturan paradigmlar şunlardır:

a-Aklın sınırlılığı:

Muhafazakar düşünce akli her şeyin üstünde görmez. Aklın tek belirleyici olmasına itiraz eder. Bu tavır akli küçümsemek veya değersiz görmek değildir ama salt akıl yürütmeden hareketle toplumların şekillendirilmesine karşı çıkar. “Muhafazakârlık, kendi aklının sesini dinleyerek başka insanların hayatları üzerinde kalıcı bir etki yaratmaya çalışan düşünürleri eleştirir. Muhafazakârlara göre akıl farklı sonuçlara varabilmektedir ve bir bireyin toplum üzerinde keyfi değişiklikler yaratma isteklerine araç olmamalıdır. Toplum düzeni asırların deneyimlerinin süzülerek gelen bir evrimleşme sonucu oluşmalıdır. Muhafazakârlık aklın siyasi sorunlar karşısında kullanımına karşı değildir, fakat toplumun tümünü etkileyecek planların, çoğunluğun isteğine aykırı olmalarına karşın akılcılık (rasyonalizm) kullanılarak meşrulaştırılmasına karşıdır.”¹³

Aklın tek başına dünyayı daha iyi hale getirmeyeceğine ilişkin muhafazakâr kanının iki kaynağı vardır. Pratik olan ilki, akla dayalı siyasi projelerin tatbikinin yol açtığı olumsuzluklar ve yıkımlardır. Teorik olan ikincisi ise, insan bilgisinin sınırlarına ilişkin epistemik (bilgi veya bilginin geçerliliği ile ilgili olan) kuşku taşıyan felsefi ve dinî dogmalardan gelmektedir.¹⁴ Aklın belirleyiciliğinin kabulü demek, bu gün için aklın doğru olarak gördüğünün kesin doğruluğunu kabul etmek demektir. Oysa bilimin ilerlemesi ile dün doğru görülenlerin bu gün yanlış görülmesi ender rastlanan durumlardan değildir. Dolayısıyla akıl tek başına belirleyici olmamalı, diğer argümanlarca da desteklenmelidir. Yani ne salt akılla olmalı ne de akıl devre dışı bırakılmalıdır.

b-Toplumun önemszenmesi:

¹⁰ HEYWood, Andrev, a.g.e., s: 65

¹¹ HEYWood, Andrev, a.g.e., s: 66

¹² VİNCEND, Andrev, Modern Politik İdeolojiler, Paradigma Yayıncılık, İstanbul 2006, s:89

¹³ Vikipedi, özgür ansiklopedi

¹⁴ ARDOĞAN, Recep, İslam Açısından Muhafazakar Teorinin İlkeleri, Köprü Dergisi, 97. sayı

Muhafazakarların toplum tanımlaması diğer ideolojilerden farklıdır. Toplum, kendisini oluşturan bireylerin toplamı değildir. Bireyler toplumu oluşturmakla beraber ortaya bu oluşumun toplamından çok daha öte bir varlık doğar. Muhafazakârlara göre “toplum, yaşayan gerçek bireylerin oluşturduğu bir bütün değil, geçmişten geleceğe uzanan ve şimdiki zamanda yaşayan bireylerin varlığını aşan bir bütündür.”¹⁵ Toplum, bu gün yaşayan bireylerin sahip oldukları değerlerin, düşüncelerin, umutların yanı sıra geçmişin mirasını ve gelecek nesillerin haklarını da muhafaza eden bir varlıktır.

Toplum içerisinde her birey ve kurum arasında karşılıklı işbirliği ve sorumluluk gerektiren bağlar bulunmaktadır. Sağlıklı bir toplum için bu bağların güçlü olması önemlidir. Eğer bireyler ve kurumlar arasındaki ilişki karşılıklı rızaya, uzlaşmaya, uyuma dayalı olmaz da çatışmaya dayalı olursa toplumsal düzen bozulur. Bu sebeple toplumu oluşturan ilişkiler ağının muhafazasının büyük önemi bulunmaktadır.

c-Bireylerin sınırlı özgürlüğü:

Muhafazakârlık liberalizm gibi bireye sınırsız özgürlük tanımaz. Bireyin özgürlüğü toplumsal istikrarı bozucu boyutlara taşınmaz. Bu bireysel özgürlükleri ve bireyin kendi başına bir değer ifade etmesini ret etmek değil ama bireyin ancak toplum içerisinde kalarak asıl değerini koruyabileceği inancını içermektedir. Bireyin ve toplumun sağlıklı bir şekilde bir arada tutulması gerekmektedir. Bireyin içinde yaşadığı topluma karşı sorumlulukları bulunmaktadır ve bu sorumlulukların reddini içeren bireysel özgürlük kabul edilemez bulunmaktadır. Ancak bu bireyin toplum adına feda edilmesi anlamına gelmemektedir. Çünkü toplum birey için vardır ve bireyi önemsiz saymak toplumun önemsenmesi ile çelişki içerir. Dolayısıyla ne birey için toplum ne de toplum için birey feda edilmemelidir; her iki tarafı da koruyan bir orta yol bulunmalıdır. Bu yol da taraflar arası sorumluluklar dengesi üzerine bina edilmelidir.

İnsanın bir birey olarak tek başına toplumsal alanda karar verici olması beklenmemelidir. Birey kararları ancak toplumsal mutabakat olması durumunda esas alınmalıdır. Aksi durum toplumsal kaosa yol açar. Bireyler görüşlerini topluma kabul ettirebilmenin yollarını aramalıdır. Ancak bireyin özgürlük alanının belirlenmesinde önemli problem vardır. Kişi kendisi ile ilgili kararları alma hakkına sahip olmalı ise de bu kararların ne kadar salt kendisine ait olduğu sorunu ortaya çıkmaktadır. Ayrıca, içinde yaşadığı çevrenin ve toplumun ortak menfaatleri ile ilgili olarak da bireyin sorumluluğu olmalıdır.

d-Sınırlı devlet:

Muhafazakâr düşünce güçlü bir otoritenin gerekliliğini savunmakla beraber bu otoritenin kurumsallaşmış hali olan devletin her alanda müdahil olacak şekilde büyümesine karşıdır. Muhafazakâr düşünce, toplumun ve toplumsal değer ve kurumların devletler eli ile şekillendirilmesine yani *toplum mühendisliği* girişimlerine şiddetle karşıdır. Devletin görevi toplumsal barışın sağlanmasıdır. Devlet topluma tercihler empoze etmemelidir.¹⁶ Bu sebeple devletin görevleri sınırlı olmalı, toplumsal ilişkilerde sivil girişimler daha fazla yer almalıdır.

Muhafazakârlık siyasal iktidarın bir kişi veya zümrenin elinde yoğunlaşmasını reddeder. Dayatmacı ve baskıcı bir hal alan otoriter ve totaliter anlayışları kabul etmez. Çünkü siyasal otoritenin (devletin veya hükümetin) sınırlandırılması düşüncesi muhafazakârlığın temel argümanlarından biridir.¹⁷ Bu bağlamdan hareketle muhafazakârlık bürokratik tahakküme de karşıdır. Çünkü bürokrasi gücünü toplumdan değil devletten almaktadır ve bu açıdan da bürokrasi hâkimiyeti sınırlı devlet anlayışı ile çelişir. Bu açıdan günümüzde iyi yönetim ya da yönetim adı verilen ve ilgili tarafların ortak hareketini esas alan yaklaşım daha sağlıklı

¹⁵ Bekir Berat Özipek, a.g.e, s:75

¹⁶ Yalçın Akdoğan, Dr, a.g.e., s: 9

¹⁷ Yalçın Akdoğan, a.g.e., s:9

görülmektedir. Bu sayede sivil toplum örgütleri ve meslek kuruluşları da karar ve uygulamada devlet kurumları ile aynı potada yer almakta ve devleti sınırlayıcı işlem gerçekleştirmektedir.

e-Sivil toplum:

Muhafazakârlık devletin sınırlandırılmasını, toplumsal alanlara müdahale etmemesini istemekte ve toplum içi ilişkilerin devlet eli ile değil yine toplumun kendi içinden örgütlediği sivil oluşumlar eli ile yapılması gereğini savunmaktadır. Sivil oluşumları birey ile toplum arasında sağlıklı ilişki kurulmasını sağlayan araçlar olarak görmektedir. Toplumda bunların varlığı bir yandan atomize yığınların ortaya çıkmasını diğer yandan aşırı merkezi siyasal iktidarın oluşmasını önlemektedir. Bu şekilde dengeli ve demokratik toplum oluşabilmektedir.¹⁸

Muhafazakârlıkta sivil toplum sadece günümüzdeki sivil toplum örgütleri olarak tanımlanan kuruluşlarla sınırlı değildir. Aile, akrabalık gibi bağlar da sivil toplumun kurumlarıdır. Bireyleri birbirine bağlayan bu bağların kopması, her bireyin kendi başına kalması durumunda toplum atomize olur, yani birbirinden kopuk parçalar oluşur. Bu durumda o toplum artık toplum değil, kitledir. “Kitleyi yabancılaşmış ve yalıtılmış bireyler oluşturur.”¹⁹

Batıda kilise etrafında tarihi süreç içinde varlığını şekillendiren, son zamanlarda ise daha geniş alanda kurulan sivil toplum örgütleri ile varlığını koruyan bu yaklaşımın ülkemiz medeniyet tarihindeki karşılığı da özellikle Vakıf ve esnaf teşekküllerinde (loncalar, Ahilik teşkilatı gibi) yapılanmasında kendisini gösteren sivil yapılanmalardır.

f-Yerelleşme:

Muhafazakârlık toplumun ortak değerlerinin, kurumlarının muhafazasına özel bir önem verdiğinden dolayı yerelleşmeyi de savunmaktadır. Tepeden aşağıya doğru şekillenen bir yapının sağlıklı olacağı, buna karşılık yerelden üst kademelere doğru yapılanmanın daha sağlıklı olacağı savunulmaktadır. Tocqueville, Amerika ve Fransa örnekleri üzerinden hareketle “Amerika’da binlerce cemiyetin ortaya çıkmasıyla hapisane ve okul gibi ihtiyaçların toplumsal alanda çözüldüğünü, böylece sağlıklı ve demokrasiye uygun bir yapı oluştuğunu, Fransa’da ise bunların hükümetçe gerçekleştirildiğini, Amerika’da otoriter müdahale dışında toplumca çözülmesi sebebi ile sağlıklı bir yapının oluştuğunu belirtmektedir.”²⁰

Muhafazakârlar, toplumsal ilişkilerin yerel dinamikler üzerine kurulmasını, böylece devletin her alana müdahale etmesinin önlenmesi gereğini savunmaktadırlar. Bu sebeple muhafazakâr siyasette yönetim biçiminin yerel yönetimler ağırlıklı olması gerekmektedir. Ancak bu yerel yönetimler, merkezi idarenin taşra teşkilatları biçiminde oluşturulmamalıdır. Bu takdirde devlet kurumunu ülkenin en ücra köşelerine kadar genişletmiş oluruz ki bu küçük ve sınırlı devlet yaklaşımına teres düşer. Muhafazakâr anlayıştaki yerel yönetimler, yerel halkın oyları ile seçilen, anayasal sınırlar içerisinde mali-idari özerkliğe sahip olan kurumlardır.

g-Devrimci değil tedrici:

Muhafazakârlıkla ilgili en büyük yanılgılardan birisi onların değişime karşı olduğu yönündeki değerlendirmelerdir. Oysa Muhafazakârlık değişime karşı değildir. Onlar değişimin devrim yolu ile değil evrim yolu ile sağlanması²¹ gerektiğini savunurlar. Muhafazakârların geleneği savunuyor olması onların değişime karşı olduğu anlamına gelmez.

¹⁸ AYTEKİN YILMAZ, Çağdaş Siyasal Akımlar, Vadi Yayınları, Ankara 2003, s:100

¹⁹ Andrew Vincent, Modern Politik İdeolojiler, Paradigma Yayıncılık, İstanbul 2006, s:106

²⁰ AYTEKİN YILMAZ, a.g.e. s:99

²¹ Ömer Çaha, Dört Siyaset Dört Akım, Zaman Kitap, İstanbul 2001, s: 109

Kaldı ki, gelenekler sabit ve değişmez değildir. Gelenekte her zaman devamlılıklar vardır ve olacaktır ama bunlar bir dizi sabit referans noktasından çok akan bir ırmak gibi tasavvur edilmelidir.²²

Muhafazakârlara göre toplum bir organizma gibidir ve dolayısıyla her organizma gibi toplum için de değişim kaçınılmazdır. Fakat bu dışarıdan dayatmalar ve ani değişimler biçiminde değil, organizmanın kendi bünyesi içinde, kendiliğinden ve tedrici olarak gerçekleşmelidir. Aksi bir gelişim organizma için hayati tehlike arz eder. “Temel yapının korunması ve değişmesi gereken parçaların da bu yapıya uygun biçimde üretilmesi gerekmektedir.”²³ “Yani onlar yaprakları ve dalları budamayı, kökleri koparmaya tercih ederler.”²⁴ Muhafazakârlık, eskiyi kollayıp gözetirken onu olduğu gibi bırakmak yerine, eskinin cevherlerinden yararlanarak yeniyi inşa eder.²⁵ Hatta değişimin gelenek adına bütünsel reddiyasını savunanları düzene tehdit algılayabilir.²⁶

Özetle, Muhafazakârlık, beklenmedik sonuçlara yol açabilecek boyuttaki reformlara, devasa toplumsal planlarına, devrimsel ve topyekûn değişimlere ve bu yolla geleneklerden kopmaya karşı çıkar. Ancak, toplum veya milletin varlığını sürdürebilmesi için değişimi içine sindirebilecek bir düzen anlayışına da sahiptir.²⁷

h-Ailenin korunması:

Muhafazakarların önem verdiği kurumların başında aile gelir. Aile, insanın eksiklerini telafi etme, maddi ihtiyaçlarını meşru şekilde karşılamının yanında insan için asıl gerekli olan sevgi ve bağlılık hislerinin geliştiği ve sağlıklı toplumun en küçük parçası olan kurumdur.²⁸ Aile, insanın meşrû' yoldan çocuk sahibi olmasını, nesep haklarının sabit olmasını ve onların hukukî bir korumaya da sahip olmasını, ayrıca çocukların insan tabiatının bütün kabiliyet ve üstünlüklerini geliştirerek yetişeceği gerçek bir aile ortamında dünyaya gelmesini, fitratına uygun bir terbiye görmesini ve değerlerin bilincine varıp benimsemesini sağlar.²⁹

Aile kurumu sadece üyeleri arasında sıkı ilişkilerin kurulduğu bir kurum değildir; bunun yanı sıra toplumsal hafızayı yaşatan, kuşaklar arası bilgi ve tecrübe aktarımının sağlandığı kurumlardır. Özellikle geniş ailelerde üç kuşağın bir arada olması tecrübe aktarımında önemli bir misyon yüklenmektedir. Bireyin birçok sorunu aile içerisinde karşılıklı dayanışma ile karşılanmakta, güçlü bir aile kurumunun üyesi olan birey kendisini toplumda yalnız hissetmemektedir. Bu da toplumsal barış ve huzur açısından büyük öneme sahiptir. Parçalanmış, gücünü yitiren ailelerin özellikle çocukları ciddi sıkıntılar yaşamakta, toplum barış ve huzurunu da tehdit etmektedir.

Muhafazakârlar ailenin korunması kaygısı ile devletin kürtaj ve cinsiyet değiştirme ameliyelerine parasal destek vermelerine karşı çıkmaktadırlar.³⁰

ı-Refah devletine muhalefet:

Muhafazakar siyaset refah devletine sıcak bakmaz. Refah devleti; piyasa güçlerinin rolünü azaltmak amacıyla, bilinçli bir şekilde örgütlü kamu gücünün kullanıldığı bir devlet türüdür. Refah devleti, üç alanda faal durumdadır: Birincisi, bireylere ve ailelere, minimum bir düzeyde gelir garantisi sağlamaktadır. İkincisi, kişilerin, belirli sosyal risklerin (hastalık,

²² Anthony Giddens, Sağ ve Solun Ötesinde, Metis Yayınları, İstanbul 2002, s: 35

²³ Bekir Berat Özipek, a.g.e, s:93

²⁴ Mehmet Vural, Muhafazakârlık, Elis Yayınları, İstanbul 2003, s:80

²⁵ Nur Altınyıldız, Eskiye Muhafaza/Yeniye İnşa, Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce-Muhafazakârlık, c.5, s: 179

²⁶ Yüksel Taşkın, Muhafazakarlığın Usulanmaz Çocuğu: Reaksiyonerlik, Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce-Muhafazakârlık, c.5, s: 187

²⁷ ARDOĞAN, Recep, a.g.m.

²⁸ Mehmet Vural, a.g.e., s: 37

²⁹ ARDOĞAN, Recep, a.g.m.

³⁰ Yalçın Akdoğan, a.g.e., s:11

yaşlılık, işsizlik vb.) üstesinden gelmelerinde onlara yardımcı olmaktadır. Üçüncüsü ise, sosyal refah hizmetleri aracılığıyla, tüm vatandaşlara en iyi yaşam standartlarını sunmaktadır. Daha da sadeleştirilirse, refah devletinin toplum üzerindeki etkisi en azından üç şekilde gerçekleşmelidir: Minimum gelir garantisi sağlamalı, güvencesizliği azaltmalı, herkese en iyi standartlara sahip olabilme hakkı vermelidir.³¹

Muhafazakârların refah devleti anlayışına karşı çıkmalarının sebebi dezavantajlı kesimlere yardım edilmesini yanlış bulmaları değildir. Aksine gerekliliğini kabul ederler ama bunun yerine getirilmesinin devlet eli ile değil sivil toplum tarafından yapılması gereğini savunurlar. Sosyal dayanışmanın sivil toplum yerine devlet eli ile yapılması durumunda bir yandan devlet gereğinden fazla büyüyecek ve diğer yandan da sivil kurumlar zaafa uğrayacaktır. Bu da devletin müdahale gücünü artıracaktır. Sivil toplumsal kurumların zaafa uğraması ile despotizmin önü açılacaktır. Muhafazakârlar, sivil/yerel yapılanmaların zaafa uğramasının kaçınılmaz olarak despotizmi getirdiğini savunmaktadırlar.

Refah devleti kurumları ve politikaları, Batı Avrupa'da İkinci Dünya Savaşı sonrası yıllarda önemli bazı başarılarla karşın, bürokrasinin sunduğu hizmetlerin çoğalması ve toplumun bu hizmetlere bağımlılığının artmasının pratik etkisi, zaman içinde bireylerin kendi yaşamlarına yön verme yeteneklerine olan güvenlerinin sarsılması, edilgenliklerinin artması ve kamu bürokrasisinin genişleyerek sivil toplum alanını zayıflatması ile sonuçlanmıştır.³²

Refah devletinin büyümesi ile ailenin parçalanması arasında bir bağ vardır. Sosyal yardım kurumlarının insanları önceki nesillerde aileler tarafından sağlanan destek biçimlerini devletten beklemeye alıştırdığı iddia edilmektedir. Refah devleti bazı babaların eş ve çocuklarına karşı sosyal sorumluluklarını terk etmesine izin vermiştir.³³

j-Geleneklere bağlılık:

Muhafazakarlar göre gelenekler “geçmişin erdemlerinin birikimini yansıtan kurumlardır.”³⁴ Her toplum için uzunca sayılabilecek bir süre içinde kendiliğinden oluşan değer ve kurumlarda somutlaşan bilgiye güvenilmelidir.³⁵ Muhafazakârlığın geleneklere verdiği önem, onların ne pahasına olursa olsun korunması değil, toplumsal gelişimin gelenekleri göz ardı etmemesi ve saygı duyması; korunabilecek geleneksel kurum ve değerlerin korunmasıdır. Çünkü, muhafazakar düşünceye göre toplum, bu gün yaşayan bireylerin sahip oldukları değerlerin, düşüncelerin, umutların yanı sıra geçmişin mirasını ve gelecek nesillerin haklarını da muhafaza eden bir varlıktır. Bu varlığın en önemli unsurlarından olan gelenekler bir çırpıda ret edilecek değerler değildir. Böyle bir tutum toplum sağlığını olumsuz etkileyecektir. Türk kültüründe "İl Gider Töre Kalır" değimi, geleneklerin önemini anlatan çarpıcı bir ifadedir.

“Gelenekler organik niteliğe sahiptirler. Gelişirler ve olgunlaşırlar veya zayıflar (güçsüzleşir) ve “ölürler”. Bütün gelenekler normatif veya ahlaki içeriğe sahiptirler, bu da onlara bağlayıcı bir nitelik kazandırır. Geleneklerin ahlaki doğası geçmişin ve günümüzün (bir çizgide) sıralanmasında aracı olan yorumsal süreçlerle yakından bağlantılıdır. Gelenek toplumda sadece yapılmış “olan”ı değil, aynı zamanda yapılması “gerek”i de temsil eder.³⁶

k-Dinin önemi:

Muhafazakar düşünce dinin toplum için önemli olduğunu savunmaktadır. Muhafazakârların dine verdikleri önem onların dindar olmaları biçiminde de yorumlanmakta

³¹ Ali Seyyar, Refah Devleti Ve Üstlendiği Temel Görevler Üzerine Bir İnceleme, <http://www.sosyalsiyaset.com>

³² Bilal Eryılmaz, Prof. Dr. Bürokrasi ve Siyaset, Alfa Basım Yayım, İstanbul 2002, s:211

³³ Yalçın Akdoğan, a.g.e., s:58

³⁴ Bekir Berat Özipek, a.g.e, s:83

³⁵ Mehmet Vural, a.g.e., s:53

³⁶ Giddens'ten aktaran, Mehmet Aysoy, Dr., Gelenegin Sosyolojik Paradigması, <http://www.genbilim.com>

ise de muhafazakârlık demek dindarlık demek değildir. Dindarlar elbette ki dinin korunmasını istemeleri ve dini önemsemeleri açısından muhafazakâr bir yaklaşım içerisindedirler ama dindar olmayanların da muhafazakâr olması mümkündür. Muhafazakârların dine verdikleri önem dinin kendisinden değil toplum hayatındaki öneminden kaynaklanır. Muhafazakârlar dini, toplumun istikrarı ve otorite açısından kaçınılmaz sayar, dindarlıktan çok dinin ritüellerine, din bağına ehemmiyet verirler.³⁷ Bu açıdan laik bir yaklaşım sergilerler. Bu çerçevede muhafazakâr vizyonda dini değerlerin ekonomik ve sosyal hayata hissedilebilir biçimde yansımaları esas olmakla birlikte, bunun politik alan dışında kalması, dinin siyasi istismara konu olmaması ve devletin de din ve inanç özgürlüğünü sınırlayacak bir davranış içine girmemesi genel kuraldır.³⁸

l-Ahlaki değerler:

Muhafazakarlığın üzerinde hassasiyetle durdukları konular arasında ahlaki değerler de bulunmaktadır. Ahlaki değerler de gelenekler gibi toplumun uzun tarihi birikimi sonucu oluşmuş, toplum bireyleri arasında ilişkileri belirleyen ortak normlar arasında yer almaktadır. Ahlaki değerler ile din arasında önemli bir ilişki bulunmakta ise de ahlaki değerlerin tek kaynağı elbette din değildir.

Ahlak kuralları bağlayıcıdır ve içinde yaşadığımız toplumsal yapı bizden ahlaklı olmamızı bekler, bizi ahlaklı olmaya zorlar. İnsanın toplumsal bir varlıktır. Toplum, üyeleri ile kendi arasında bir uygunluk tesis eder. Bu uygunluk o topluluğun ortak değerleri ile mümkün olmaktadır. Ahlakî değerler ortak yaşamayı mümkün kılan değerlerdir, ahlak kuralları da, bu değerleri yaşamamanın kurallarıdır.³⁹

m-Mesleki örgütlenmeler:

Muhafazakarlık bireyin ihtiyaçlarının içinde bulunduğu toplum tarafından sağlanması, bu toplum tarafından bireyin haklarının korunması ve devlet aygıtının bu alanlara mecbur kalınmadıkça müdahale etmemesini ister. Yani toplum içi dinamikler kendilerini yönetmeli, korumalı ve kontrol etmelidirler. Bu bakış açısı muhafazakâr düşüncede meslek örgütlenmelerinin de önemini ortaya çıkarmaktadır. Bir mesleğe mensup olanlar arasında sağlanacak örgütlenme ile meslek üyeleri arasında işbirliği ve dayanışma, üyelerinin hak ve menfaatlerinin bu örgüt eli ile savunulması ile devletin bu alanlara müdahale gereksinimi ortadan kalkmaktadır. Bu sayede devletin çeşitli gerekçelerle her alana müdahil olması da önlenmiş olmaktadır.

n-Demokrasi:

Demokrasi, farklı tanımlamaları olmakla beraber, egemenlik haklarının halka ait olduğu fikri üzerine bina edilmiş siyasal bir sistemdir. Demos (halk) ve Kratos (egemenlik) kelimelerinden türeyen bu kavram, doğal olarak “halkın iktidarı, iktidarın halka ait olması” anlamlarına gelmektedir.⁴⁰

Muhafazakârlık, demokrasi aleyhtarlığı değildir. Belli bir demokrasi anlayışına sahip olmaktır. Örneğin siyasal muhafazakârlık, tedrici olması ve toplumun egemen değerleriyle çatışma içinde olmaması koşuluyla değişimi kabul eder. Böyle bir değişim anlayışıyla demokrasiyi ilişkilendirir. Bunun yanında, birey fikrinin gelişip yerleştiği toplumlarda, muhafazakârlar bireyin doğal hakları olduğu ilkesinden hareket ederek, can ve mal güvenliği, hane dokunulmazlığı, mülkiyet hakkı gibi konulara önem verirler. Toplumun geleneksel değer ve tercihlerini koruyarak değişmesini savundukları için, “çalışkan, namuslu, evi barkıyla,

³⁷ Tanıl BORA, Türk Sağının Üç Hali, Birikim Yayınları, İstanbul 1999, s: 58

³⁸ Erdal TÜRKKAN, a.g.e., s: 135

³⁹ Hakan Poyraz, Niçin Ahlaklı Olmalıyız?, Yerel Siyaset Dergisi, Şubat 2006

⁴⁰ KAR, Bülent, Yerel Demokrasi İçin Yerel Siyaset, Yerel Siyaset Dergisi, Ocak 2006

çocuklarının yetiştirilmesiyle ilgili” yurttaşların akliselim ve itidal içinde dile getirdikleri tercihlerin siyaset alanına yansımaları olarak demokrasiyi görme eğilimindedirler. Bu anlamda muhafazakâr düşün için demokrasi, değişimin itici gücü değil, ılımlı ve tedrici değişimi kabul edilir kılan yöntemdir.⁴¹

Muhafazakârlığa göre siyaset uzlaşısı azenidir. Toplumsal alandaki çeşitlilik ve farklılık siyaset alanda tanınmakta ve uzlaşmaya davet edilmektedir. Katılımcı demokrasi de kendisini bu farklılıklara temsil olanağı sağlayarak ve siyaset sürecine katarak geliştirir.⁴²

Muhafazakâr Demokrasi anlayışı muhafazakârlık ve demokrasinin birlikteliğini savunmaktadır. Her ne kadar klasik muhafazakârlık ile demokrasi arasındaki bağ çok olumlu olmasa da, muhafazakârlığın aileye, topluma, otoritenin korunmasına ve bireysel özgürlüklerin sınırlı olmasına yaptığı vurgu sebebi ile demokratik anlayışla örtüşmemesi söz konusu olmuşsa bile zamanla muhafazakâr siyaset anlayışında yaşanan gelişmeler neticesinde demokratik yönetim vazgeçilmez unsur olarak algılanmaya başlanmıştır.

Sınırlı iktidar anlayışı ve siyasetin mutlakiyetçi bir yapıdan çok sesli bir yapıya oturtulması vurgusu muhafazakârlığın demokrasiyi bir yönetim biçimi olarak kabul etmesine sebep olmuştur.⁴³ Muhafazakarlık insan aklının sınırlı oluşuna vurgu yapar ve bu sebeple de salt akla dayanan değişim dayatmalarına karşı çıkar. Stankiewicz’in de belirttiği gibi “Demokrasi, düzenli değişim ve hata yapma eğiliminde olan insanın bu hatalarını düzeltmesine imkan veren tek sistem”⁴⁴ olarak da muhafazakarlarca desteklenir.

3.BÖLÜM

YEREL YÖNETİMLER-YERELLEŞME

Yerel yönetim kavramı, yerinden yönetim ilkesine göre kurulan ve işleyen yönetsel kuruluşları ve yönetim birimlerini anlatmak için kullanılmaktadır.⁴⁵ Yerel yönetimler, yöre halkının ihtiyaçlarını etkin bir şekilde karşılamak üzere, yerel topluluğa kamu hizmeti sağlayan ve yerel halkın kendi seçtiği organlarca yönetilen, yönetsel, siyaset ve toplumsal bir kurumdur.⁴⁶ Bir başka ifade ile Adem-i Merkeziyet olarak da bilinen yerel yönetimler, “Devlet sınırları içinde yerleşmiş irili ufaklı insan topluluklarının (köy, kasaba, kent, vb) ortak ve yerel nitelikli ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla belli bir hukuk düzeni içinde oluşturulmuş anayasal kurumlardır”⁴⁷

Yerel yönetimler, bir hizmetin prensip itibarı ile vatandaşa en yakın idari birim tarafından yerine getirilmesini, sadece ve sadece bu birim tarafından ya hiç ya da yeterince etkin bir biçimde yerine getirilemeyen hizmetlerin bir üst birim tarafından üstlenilmesi (**Subsidiarity**) ilkesine dayanan kurumlardır.

“**Subsidiarity** ilkesi ilk olarak 1931 yılında Papalık tarafından toplumsal konularda Katolik Kilisesinin resmi görüşünü açıkladığı “Quadragesimo Anno” bildirgesinde açıkça yer almış ve “kişiliğin korunması” ve “dayanışma” ilkeleri ile birlikte kilisenin toplum öğretisinin temellerinden biri olarak kabul edilmiştir. Kilise, ilkeyi toplumsal işlerde önceliğin bireye en yakın kurumlara veya gruplara ait olması; üst düzeydeki kurumların ancak alt düzeylerin yetersiz kalması halinde ve sadece yardım amacıyla müdahale etmesi anlamında kullanılmıştır. Katolik kilisesinin kabul ettiği biçimiyle “**Subsidiarity**” ilkesi, devlet

⁴¹ İNSEL, Ahmet, Sağ-Sol Kalmadı mı?, Radikal Gazetesi Eki, 3.6.2007

⁴² ERDOĞRAL, Muzaffer, Muhafazakar Demokrasi, http://www.muzaffererdogral.com/dg_11.htm

⁴³ AKDOĞAN, Yalçın, a.g.e., s: 34

⁴⁴ Nakleden: ÖZİPEK, Bekir Berat, a.g.e., s, 150

⁴⁵ ULUSOY, Ahmet, Doç. Dr., AKDEMİR, age. S: 22

⁴⁶ ÇEVİKBAŞ, Rafet, Dr, Yerel Yönetimler, İşlevi ve Türkiye’deki Durumu, Türk idare Dergisi, Haziran 1995, sy: 407, s.69

⁴⁷ NADAROĞLU, Halil, Mahalli İdareler, Beta Basım yayım Dağıtım, İstanbul 2001, s:1

merkeziyetçiliğine ve totalitarizmine karşı daha küçük toplumsal birimlerin hareket serbestisine ve sorumluluğa kavuşturmayı amaçlamaktadır.

İlkenin 1931 yılında ifade edilmesi bir rastlantı değildir. Bu tarihte Avrupanın bir bölümü totalitarizmin değişik versiyonlarının hakimiyeti, diğer bir bölümü de tehdidi altındadır. Rusya’da komünizm iktidarını pekiştirmiş; İtalya’da faşizm iktidarı ele almıştır. Almanya’da da Nazilerin iktidar yürüyüşü olanca olanca hızıyla devam etmektedir. Proleteryanın diktatörlüğü devlet ya da üstün ırk düşünceleri üzerine inşa edilen bu ideolojiler bireye, bireyciliğe ve bireye yakın ara gruplara kuşkuyla bakmakta; sadece siyasi değil aynı zamanda soyal, kültürel ve ahlaki konularda da değerler ve davranış kuralları ihdas ederek din müessesesi ile rekabete soyunmaktadır. Mevcut bir dini temsil eden ve kendisi de en azından ara grup olarak tanımlanabilecek müstakil bir kurum olan kilise bu şartlarda **Subsidiarity** ilkesini gündeme getirerek bireyin ve kilise de dahil olmak üzere bireye yakın ara grupların önceliğini vurgulamak istemiştir.⁴⁸

Yerinden yönetim, siyasi ve idari olmak üzere iki ayrı türde uygulanmaktadır.

1-Siyasi yerinden yönetim

Eskiden ‘siyasi adem-i merkeziyet’ denilen bu sistem, daha çok, federal devletlerde, anayasalarca, ulusal kimliğe sahip olmayan yerel birimlere tanınmış olan özerk ya da yarı özerk statüye dayanan bir yönetim biçimidir.⁴⁹ ABD, Almanya, işviçre gibi ülkeler bu sistemle idare edilmektedir. Bu sistemde yerinden yönetim kapsamında oluşturulan eyalet, kanton ve benzeri adlarla anılan yönetim birimlerinin kısmi de olsa yerel mahiyette yasama, yargı alanında yetkileri bulunmaktadır.

2-İdari yerinden yönetim

İdari yerinden yönetim, yerel nitelikli kamu hizmetleri ile bazı teknik, ticari ve kültürel nitelikli hizmetlerin, merkezi yönetimin hiyerarşik yapısı dışında teşkilatlanan kamu tüzel kişiliğine sahip kuruluşlarca yürütülmesidir.⁵⁰ Bu sistem bütün ülkelerde yaygın olarak değişik şekil ve derecelerde uygulanmaktadır.

İdari yerinden yönetimde amaç, yatırım ve hizmetlerin bir kısmının yerel kuruluşlara devredilmesi, yatırım ve hizmet kararlarının yatırım ve hizmetin yapılacağı yere en yakın idari birimlere devredilerek bürokrasinin ve maliyetlerin azaltılması, halkın katılım imkanlarını artırarak katılımcı demokrasiyi geliştirmektir.

İdari yerinden yönetim sistemi de, ‘hizmet yerinden yönetimi’ ve ‘mahalli yerinden yönetim’ olarak kendi içinde iki ayrı kategoriye ayrılmaktadır.

a-Hizmet yerinden yönetim

Belli bir coğrafi alana bağlı olmaksızın hizmetlerin uzandığı bir çok mahalli kuruluşları içine alan belirli bazı kamu hizmetlerinin merkezin dışında özerk örgütlere bırakılmasıdır.⁵¹ Bu sistemde bazı kamusal fonksiyonlar özerk bir statüye kavuşturulmakta ve bunları yürütecek örgütler oluşturulmaktadır. Böylece merkezi idarenin hizmet yükü, daha teknik ve uzmanlaşmış birimlere transfer edilmiş olmaktadır.⁵²

⁴⁸ Bilal Canatan, Bir AB Hukuku İlkesinin Fikir Kaynakları: Totalitarizme Karşı **Subsidiarity**, Liberal Düşünce Dergisi, Sayı: 38-39, s:135-136

⁴⁹ KELEŞ, Ruşen, Prof. Dr. Yerinden Yönetim ve Siyaset, Cem yayınevi, İstanbul 1998, s:83

⁵⁰ ULUSOY, Ahmet, Doç. Dr., AKDEMİR, Tekin, Mahalli İdareler Maliyesi, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2002, s.23

⁵¹ TORTOP, Nuri, Mahalli İdareler, Yargı Yayınları, Ankara 1999, s.12

⁵² ERYILMAZ, Bilal, Prof. Dr., Kamu Yönetimi, s:70

Hizmet yerinden yönetim sistemi, uzmanlık isteyen işlerde etkinliğin, verimliliğin ve uzmanlaşmanın sağlanabilmesi amacıyla uygulanmaktadır. Üniversiteler, ticaret odası ve benzeri kuruluşlar, ülkemizde hizmette yerinden yönetim kuruluşlarına örnektir.

b-Mahalli yerinden yönetim (Yerel yönetimler)

Yerel yönetimler kavramı, yerinden yönetim ilkesine göre kurulan ve işleyen yönetsel kuruluşları ve yönetim birimlerini anlatmak için kullanılmaktadır.⁵³ Yerel yönetimler, yöre halkının ihtiyaçlarını etkin bir şekilde karşılamak üzere, yerel topluluğa kamu hizmeti sağlayan ve yerel halkın kendi seçtiği organlarca yönetilen, yönetsel, siyasi ve toplumsal bir kurumdur.⁵⁴ Bir başka ifade ile Adem-i Merkeziyet olarak da bilinen yerel yönetimler, “Devlet sınırları içinde yerleşmiş irili ufaklı insan topluluklarının (köy, kasaba, kent, vb) ortak ve yerel nitelikli ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla belli bir hukuk düzeni içinde oluşturulmuş anayasal kurumlardır”⁵⁵

Yerinden yönetimin yararları

Yerinden yönetim sisteminin yararları şunlardır:

Karar alımında ve karar alıcıların seçiminde halkın katılımına imkan tanıdığı için demokratik kültürün gelişmesine olumlu katkılar sağlamaktadır. Bu sebeple yerel yönetimler ‘demokrasi okulu’ olarak kabul edilirler.

Yerel halkın, yerel yönetimler aracılığı ile yönetime katılması, kırsal alanda yaşayanların devlet işlerine alakasız kalmalarını, kötümserliği ve pasifliği önler. Vatandaşın, kendisini ilgilendiren konularda yerel yönetimler aracılığı ile söz sahibi olması ve kendi temsilcilerini kontrol edebilmesi, siyasi entrika ve kötü yönetimi ıslah etmede oldukça etkili olabilir.

Yerel yönetimlerin, yerel topluluğu oluşturan bireylere, kendi gereksinimlerini ve sorunlarını daha iyi tanıyıp, kavrama ve karar verme, sorunları çözme gibi alışkanlıklar kazandırdığı bilinmektedir. Yerinden yönetim sisteminin, demokrasinin değerlerine uygun bir sistem olması dolayısıyla, bireylerin gelişmesine katkısı olmaktadır.⁵⁶

Yerel yönetimler, mahalli sorunların yerel meclislerde daha sabır ve anlayışla tartışılmasına imkân vereceğinden, teşhisler daha gerçekçi ve güvenilir olur.⁵⁷

Kararların, hizmetin yapılacağı yere en yakın idari birimlerce alınması, kararlarda isabet oranının artması, kırtasiyeciliğin ve dolayısıyla maliyetin azalması gibi olumlu sonuçlar vermektedir.

Yetkiler daha alt kademelere indirgenmiş olduğundan, bu idarelerde çalışanların bilgi, beceri ve deneyimlerden daha fazla istifade edilir.

Yerinden yönetimin zararları

Siyasi bölünme riski taşıyan ülkelerde, yerinden yönetimlerin güçlü olması, muhalif hareketlerin güçlenmesine imkân verebilir. Türkiye’de özellikle bu korku, yerel yönetimlerin güçlendirilmesi çalışmalarına engel teşkil eden fakat açıkça zikredilmeyen bir konudur.

Yerel yönetimlerin ayrıcalıklı sınıfların çıkarlarının korunduğu bir araç olabileceği, halbuki merkezi yönetimin yerel ayrıcalıklar gibi bir sakıncanın kaldırılmasını sağlayabileceği ileri sürülmektedir.⁵⁸

⁵³ ULUSOY, Ahmet, Doç. Dr., AKDEMİR, age. S: 22

⁵⁴ ÇEVİKBAŞ, Rafet, Dr, Yerel Yönetimler, İşlevi ve Türkiye’deki Durumu, Türk idare Dergisi, Haziran 1995, sy: 407, s.69

⁵⁵ NADAROĞLU, Halil, Mahalli İdareler, Beta Basım yayım Dağıtım, İstanbul 2001, s:1

⁵⁶ GÖRMEZ, Kemal, Yerel Demokrasi ve Türkiye, Vadi Yayınları, Ankara 1997, s:50

⁵⁷ ÇEVİKBAŞ Rafet, Dr. Yerel Yönetimler, işlevi ve Türkiye’deki Durumu, Türk İdare Dergisi, Haziran 1995, s:73

⁵⁸ age. S:74

Yerel yönetimler, yaygın kuruluşlar oldukları için kontrol ve disiplin zayıflayacağından, iltimas, kayırmacılık gibi olumsuzlukların artışına sebep olabilir.

Uzmanlık isteyen konularda, yerel yönetimlerin küçük yapılarda olmaları ve bu sebeple yeterli uzman çalıştıramamaları sebebi ile verimsiz ve gereksiz yatırımlar söz konusu olabilecektir.

Büyük sermaye isteyen yatırımlar için gerekli finans ve beyin gücünün tedarikinde sıkıntılar yaşanabilir.

Yerel yönetimlerce yapılan yatırımlarda ölçek soru yaşanabilir. Yapılan kimi yatırımların kapasitesi çok daha yüksek olmasına rağmen, hizmet verilecek alan ve nüfusun yetersizliği, kapasite kullanım düşüklüğüne yol açabilir.

Yerel yönetim sisteminin sakıncalı bulunmakla beraber, ayrıntılı incelendiğinde bunların önemli kısmının giderilebilir sorunlar olduğu, bir kısmının ise sorun olmayabileceği, hatta çözüm olabileceği bile görülebilir. Örneğin, ülkenin üniter yapısına karşı tehdit algılaması içinde yerel yönetimlere yetki devretmemek, kısa vadede kontrol sağlanmasına imkan tanısa bile, uzun vadede problemlerin birikmesine ve daha büyük sorunlar yaşanmasına yol açar. Zira yönetime katılım kanalları kısıtlanmış toplulukların tepkileri kökleşip, güçlenebilir. Katılımcılık, uzlaşmaya giden yolda önemli bir adım olacağı için, uzun vadede yerelleşme, üniter yapıya yönelik tehditleri giderebilecek bir çözüm olarak görülebilir.

Küreselleşme-Yerelleşme:

Hızlı değişim ve dönüşümlerin yaşandığı bir çağa tanıklık ediyoruz. Bu çağ; toplumsal temel paradigmalarının yeniden sorgulandığı, siyasetin yeniden yapılandırıldığı, ekonomik faktörlerin çarpıcı değişimler yaşadığı, ulusal sınırları aşan işbirliklerinin oluşturulduğu, teknolojiye baş döndürücü gelişmelerin yaşandığı bir çağdır. Bu hızlı değişimle birlikte içinde yaşadığımız zamanı sorgulama ve geleceği anlamaya çalışma açısından gündeme gelen kavramlardan en önemlisi ve en çok tartışılanı küreselleşmedir. Ulusal kültürlerin, ekonomilerin ve sınırların ortadan kalkmaya yüz tuttuğu, siyasal kutuplaşmaların kalktığı, hemen her alanda liberal eğilimlerin güç kazandığı, teknolojinin akıl almaz bir hızla geliştiği ve toplumsal hayatın büyük bir kısmının küresel süreçler tarafından belirlendiği bir çağın içerisindeyiz. Küreselleşmenin getirdiği kuvvetli değişim rüzgârları dünyanın her köşesinde her gün artan bir hızla esmeye devam etmektedir.⁵⁹

Küreselleşme sürecinde ulusal sınırların ve kurumların görece güç kaybetmelerine paralel olarak, yerel unsurların daha avantajlı pozisyonlara kavuşmaya başladıkları gözlemlenmektedir. Küreselleşme sürecinin beraberinde yerelleşmeyi de getirdiği herkes tarafından bilinmektedir. Ama yerelleşme küreselleşmenin asli unsuru değil, tabii sonucudur. İletişimin gelişmesi yerelin iletişim kabiliyetini geliştirmiş, bu da yerel değerlerin, aktörlerin daha etkin konuma gelmesini sağlamıştır.

Yerelleşme kentlerin önemini artırmış, kentler siyasal, sosyal, kültürel alanlarda düne göre daha fazla öne çıkmıştır. Bu süreçte yerel yönetimler ve kentler aynı zamanda ekonomik alanda da baş aktörler arasında yer almaya başlamıştır. Yerel birimlerin küresel ekonomi içerisinde yeni birer ekonomik birim olarak ortaya çıkışı, klasik politik ekonomi geleneğindeki Adam Smith ve Ricardo gibi klasik iktisatçıların 18, 19 ve 20. yüzyıllara belirleyiciliğini veren “ulusların karşılaştırmalı üstünlüğü” anlayışını da değiştirmekte ve yerine bölgelerin ve şehirlerin karşılaştırmalı üstünlükleri anlayışını öne çıkarmaktadır.⁶⁰

⁵⁹ İsmail Başaran, Küreselleşme: Merkezin Direnmesi, Yerelin Güçlenmesi mi?, Yerel Siyaset Dergisi, Mayıs 2006

⁶⁰ Metin Özasan, Küresel-Yerel Etkileşimin Yeni Örgütlenme Biçimleri: Ağ Şebeke Tarzı Firma ve Kamusak Örgütlenmeler, “Kentsel Ekonomik Araştırmalar Sempozyumu”, DPT Yayınları, Ankara 2004, c.2 s:82

4.BÖLÜM

YERELLEŞMEYE MUHAFAZAKÂR YAKLAŞIM

Muhafazakârlığın temel paradigmalarına değinilen bölümde ifade edildiği gibi muhafazakârlar, toplumsal ilişkilerin yerel dinamikler üzerine kurulmasını, böylece devletin her alana müdahale etmesinin önlenmesi gereğini savunmaktadırlar. Geleneklerin, örf ve adetlerin korunması kaygısı da yerelleşme trendine destek olmaktadır. Yerelleşme toplumların yerel değerlerinin korunması ve toplumların bu değerleri ile kabul edilmesini gerektirmektedir. Dolayısıyla yerelleşme, toplumlara yeni bir kimlik verme değil var olan kimlikleri kabul anlayışını gerektirdiğinden muhafazakâr düşünce ile örtüşmektedir.

Subsidiarity ilkesinin ilk olarak 1931 yılında Papalık tarafından gündeme getirilmesi de tesadüfi değildir. Çünkü, merkezi idarenin toplum mühendisliğine soyunması girişimine karşı bu ilke koruyucu kalkan olarak değerlendirilmektedir.

Muhafazakâr düşünce devlet aygıtının sınırlandırılmasını, yerel ihtiyaçların yerel toplum tarafından görülmesini istediğinden dolayı buradaki yerelleşmeyi doğru tanımlamak gerekmektedir. Önceki bölümde de ifade edildiği gibi yerelleşmenin iki ayrı ayağı bulunmaktadır. Bir ayağı merkezi idarenin kimi yetkilerini yerelde kuracağı kendisine bağlı alt kurumlara, yani taşra teşkilatlarına devretmesidir. İkincisi ise yerel hizmetlerin yerelde kurulan, karar organı yerel halkça belirlenen ve kısmi de olsa özerkliğe sahip olan kurumlara devredilmesidir. Birinci tarz bir yerelleşme devlet aygıtını hantallıkta kurtaracağı, kararların daha hızlı alınmasına imkân sağlayacağı için elbette gereklidir ama yeterli değildir. Eğer yerelleşmeden sadece merkezi idarenin yetkilerini kendi taşra teşkilatlarına devretmesini anlayacak olursak bu durumda sınırlı devlet anlayışını ihlal etmiş oluruz. Oysa burada aslanan devletin sınırlarının daraltılması ve yetkinin yerele devredilmesidir. Yereldeki bu idare merkezi idarenin kendi yapılanması içerisinde bir alt kurum olmamalı; aksine bu idareden mümkün olduğunca bağımsız ve yerel toplumun belirleyici olduğu bir yapıda olmalıdır.

Bu değerlendirmeler ışığında muhafazakâr düşüncenin özerk yerel yönetimlerden yana olduğunu söyleyebiliriz. Yerel özerklik, yerel yönetimlerin kendilerine tanınan sınırlar içinde kendi kararlarını kendilerinin alabilmesi ve uygulaması ilkesidir. Yerel yönetimler, tanımlarında da görüldüğü gibi karar organları halk tarafından seçilen kurumlardır. Halkın seçtiği temsilcilerden oluşan karar organlarının karar verme ve uygulamada yetkili ve inisiyatif kullanma hakkına sahip olmaları gerekmektedir. Aksi takdirde, karar organları seçimle belirlenen ama kararlarını merkezin emirleri ile alan ve uygulayan çarpık bir yapı ortaya çıkacaktır.

Yerel yönetimler, karar alma ve uygulama konusunda özgür olmadıkları takdirde, yerel yönetim olmaktan çıkar, merkezi idarenin taşra teşkilatları hüviyetine dönüşürler. Bu da, yerinden yönetim uygulaması ile beklenen faydaların ortaya çıkmamasına sebep olur. Karar alma özgürlüğünden kasıt, kesin karar alma özgürlüğüdür. Kararlar, üst makamın onayına, iznine tabi olmamalıdır. Gerçek bir özerklikten bahsedebilme için yerel yönetimlere bu karar serbestliğinin tanınması gerekir.⁶¹

Yerel özerklik, yerel yönetim örgütü ve topluluğuna devletin müdahalesi olmadan, yerel topluluğun kendi özgür iradeleri ile seçtikleri bağımsız organlarca, yasalarla belirlenmiş bazı yerel görev ve yetkiler bakımından kendi kendilerini idare şekli olmaktadır. Ancak, özerklikle gelir arasında önemli bir bağlantı bulunmakta ve özerk bir idarenin gerçekleşmesi için sadece karar ama yetkisine sahip özerk organların varlığı yeterli olmayıp, yeterli kaynakların bulunarak bu gelir kaynaklarının oranlarını ve miktarını belirleme yetkisi de bulunmalıdır.⁶²

⁶¹ TORTOP, Nuri, Prof. Dr., Mahalli İdareler, Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi, Eskişehir 1999, s:18

⁶² age. S.76

Avrupa Yerel Yönetimler özerklik şartının 3. maddesi, özerk yerel yönetim kavramını ‘yerel otoriteye kanunlarla belirlenen sınırlar çerçevesinde, kamu işlerini önemli bir bölümünü kendi sorumlulukları altında ve mahalli nüfusun çıkarları doğrultusunda düzenleme ve yönetme hakkı ve imkânı tanınması’ biçiminde tanımlamaktadır. Aynı şartnamenin 4. maddesinde ise; ‘yerel yönetimlere verilen yetkiler normal olarak, tam ve yalnız onlara aittir. Bu yetkiler, yasalarda belirtilenlerin dışında merkezi ya da bölgesel nitelikte başka bir otorite tarafından zayıflatılamaz ve sınırlandırılmaz’ hükmü yer almaktadır.

Yerel özerklik, seçim, idare ve mali olmak üzere üç temel unsur üzerine bina edilmelidir.

Yerel yönetimler ile ilgili tanımların ortak noktalarından biri, karar organlarının seçim ile iş başına gelmiş olmasıdır. Dolayısıyla, yerel halk tarafından karar organları seçimlerle belirlenmemiş olan idareler yerel yönetim olarak tanımlanamazlar.

Ak Parti iktidarında başlatılan ve devam etmekte olan Kamu ve Yerel Yönetimler Reformunun mantıksal çerçevesinin anlatıldığı “Değişimin Yönetimi İçin Yönetimde Değişim” isimli kitapta yerel yönetimlerle ilgili şu ifadeler yer almaktadır. “Çok merkezi olan kamu yönetiminin yerelleştirilerek kamu hizmetlerinin vatandaşın ayağına götürülmesi ve halkın yönetime katılımının artırılarak kamunun hesap verebilir hale gelmesi için yerel yönetimlerin güçlendirilmesi gerekmektedir. Bu kapsamda yerel yönetimler; merkezi idarenin belirleyeceği ilke ve standartlara, ulusal ve bölgesel planlara uygun olarak mahalli müşterek ihtiyaçların karşılanması konularında kendi kararlarını alan, kaynaklarını oluşturan, uygulayan ve vatandaşların denetimine açık çağdaş idari birimler olarak yeniden yapılacaktır.”⁶³

Bu yaklaşım muhafazakâr siyaset düşüncesine uygun düşmekte ise de uygulamada aynı gelişmeler olduğu söylenemez. Anayasa Mahkemesi kararları ve Cumhurbaşkanlığının vetoları ile bu amaca kısmen ulaşılabilmektedir. Özellikle uniter yapıya yönelik tehdit algılaması reformların önündeki en büyük engeli teşkil etmektedir.

Her ne kadar yasal düzenlemelerde yerindenlik(**Subsidiarity**) ilkesi tam olarak gerçekleştirilememiş ise de muhafazakâr siyasi düşünceye sahip belediye idareleri mevcut düzenlemeler çerçevesinde bu ilkeyi hayata geçirmeye çalışmalıdırlar. Çünkü yerindenlik ilkesinin sadece merkezi idareden yerel idarelere yetki aktarımı olarak değerlendirmek doğru değildir. Yerel yönetimler de kendi yetki ve görevlerini mümkün mertebe daha alt yapılanmalara devredebilmelidir. Burada özellikle muhtarlıklar yani mahalle yönetimlerinin daha etkin hale getirilmesi gerekmektedir.

Mahalle muhtarlığı kurumunu düzenleyen 1944 tarih 4541 sayılı "Şehir ve Kasabalarda Mahalle Muhtar ve İhtiyar Heyetleri Teşkiline Dair Kanun"un gerekçesinde mahalle yönetimi, belde hizmetlerinin görülmesinde idareye yardımcı bir kuruluş olarak öngörülmüştür. Mahalle yönetimlerine verilmiş görevlerin büyük ölçüde merkezi yönetime ait görülmesi, mahalle muhtarlarının “memur” kabul edilmesi ve kendilerine genel bütçeden aylık ödenek verilmesi onların merkezi yönetimin en küçük taşra birimi olarak algılanmasına ve çalışmasına neden olmaktadır. Gerçekten de mahalle yönetimi: Fiilen mahallenin temsilcisi durumunda, genel idare hizmetlerinin görülmesinde merkezi yönetime yardımcı olan, mahalle halkının istek, dilek ve şikayetlerini ilgili merkezi ve yerel yönetim kuruluşlarına ileten en küçük toplumsal ve yönetsel birimlerdir.⁶⁴ Böyle olmakla beraber, mahalle yönetimleri daha dar alanda kurulu olmaları sebebi ile vatandaşla iletişimin, vatandaş denetiminin daha güçlü olduğu idarelerdir.

⁶³ Ömer Dinçer, Prof. Dr., Cevdet Yılmaz, Dr, Değişimin Yönetimi İçin Yönetimde Değişim, Başbakanlık, Ankara 2003, sf: 68

⁶⁴ Hamit Palabıyık, Şermin Atak, İzmir Büyükşehir Bütününde Mahalle Yönetimlerinin Profili, <http://www.sbe.deu.edu.tr>

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 9. maddesine göre; "Muhtar, mahalle sakinlerinin gönüllü katılımıyla ortak ihtiyaçları belirlemek, mahallenin yaşam kalitesini geliştirmek, belediye ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarıyla ilişkilerini yürütmek, mahalle ile ilgili konularda görüş bildirmek, diğer kurumlarla iş birliği yapmak ve kanunlarla verilen diğer görevleri yapmakla yükümlüdür.

Belediye, mahallenin ve muhtarlığın ihtiyaçlarının karşılanması ve sorunlarının çözümü için bütçe imkânları ölçüsünde gerekli aynı yardım ve desteği sağlar; kararlarında mahallelinin ortak isteklerini göz önünde bulundurur ve hizmetlerin mahallenin ihtiyaçlarına uygun biçimde yürütülmesini sağlamaya çalışır."

Belediyeler her ne kadar ellerindeki yetki ve görevlerin bir kısmını daha alt ölçekte olan bu birimlere devredemez ise de, bu birimlerle ortak çalışma, o mahallelerle ilgili karar ve uygulamalarında söz konusu mahalle yönetimi olan muhtarlıkla işbirliğine gitme suretiyle uygulamada yerindenlik ilkesine bağlı kalmalıdır.

Mahalle muhtarlıklarının aktif hale getirilmesi aslında aynı zamanda mahalleli olma duygusunun gelişmesine, buna paralel olarak komşuluk ilişkilerinin güçlenmesine sağlayacağı katkı ile de muhafazakâr siyasetin topluma verdiği önemle örtüşecektir.

Belediye Kanununun 15. maddesinde yer alan "Belediye, belde sakinlerinin belediye hizmetleriyle ilgili görüş ve düşüncelerini tespit etmek amacıyla kamuoyu yoklaması ve araştırması yapabilir" ifadesiyle belediyelere tanınan kamuoyu yoklamaları da yerindenlik anlayışının hayata geçmesi açısından önemlidir. Her ne kadar burada bir alt seviyedeki idareye görev-yetki devri söz konusu değilse de bir yerle ilgili karar ve uygulamalarda o yerde yaşayanların görüş ve değerlendirmelerinin alınması suretiyle o kişilerin karar ve uygulamalara ortak kılınması yerindenlik anlayışının gelişmesine katkı sağlayacaktır.

Gerek mahalle muhtarlıklarının ve gerekse kamuoyu yoklamaları yolu ile mahalle halkının görüş ve değerlendirmelerinin alınması ve bunların alınacak kararlara, yapılacak uygulamalara esas teşkil etmesi, belediyelerin yerel yönetim olma özelliklerini pekiştirecek, belediye ile yerel halk arasında güven tesisine önemli etki edecektir. Yerel yönetimlerin yerel halk tarafından sahiplenilmesi açısından çok önemli olan bu gelişmenin sağlanması, ülkemizde yerel yönetimlerin derinleşmesine, gücünü sadece mevzuattan değil yerel halktan almasına imkân verecektir.

1-Yerel Yönetimler, Toplum Ve Sosyal Belediyecilik

Muhafazakâr siyasetin topluma bakışı önceki bölümlerde belirtilmişti. Toplum içerisinde her birey ve kurum arasında karşılıklı işbirliği ve sorumluluk gerektiren bağlar bulunmaktadır. Sağlıklı bir toplum için bu bağların güçlü olması önemlidir. Bu sebeple muhafazakâr siyaset toplumu önemseyen, toplum içinde olması gereken karşılıklı işbirliği ve sorumluluğu geliştirmeye dayanan bir yaklaşımdır. Muhafazakâr siyaset çerçevesinde yerel yönetimlerin toplumsal ilişkilerin geliştirilmesine önem vermesi gerekmektedir.

Bireyin içinde bulunduğu toplumla arasında güçlü bağların olması için kendisinin toplumdaki beklentilerinin karşılanması gerekmektedir. Eğer bir toplumda birey kendisini korunmasız görüyor, yaşadığı sorunlarda toplumun koruyucu kanatlarının altında olduğunu hissedemiyorsa, bu durumda o topluma saygı duyması, benimsemesi beklenemez. Toplumun koruyucu kanatları ise ancak toplumsal ilişkilerin, dayanışmanın güçlü olması ile bireyler üzerine açılabilir. Belediyelere düşen de toplumun bu fonksiyonlarının güçlenmesine katkı sağlamaktır.

Toplum varlığını kurumlarıyla, kültürleri ile sürdürür. Dolayısıyla toplumun birey için sığınabileceği bir liman olabilmesi için güçlü kurumlara ve ortak kültüre sahip olması gerekmektedir. Bu sebeple toplumsal ilişkilerin korunması ve geliştirilmesi ancak bu kurum

ve değerlerin korunması ve geliştirilmesi ile mümkündür. Bu çerçevede aile, komşuluk, yardımlaşma, sivil kurumlar ve kültür önem arz etmektedir. Bu kurumların gerekli işlevi yerine getirememesi toplumsal gerilimi artıracak, toplumsal değerlerin hızla dejenere olmasına yol açacaktır. Bu sebeple yerel yönetimlerin sosyal politikalara ağırlık vermeleri gerekmektedir. Günümüzde genellikle “sosyal belediyecilik” adı verilen uygulamalar toplumsal değerlerin korunması ve geliştirilmesi ekseninde yapılan faaliyetleri kapsamaktadır.

Sosyal politika, sosyal sorunları inceleyen ve bunlara çözüm öneren bir araştırma alanı olup, toplumdaki tüm sınıfların ve grupların sağlık, sosyal güvenlik, eğitim, vergi gibi sorunlarını inceleyen ve bunlara yönelik çözümler öneren daha geniş bir araştırma alanını ifade ⁶⁵ etmektedir. Sosyal gelişmeyi ve toplumsal refahı ilgilendiren her konu ya da sorun, sosyal politikaların alanına girmektedir.⁶⁶

a-Sosyal Belediyecilik:

Sosyal belediyecilik; mahalli idareye sosyal alanlarda planlama ve düzenleme işlevi yükleyen, bu çerçevede kamu harcamalarını konut, sağlık, eğitim ve çevrenin korunması alanlarını kapsayacak şekilde sosyal amaca kanalize eden; işsiz ve kimsesizlere yardım yapılması, sosyal dayanışma ve entegrasyonun tesis edilmesi ile sosyo-kültürel faaliyet ve çalışmaların gerçekleştirilebilmesi için gerekli olan altyapı yatırımlarının yapılması için bilinçli politikalar üretmesini öngören; bireyler ve toplumsal kesimler arasında zayıflayan sosyal güvenlik ve adalet mevhumunu güçlendirmeye yönelik olarak mahalli idarelere sosyalleştirme ve sosyal kontrol işlevleri yükleyen bir modeldir.⁶⁷

Sosyal Belediyecilik kapsamında yapılabilecek hizmetler çok genel olarak şöyle özetlenebilir:

- Kimsesizlerin, evsizlerin, sokak çocuklarının ve muhtaç kadınların barınma ihtiyaçlarını karşılamak
- Öksüzlere çocuk yuvaları ve kreşler yapmak
- Yaşlılara huzurevleri tesis etmek
- Sağlık merkezleri, sağlık ocakları, gezici sağlık otobüsleri, öntanı merkezleri hizmete sokmak
- Hastaneler civarında hasta yakınları için misafirhaneler oluşturmak
- Kültür, sanat ve spor tesisleri açmak
- Tiyatro, sinema, kütüphane ve kültür merkezlerini mahallelere kadar yaygınlaştırmak
- Fakir, muhtaç ve yaşam mücadelesi veren kesimlere yönelik aş evleri ve imarethaneler kurmak
- Özürlüler için ulaşım, eğitim ve sosyo-kültürel ortamlarda kolaylık sağlayıcı tedbirler almak
- Beceri ve meslek edindirme kursları açmak
- Park-bahçeler ve piknik alanlarını yaygınlaştırmak
- Doğal dengeyi koruyan ve çevresel şartları düzenlenmiş ucuz konut alanları üretmek
- İş kuracak kadın ve gençlere yönelik rehberlik yapmak, makine ve ekipman desteği sağlamak
- Tanzim satış mağazaları ve ekmek fabrikaları kurmak
- Gıda, kömür, ilaç, kırtasiye malzemesi yardımı yapmak
- Toplumsal gruplar, sivil toplum kuruluşları ve kitle örgütlerine rehberlik etmek, onlarla dayanışma ve yardımlaşmayı geliştirmek

⁶⁵ AKTAN, C. Can, ÖZKIVRAK, Özlem, a.g.e.

⁶⁶ GÜVEN, Sami, Prof. Dr., Sosyal Sorunlar ve Sosyal politikalar, Ezgi Kitabevi Yayınları, Bursa 1998, sf: 3

⁶⁷ Yalçın Akdoğan, Yalçın Akdoğan, Yerel Siyaset Dergisi, Mart 2006

- Gençlerin, engellilerin ve kadınların toplumsallaşmalarını sağlayacak merkezler açmak⁶⁸

Burada hemen bir hususun belirtilmesi gerekmektedir, o da bu çalışmaların “nasıl?” yapılacağıdır. Daha önce belirttiğimiz gibi muhafazakâr siyaset refah devleti anlayışını tenkit etmektedir. Muhafazakârların refah devleti anlayışına karşı çıkmalarının sebebi dezavantajlı kesimlere yardım edilmesini yanlış bulmaları değildir. Aksine gerekliliğini kabul ederler ama bunun yerine getirilmesinin devlet eli ile değil sivil toplum tarafından yapılması gerektiğini savunurlar. Sosyal dayanışmanın sivil toplum yerine devlet eli ile yapılması durumunda bir yandan devlet gereğinden fazla büyüyecek ve diğer yandan da sivil kurumlar zaafa uğrayacaktır. Bu da devletin müdahale gücünü artıracaktır. Sivil toplumsal kurumların zaafa uğraması ile despotizmin önü açılacaktır.

Muhafazakâr siyaset çerçevesinde sosyal belediyecilik anlayışı “Toplumsal gruplar, sivil toplum kuruluşları ve kitle örgütlerine rehberlik etmek, onlarla dayanışma ve yardımlaşmayı geliştirmek” politikasını kendisine temel politika olarak belirlemelidir. Belediyeler ancak sivil toplum örgütlerinin yetersizliği durumunda var olan sıkıntıları giderebilmek için kısa vadeli müdahalelerde bulunmalı ama bu hizmetlerini kendi hali ile gerçekleştirme politikasını kalıcı kılmamalıdır. Bir yandan var olan sıkıntıları giderebilmek için yukarıda örnekleri verilen çalışmaları yaparken diğer yandan da sivil toplum örgütlerinin bu alanda etkinliğini artırıcı çalışmalar yapmalıdır.

Belediyelerin sosyal politikaları sivil toplum örgütleri eli ile yürütmek yerine kendi personeli ve imkânları ile yürütmeleri zaten toplumumuzda zayıf olan sivil kuruluşların daha da zayıflamasına yol açacağı unutulmamalıdır. Bu sebeple sosyal belediyecilikte başarı o belediyenin kaç kişiye ne kadar yardım yaptığı değil; hangi sivil toplum kuruluşları ile ne kadar ortak çalışma yaptığına göre belirlenmelidir.

b-Aile:

Muhafazakarların önem verdiği kurumların başında aile gelir. Ailenin korunması muhafazakâr siyaset açısından öncelikli bir konudur.

Aile yapısı itibarı ile geleneksel geniş aile ve çekirdek aile olarak ikiye ayrılmaktadır. Geleneksel geniş aile tarıma dayalı toplumlarda görülen, birkaç kuşağın bir arada yaşadığı ve başta ekonomik fonksiyon olmak üzere birçok fonksiyonun yerine getirildiği aile tipidir. Çekirdek aile ise, modern toplumlarda ortaya çıkan, ana-baba ve evlenmemiş çocuklardan oluşan, temel fonksiyonu neslin devamını sağlamak ve çocukların sosyalizasyonunu sağlamak olan aile tipidir.⁶⁹

Kentleşmenin ve modernizmin kaçınılmaz sonucu olarak geniş aile yerini çekirdek aileye bırakmıştır. Üç kuşağın bir arada yaşadığı ailenin yerini çekirdek aileye bırakması ile birçok sorun da ortaya çıkmaya başladı. Geniş aile yapısı; büyükler ile gençlerin bir arada yaşadıkları, büyüklerin gençlere bilgi, tecrübe ve geçmişimizi aktardıkları, birer toplumsal hafıza okuludur. Çekirdek aile yapısı ile bu aktarım imkânı kesilmiş, nesiller arasındaki köprüler birer birer yıkılmaya başlamıştır. Bugün, sıkça duyduğumuz kültür erozyonu ve kültürel sığığın en önemli sebeplerinden biri de budur.

Çekirdek aile yapısında nesiller arası köprülerin yıkılmasının getirdiği kültürel aktarımın kesilme sorununun yanı sıra özellikle ekonomik zorluklar sebebi ile anne-babanın çalışmak zorunda kalması sebebi ile çocukların çok küçük yaşta bakıcılara bırakılması veya kreşlere verilmesi sebebi ile aile yuvasının dost ve Müşvik havasını solumaktan mahrumiyet de ortaya çıkmaktadır.

⁶⁸ Yalçın Akdoğan, Yerel Siyaset Dergisi, Mart 2006

⁶⁹ Rüstem Erkal, Yrd. Doç. Dr.

Özellikle son dönemlerde boşanmalarda yaşanan artış beraberinde parçalanmış aileler problemlerini de getirmektedir. Anne babanın boşanmasının çocuklar üzerindeki etkisi ise oldukça olumsuzdur.

Aile kurumunun yaşadığı dönüşüm ve ekonomik sıkıntıların sonucu olan stres ve yeterince ilgi gösterememe neticesinde aile içinde karşılıklı bağlar da zayıflamakta ve ailenin koruyucu ve yönlendirici etkisi zayıflamaktadır.

Aile kurumunda özellikle kentler için geniş aileye dönüş önerisi en azından bu gün için gerçekçi değildir. Ancak aile kurumunun yaşamakta olduğu sıkıntıların çözümü açısından yapılması gerekenler vardır. Bu alanda belediyelere de görevler düşmektedir. Bu görevler çok çeşitli ise de başlıcaları şunlar olmalıdır:

*Aile kurumunun önemi hakkında bilinçlendirme çalışmaları: Sempozyum, panel ve benzeri etkinliklerle aile kurumunun önemi konusunda eğitici çalışmalar yapılabilir.

*Anne-baba okulu: Özellikle çekirdek ailelerde nine-dede gibi hayat tecrübesine sahip kişilerin bulunmaması sebebi ile yeni anne-baba olmuş kişilerde çocuk yetiştirme yönünden ciddi eksiklikler söz konusudur. Anne babanın çocukların bedensel ve ruhsal gelişimi konusunda bilgilendirilmesi, bilinçlendirilmesi yönünde eğitim çalışmaları düzenlenebilir.

*Sosyal ve psikolojik Danışma Merkezi: Her yaş grubundan insanlara yönelik olarak düzenlenebilecek bu çalışmalarda özellikle aileler ve çocuklara özel önem verilmelidir.

*Aile dostu sosyal politikalar: Aile dostu sosyal politikalar, “sosyal siyaset kapsamında, huzurlu ve sağlıklı toplum tesis etmek maksadıyla aileler ve aile fertleri için oluşturulan sosyal program, eğitim, destek ve yardımların bütünüdür.⁷⁰ Sosyal politikalar özellikle Avrupa kıtasında son yıllarda yerel yönetimlerin en fazla önem verdiği konular arasında yer almaktadır. Örneğin Zürih şehrinde aile dostu politikalar kapsamında yerel yönetimler Zürih şehrinin yuvalarında yuva ve okul çağındaki çocuklara, kreşlerde ise okul öncesi çağıdaki çocuklara bakım olanağı sunulmaktadır. Belediye bu olanakların çeşitliliğini ayrıca bir çok kreş ve anaokuluna, öğle sofralarına ve bakıcı aile derneklerine yaptığı maddi katkılarla desteklemektedir.⁷¹ Steiermark bölgesinde ailelere çocuk bir yaşını doldurana kadar üç ayrı kitap gönderilmektedir. Bu kitaplarda

- Eyaletin sunduğu hizmetler
- Ülkenin sunduğu hizmetler
- Yardım alabilmek için gerekli önkoşullar
- Danışma merkezleri
- Çocuk Yuvaları
- Eğitim
- Sağlık
- Beslenme
- Gelişim

-ve çocuğunuzun mutlu bir hayat sürebilmesi için gerekli olan bir çok başka konu bebeğinizin resimleri ve özel anılarınız ile süsleyebileceğiniz bu kullanışlı dosyada bütün bu konular detaylı bir şekilde anlatılmaktadır.⁷² Benzeri bir uygulama Pendik Belediyesi tarafından “Bir Bebek, Bir Yürek” adıyla yürütülmektedir. Proje kapsamında belediyenin hemşiresi yeni çocuk doğumu olan eve gitmekte, anne-babaya çocuk bakımı bilgileri vermekte, çocuğu muayene etmekte, belediyece hazırlanan bir bebek bakım kitabını hediye etmekte ve en yakın sağlık ocağının, hastanenin ve belediye sağlık müdürlüğünün telefonunu kendilerine vermektedir. Ayrıca belediye başkanı üç ayda bir aileyi arayarak bebeğin gelişimini sormaktadır.

⁷⁰ Ali Seyyar, Prof. Dr., Yoksul Ailelere Dönük Sosyal Politikalar, www.sosyalsiyaset.com

⁷¹ Ayrıntılı bilgi için bkz: <http://www.stadd-zuerich.ch>

⁷² Geniş bilgi için Bkz: <http://www.kinderleben.steiermark.at>

*Kadın sığınma evleri: 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 14. maddesine göre "Büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 50.000'i geçen belediyeler, kadınlar ve çocuklar için koruma evleri açar." Kadın sığınma evleri evlerinden ayrılmak zorunda kalan, bakacak kimsesi olmayan kadınların geçici olarak ikamet edeceği merkezlerdir. Bu anlamda sosyal yönden çok yararlı olmakla beraber, bu tür merkezlerin boşanmayı teşvik edici olmaması gerekmektedir. Bu tür merkezler kadınların ve çocuklarının bakımı için gerekli hizmetleri kapsamakla beraber özellikle aile psikolojik destek hizmetleri de vermeli, ayrılan çiftleri barıştırmanın yollarını da aramalıdır.

c-Kültürel değerler:

Türk Dil Kurumu, kültür sözcüğünü "Tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü"⁷³ olarak tanımlamaktadır. Kültür, her eyleme bir işlevsellik tanıyan, her eylemle toplumsal davranışlar arasında ilişki kuran gizli bir bağ ve toplumu bütünleştiren bir unsurdur. Kültür öğrenilmekte ve bireyler tarafından bir veri olarak kabul edilmektedir. Toplumun ortak malı sayılan kültür, kuşaklar arasında, sonra gelene miras yolu ile devredilmektedir.⁷⁴

Kent kavramı ile kültür kavramı arasında anlamlı bir bağ bulunmaktadır. Bir çok dilde Kent sözcüğü ile uygarlık sözcüğü arasında köken ilişkisi görülmektedir. Türkçe'mizdeki "Uygar" sözcüğü yerleşik bir toplum hayatı süren Uygurlardan türetilmiştir.⁷⁵ Arapça'da uygar gelen "Medeni" kelimesi kent anlamındaki "Medine" kelimesinden köken alır.⁷⁶ Medeni kelimesi dilimizde de "kentlileşmiş, kırsallıktan kurtulmuş ve uygar"⁷⁷ manasında kullanılmaktadır. Benzer şekilde uygarlık karşılığı olarak Fransızca "civilisation" ve İngilizce "civilization" ile İngilizce "city" kelimeleri Latince de yurttaşların oluşturduğu birlik anlamına gelen "civitas" kelimesinden türemiştir. "citizen" yine aynı dilde yurttaş manasında kullanılmaktadır. İngilizce de "polite", yani "kibar" sözcüğü⁷⁸ Yunancada kent karşılığı olan "polis" teriminden türetilmiştir. Kent kelimesi belli bir olgunluk seviyesini ifade etmektedir. Kalkınmayı, medenileşmeyi ve gelişmişliği yansıtır.

Kent yalnızca, günümüz insanına daha büyük bir oranda iş ve yerleşim olanakları sunan bir yer değildir, aynı zamanda dünyanın en uzak yerlerini kendine çeken, türlü bölgeleri, insanları ve etkinlikleri bir düzene göre biçimlendiren, ekonomik, siyasal ve kültürel yaşamın öncüsü ve denetleyicisi konumunda olan bir merkezdir.⁷⁹

Avrupa Kentsel Şartı, kent yönetiminde kültürel hizmetlerin önemini ve yerel yönetimlerin sorumluluğunu şu ifadelerle vurgulamaktadır:⁸⁰

"Yerel ve bölgesel yönetimler sanat ve rekreasyon tesislerinin sağlanmasında, kültür etkinliklerinin geliştirilmesinde ve kültürel demokrasinin gerçekleşmesinde yaşamsal bir rol oynar.

Bu nedenledir ki, yerel yönetimler, kentin kültürel geleneği ve kent halkının kültürel özellikleri ışığında bir kültür politikası oluşturma ve uygulama hakkına ve yetkisine sahip olmalıdırlar.

Mimari yapıtlar, dil, sanatlar, müzik ve edebiyat kentin zengin tarih hazinesinin ve kolektif belleğinin ifadesidir. Bu kültür ve sanat oluşumları yaşam biçimlerindeki, toplumsal

⁷³ [www.http://tdk.gov.tr](http://tdk.gov.tr)

⁷⁴ PEKTAŞ, Kadir, Büyük Kent Belediyelerinin Eğitim ve Kültür Hizmetlerinde Siyasi parti ideolojilerinin Yansıması, <http://basarm.com.tr/yayin/malihukuk/tez/birincibolum2.htm>

⁷⁵ <http://www.biltek.tubitak.gov.tr/dergi/01/kasim/kentler.pdf>

⁷⁶ Doç.Dr.Hüseyin ÇELİK, www.huseyincelik.net/koseyazilari

⁷⁷ <http://www.tdk.gov.tr/tdksozluk/SOZBUL.ASP>

⁷⁸ <http://mhukuk.kolayweb.com/yaziyett.htm>

⁷⁹ DURU, B., ALKAN, A., 20. Yüzyıl Kenti, s.78

⁸⁰ Tam metin için bkz: http://www.izmirbarosu.org.tr/yayinlar/sart_cevre_avrupa_kentsel.htm

modellerdeki ve kültürel miras ve deneyimdeki değişimin barometresidir. Kültür halkın kazanılmış kavramlarının oluşturduğu bir alandır; edebi, bilimsel ve sanatsal gelenekler ve bilgi demektir.

Somut coğrafya, topografya, iklim ve yaşama koşulları, her yörenin kültürüne kendine özgü özellikler kazandırır, o yöre sakinlerinin yöreyle özdeşleşmesini sağlar. Kültür politikası ekonomik ve toplumsal gelişmeye katkıda bulunur. Daha geniş bir bağlamda ise kent sakinlerinin Avrupa içi ilişki ve alışveriş ağındaki somut rolünü ve amaçlarını kavramasına katkıda bulunur.

Bütün kent sakinleri kültür hakkına sahiptir. Kültür herkesle ilgilidir. Sadece ayrıcalıklı bir avuç insanın veya seçkinlerin alanı değil, tüm toplumsal grupların yaratıcılığını ve hayal gücünü harekete geçiren bir araçtır. Kültürel demokrasinin evrenselliği İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin 27. maddesinde ifade edilmiştir.

Kentlerin kültürel gelişmesi ekonomik ve toplumsal gelişmesine katkıda bulunur. Kültür politikası ekonomik gelişmeye, topluluk duygusunun oluşmasına katkıda bulunur. İlköğretimden yetişkinlerin eğitimine kadar bütün eğitim düzeylerinde ana öğedir; belde işlerine kamusal katılımın gerçekleşmesini sağlayabilir; nüfusun engelli kesimlerinin yaşam koşullarının iyileştirilmesine yardımcı olabilir. Bu nedenledir ki, kültür politikası, kapsamlı bir kent politikasının kilit ögesidir; kentlerde yaşam kalitesinin iyileştirilmesine ve insan haklarının geliştirilmesine yönelik genel politikanın ayrılmaz bir parçasıdır.”

2-Sivil Toplum

Muhafazakârlık devletin sınırlandırılmasını, toplumsal alanlara müdahale etmemesini istemekte ve toplum içi ilişkilerin devlet eli ile değil yine toplumun kendi içinden örgütlediği sivil oluşumlar eli ile yapılması gereğini savunmaktadır. Bu sebeptendir ki küçük devlet ama güçlü sivil toplumun gereğini savunur. Muhafazakârlığın bu yaklaşımını Albert J. Nock'un şu sözleri güzel özetlemektedir: *“Maalesef çok az insan, devletin kendi parası ve aynı şekilde kendine ait bir gücü olmadığını anlamıştır. Devlet, sahip olduğu gücü ya toplumdaki alırdan alır ya da zaman zaman yaptığı gibi gaspedir. İster verilsin, isterse zorla alınsın, tüm devlet gücü, sivil toplumu daha güçsüz bırakır.”*⁸¹

Muhafazakârlık sivil oluşumları birey ile toplum arasında sağlıklı ilişki kurulmasını sağlayan araçlar olarak görmektedir. Muhafazakâr siyasetin sivil topluma yaptığı bu vurgu yerel yönetimler için de geçerlidir ve hatta bu anlamda yerel yönetimler için sivil toplum daha da önemlidir.

Sivil toplumun, basit bir tanımı henüz keşfedilmemiştir. Kavram, farklı toplumlarda yaşanan tarihsel gelişmelere paralel olarak çeşitli biçimlerde tanımlanabilmektedir. Bir toplumda sivil toplumun gelişmesi kültürel bir süreçtir ve şu unsurların gelişmesi ile paralellik taşır: çoğulculuk, bağımsızlık, dayanışma, toplumsal bilinçlenme, katılım, eğitim, sorumluluk ve yetki devri. En geniş anlamıyla sivil toplum, bireylerin ve grupların devletten kaynaklanmayan ve devletçe yönetilmeyen her türlü toplumsal faaliyeti için kolektif bir tanım haline gelmiştir.⁸²

Sivil toplum anlayışı bizim medeniyetimizde önemli bir yer tutar. Hatta yerel yönetimler merkezi idarenin taşra teşkilatlarından ziyade sivil toplumun örgütlenmelerine dayanmakta idi. Osmanlı İmparatorluğunda 15. yüzyıla kadar yönetimde ahiler ve esnaf loncaları söz sahibidir. Bu medeniyet anlayışını Çoksun şu ifadelerde çok güzel yansıtmaktadır: “Bizim kültür iklimimiz, devletin zaaf gösterdiği veya bir nedenle boş bıraktığı alanlarda millet adına milletin inisiyatif alması anlamına gelen sivil toplum kuruluşlarına (STK) oldukça aşınadır. Yesevi dervişlerinin Türkistan'dan Anadolu'ya ve

⁸¹ Coşkun C. Aktan, Prof. Dr., Sivil Toplum, Devlet ve Faustian Sözleşmesi, <http://www.canaktan.org>

⁸² Muharrem ES, Yrd. Doç. Dr., Ajlan Başatlı, STK'ların Yerel Yönetimlere Etkisi, Yerel Siyaset Dergisi, Temmuz 2006

oradan Urumeli'ne akışı başlı başına bir destandır ki iki şanlı devletin bu topraklardan bin yılı aşkın süre kök salmasının da gerekçesidir. Selçuklunun “Yeniyetmeleri”, “Dernekleri” Alpaslan'ın sultanlığa giden yolunun eşiğidir. “Bacılar” teşkilatı Osmanlının kuruluşunda Osman Bey erlerinden daha az katkı sahibi değildir. Fetret dönemlerinde, kargaşalıklarda sığınılan “Ocaklar” Hacı Bektaş ve Hacı Bayram Veli erenlerinin ruh inceliği ve derinliğinin ter ve berekete dönüşerek kristalleşmesidir. Fetih dönemleri ise tam anlamıyla “vakıflar” çağıdır. Vakıflar, Türkler için “varlıkta arınmak, yoklukta sığınmak” vasıtasıdır. Kimileri için Osmanlı bir vakıf medeniyetidir ki bunun ne denli doğru olduğunun o medeniyetin günümüze sarkan, Hicaz'dan Mısır'a, Yunanistan'a Bosna'ya serpilmiş biraz da mahzun ve yorgun “çil çil kubbelerle” dolu ipuçlarından anlamak mümkündür.”⁸³

Muhafazakâr yaklaşım toplumun işlerinin yine toplum içinden örgütlenmeler yolu ile yapılmasını, devletin bu yapılanmaları desteklemesini gerekli kılmaktadır. Ülkemizde 1999 depreminde sivil toplumun örgütlü müdahalesinin ne kadar etkili olduğu yaşanarak görülmüştür.

Yerel yönetimlerin ekonomik sosyal ve kültürel alandaki faaliyetlerini doğrudan kendi personeli ve bütçesi ile yapmak yerine sivil toplum örgütleri ve sivil katılımcılar eli ile yapması hem hizmetlerin etkinliğini artıracak, hem de sivil toplumu güçlendirecektir.

Sivil toplumun güçlenmesi için en uygun zemin yerel yönetimlerdir. Ancak bunun için öncelikle yerel yönetimlerin güçlü olması, merkezi idareden önemli oranda yerel yönetimlere yetki devri yapılması gerekmektedir. Çünkü yetkisi çok kısıtlı olan yerel yönetimlerde sivil toplumun katkısı da o oranda zayıf olacaktır.

Sivil toplumun, halkın demokratik katılımına dayalı, despot devlet baskısından kurtulmuş, bireylerin girişim ve karar sahibi olmalarına imkân veren ve özellikle yerel düzeyde işbirliğine dayalı hizmet üreten bir toplumsal yapıyı ifade ettiği söylenebilir.⁸⁴

Sivil toplumun karar ve uygulamalara katılımı yönünde kamu ve yerel yönetimler reformu çerçevesinde bir dizi düzenleme yapılmıştır. Bir yandan Kent Konseyleri zorunlu kılınır ve kent konseylerinde sivil katılım imkânı sağlanırken, diğer yanda meclis ihtisas komisyonlarına katılarak görüş bildirme ve gönüllülerin belediye hizmetlerine katılıma imkân tanıyan düzenlemelerle belediyelerin işbirliği imkânları artırılmıştır.

Belediyelerimizin muhafazakâr demokrasi çerçevesinde sivil toplumu güçlendirmek için yapabilecekleri başlıca çalışmalar şunlar olabilir:

a-Katılım mekanizmalarının işletilmesi: 5393 sayılı Belediye Kanunu'na göre sivil toplumun belediye karar ve uygulamalarına katılımı için kullanılabilecek başlıca mekanizmalar şunlardır:

*Kent Konseyleri: Seçilmiş yerel yönetim organlarının çalışmalarına halk katılımını ve denetimini sağlamak için, en alt düzeydeki yerel yönetim biriminden(mahalle/köy) yukarıya doğru örgütlenerek demokratik kitle örgütleri temsilcileri ve uzmanların da katılımıyla oluşturulan meclislerdir.

5393 sayılı Belediye Kanunu bu konuda şu düzenlemeyi içermektedir: *Kent konseyi, kent yaşamında; kent vizyonunun ve hemşehrilik bilincinin geliştirilmesi, kentin hak ve hukukunun korunması, sürdürülebilir kalkınma, çevreye duyarlılık, sosyal yardımlaşma ve dayanışma, saydamlık, hesap sorma ve hesap verme, katılım ve yerinden yönetim ilkelerini hayata geçirmeye çalışır. Belediyeler, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların, noterlerin, varsa üniversitelerin, ilgili sivil toplum örgütlerinin, siyasi partilerin, kamu kurum ve kuruluşlarının ve mahalle muhtarlarının temsilcileri ile diğer ilgililerin katılımıyla oluşan kent konseyinin faaliyetlerinin etkili ve verimli yürütülmesi*

⁸³ Recai Coşkun, Doç. Dr., Sivil Toplum Kuruluşları, Nereden Nereye ve Ne İçin?, Yerel Siyaset Dergisi, Temmuz 2006

⁸⁴ Yakup Bulut, Sivil Toplum ve Yerel Yönetimler, Yerel Yönetimler Üzerine Güncel Yazılar-1 (Ed: Hüseyin Özgür, Muhammed Kösecik), Nobel Yayın Dağıtım, Ankara 2005, s:239

konusunda yardım ve destek sağlar. Kent konseyinde oluşturulan görüşler belediye meclisinin ilk toplantısında gündeme alınarak değerlendirilir.(Madde 76)

Kent konseylerinin kuruluş ve çalışmaları ile ilgili yönetmelik taslağı İçişleri Bakanlığınca hazırlanmış ve kamuoyunun değerlendirilmesine sunulmuştur.

Kanunun 77. maddesinde gönüllü katılım ile ilgili şu ifadeler yer almaktadır: “Belediye; sağlık, eğitim, spor, çevre, sosyal hizmet ve yardım, kütüphane, park, trafik ve kültür hizmetleriyle yaşlılara, kadın ve çocuklara, özürllülere, yoksul ve düşkünlere yönelik hizmetlerin yapılmasında beldede dayanışma ve katılımı sağlamak, hizmetlerde etkinlik, tasarruf ve verimliliği artırmak amacıyla gönüllü kişilerin katılımına yönelik programlar uygular. Gönüllülerin nitelikleri ve çalıştırılmalarına ilişkin usûl ve esaslar İçişleri Bakanlığı tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.” Bu yönetmelik 9 Ekim 2005 tarihli Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir.

*Meclis ihtisas Komisyonları: 5393 sayılı Belediye Kanunu’nun 24. maddesine göre “Mahalle muhtarları ve ildeki kamu kuruluşlarının amirleri ile ildeki kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, üniversiteler, sendikalar ve gündemdeki konularla ilgili sivil toplum örgütlerinin temsilcileri, oy hakkı olmaksızın kendi görev ve faaliyet alanlarına giren konuların görüşüldüğü ihtisas komisyonu toplantılarına katılabilir ve görüş bildirebilir.”

*Gönüllü Katılım: Belediye Kanunu’nun 77. maddesine göre “Belediye; sağlık, eğitim, spor, çevre, sosyal hizmet ve yardım, kütüphane, park, trafik ve kültür hizmetleriyle yaşlılara, kadın ve çocuklara, özürllülere, yoksul ve düşkünlere yönelik hizmetlerin yapılmasında beldede dayanışma ve katılımı sağlamak, hizmetlerde etkinlik, tasarruf ve verimliliği artırmak amacıyla gönüllü kişilerin katılımına yönelik programlar uygular.”

Gönüllülerin nitelikleri ve çalıştırılmalarına ilişkin usûl ve esaslar İçişleri Bakanlığı tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.” Bu yönetmelik 9.10.2005 tarihli Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Gönüllü katılım sadece bireysel katılım gibi algılanmaktadır. Oysa yönetmeliğin 4. maddesinde gönüllü tanımı “Bilgi, beceri ve yeteneğini, her türlü ortak çalışma, imkan ve zamanını ortaya koyarak çalışma alanı konusunda maddi bir kazanç beklemezsizin yerel yönetim hizmetlerine katılan gerçek ve tüzel kişiler ile bünyesindeki gönüllüleri bu hizmetlerde görevlendirecek kamu kuruluşları” biçiminde ifade edilmektedir. 8. maddede ise “belediyeler, kendi özel kanunlarına uygun olarak aralarında yapacakları protokol çerçevesinde kamu kurum ve kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, dernekler, vakıflar, meslek odaları ve diğer yerel yönetim birimleri ile ortak çalışma ve işbirliği yapabilir” ifadesi yer almaktadır. Bu ifade Belediye Kanunu’nun 75. maddesinde ayrıca zikredilmektedir. Dolayısıyla belediyeler sivil toplum örgütleri ile çok geniş çerçevede işbirliğine gidebilirler. Bu işbirliğinin hangi alanlarda olabileceği ile ilgili örnekler sosyal belediyeçilik başlığı altında örneklendirilmiş olup, ayrıca ilerleyen bölümlerde “yerel kalkınma” konusu işlenirken de değerlendirilecektir.

*Altyapı desteği: Sivil toplum örgütlerinin gelişmesini engelleyen en önemli unsurlardan birisi mali imkânsızlıklardır. Bu sebeple sivil toplum örgütleri başta sekreteryaya hizmetleri olmak üzere birçok hizmetleri yeterince alamadıkları için kurumsallaşamamaktadır. Yerel yönetimler, isteyen sivil toplum kuruluşlarının yararlanabileceği, çok cüzi kirası olan, buna karşılık ortak sekreteryaya hizmeti sunulan, araştırma çalışmaları için gerekli kütüphanesi, internet bağlantısı olan merkezleri hizmete açarak sivil toplum kuruluşlarının gelişimine katkı sağlayabilirler.

3-Sınırlı Ama Etkin Belediye Yönetimi

Muhafazakâr siyaset devletin küçük ama etkin olması gerektiğini savunmaktadır. Bir başka ifade ile toplumun her alanına müdahale eden devlet yerine daha dar alanlara çekilmiş ama bürokratik hantallığın egemen olmadığı bir devlet tasarımı vardır. Muhafazakârlığın sınırlı-küçük devlet anlayışının temel unsurları; devletin müdahil olduğu alanların sınırlı

olması, tek kişinin veya zümrenin hâkimiyetine dayalı değil, halk hâkimiyetine dayalı olması, bürokratik oligarşinin olmaması ve devletin toplum mühendisliğine soyunmamasıdır. Bu açıdan bakıldığında belediyelerin de küçük ama etkin bir yapıda olması gerekmektedir. Aynı hassasiyetten hareketle belediyelerin kişi veya zümre hâkimiyetine, bürokratik oligarşiye sahip olmaması ve belediye imkânları kullanılarak ideolojik politikalar izlenmemesi yani topluma değerler, yaşam tarzları dayatması yapmaması gerekmektedir.

Etkinlik kavramı, bir işletmenin veya örgütün tanımlanmış amaçlarına ve stratejik hedeflerine ulaşmak amacıyla gerçekleştirdikleri faaliyetlerin sonucunda, bu hedef ve amaçlara ulaşma derecesini belirleyen bir performans boyutudur.⁸⁵ Örneğin, kentin yaşam kalitesini yükseltmeyi amaçlayan bir belediyenin bu amaca ulaşmak için alt yapı faaliyetlerine ağırlık vermesi, planlama ve imar faaliyetlerini ikinci plana atması durumunda, altyapı ile ilgili hedeflere ulaşsa bile kentsel gelişimde istenen sonucu elde edemeyeceği görülecektir.

Yukarıdaki örnekte olduğu gibi, etkinlik, gerçekleşen faaliyetin o faaliyet ile ilgili hedeflere ulaşımı değil, o faaliyet ile ilgili hedeflerin konulmasına temel teşkil eden stratejik hedefe ne kadar uygun olduğunun ölçülmesidir. Dolayısıyla etkinlik, operasyonel hedeflere değil, stratejik hedeflere ulaşım seviyesinin göstergesidir.

Etkinlik tanımından hareketle etkin yönetimi de bir kurumun asli/temel amaçlarına ulaşım derecesini maksimum kılabilen şekilde kaynaklarını ve faaliyetlerini planlama ve gerçekleştirmede gösterdiği başarı düzeyi olarak tanımlayabiliriz.

2005 yılı sonu itibarı ile belediyelerde çalışan personel sayısı 245.000, belediyelerin 2005 yılı bütçeleri ise 23.7 Milyar YTL'dir. Belediye bütçelerinin ortalama gerçekleşme oranı % 75 civarında olduğuna göre gider yönünden belediyelerin 2005 yılında yaklaşık 18 milyar YTL'lik harcama yaptıklarını söyleyebiliriz. (2005 yılı kesin hesapları elimizde olmadığı için bu hesaplama yoluna gidilmiştir.) Özetle 2005 yılı itibarı ile belediyeler 13 milyar Dolar mali ve 245.000 kişilik de beşeri kaynağa sahiptir. Bunun yanı sıra değeri bilinmemekle beraber milyarlarca dolar olan fiziki kaynağı da kullanmaktadırlar.

Belediyeler bu kaynaklarla kent halkının yerel ihtiyaçlarını karşılayarak kentsel yaşam kalitesini artırmaya çabalamaktadırlar. Belediyelerin varlık sebebi de budur. 5393 sayılı Belediye Kanununun 3. maddesinde ifade edildiği gibi belediyeler yerel halkın yerel nitelikli ihtiyaçlarını karşılamakla görevli kurumlardır. Öyle ise belediyeler açısından etkin yönetim var olan bu kaynakların kullanımını suretiyle yerel ihtiyaçların en üst düzeyde karşılanabilmesini içermektedir.

Belediyelerde etkin yönetimin gerçekleşebilmesi için stratejik açıdan önemli kriterleri alan/konu itibarı ile iki ayrı başlık altında toplamak mümkündür. Bunlar hizmet alanları ve izlenecek yöntemlerdir.

a-Hizmet alanları:

Etkin bir yönetimin gerçekleşebilmesi için belediyelerin dar alanda nitelik ve nicelik yönünden üst düzeyde hizmet sunulması gerekmektedir. Belediyeler hizmet alanlarını belirlerken kentin ve kentlinin ihtiyaç önceliklerine göre hareket etmelidirler. Özellikle sivil toplumun ve merkezi idarenin yapabilecekleri çalışmaları bizzat belediye kaynaklarını kullanarak yapmak ve bu şekilde hizmet alanını genişletmek yerine, bu kurumlarca yapılmayan alanlara yoğunlaşarak dar bir alanda daha fazla hizmet vermeyi tercih etmelidirler. Diğer alanlarda ise koordine edici, teşvik edici, yönlendirici ve arabulucu olarak hizmetlerin gerçekleştirilmesine çalışmalıdırlar.

Yukarıdaki paragraftan hareketle belediyelerin hizmet alanlarını doğrudan belediye kaynakları kullanılarak gerçekleştirilecek hizmetler ile dolaylı olarak gerçekleştirilecek hizmetler olarak iki gruba ayırmak mümkündür.

⁸⁵ ARSLAN, Ahmet, **Kamu Harcamalarında Etkinlik, Verimlilik ve Denetim**, <http://www.maliye.gov.tr/apk>

b-Hizmet yönetmeleri:

Belediyelerin mevcut kaynaklarını verimli ve etkin şekilde kullanabilme kabiliyetlerini artırıcı yönetim tekniklerinin uygulanmasına önem verilmesi gerekmektedir.

Toplumun kaynaklarını kullanarak, toplumdaki yetkiyle ve yine topluma hizmet sunmak için oluşan kamu yönetimi, son yıllarda üzerinde en fazla tartışma olan konular arasında yer almaktadır. Özel sektöre oranla kamu yönetiminde daha verimsiz bir yönetim gerçekleştirildiği ve kamu kaynaklarının israf edildiği görüşü genel kabul görmektedir.⁸⁶

Yaşanan hızlı değişim ve gelişim sürecinde halkın kamu yönetiminden beklentilerinin artması sonucu yaşanan bütçe yetmezliği, kaynak sıkıntısı, beraberinde bu kaynakların etkin ve verimli kullanımı konusunu da gündeme getirmiştir. Başta ABD ve İngiltere olmak üzere giderek tüm hükümetler harcamalarını rasyonalize etmeye ve kendi içlerinde düşük maliyet ve etkin hizmet ve ürün üretimine önem vererek üretkenlik ve kalite hedeflerine ulaşmak için plan ve uygulamalara başlamışlardır.⁸⁷

Kamu yönetiminde etkinlik, verimlilik ve kalite arayışları sonucunda “Yeni Kamu Yönetimi” denilen yaklaşım güç kazanmıştır. Yeni Kamu Yönetimi anlayışı, özel sektör yönetim anlayış ve tekniklerinin kamuda uygulanması ve müşteri odaklı bir kamu kültürünün oluşturulması anlamına gelmekte⁸⁸ olup; vizyon sahibi, yetkiyi paylaşan, risk almakta arzulu, yenilik ve değişikliğe açık yönetici tipi ve başarıyı ödüllendiren, ekip çalışmasına yönelmiş, müşteri ve kalite odaklı bir sistemdir.⁸⁹

Yeni kamu yönetimi anlayışı ile; süreç, yöntem ve kurallara uygun olarak işleri sevk ve idare etmek demek olan yönetim anlayışından; performans ölçme, sorumluluk alma, kaynakları etkin ve verimli kullanma, hedef, strateji ve öncelikleri belirleme demek olan işletme anlayışına doğru kaymanın olduğunu görmekteyiz.⁹⁰

Özel sektörde etkinlik, kalite ve verimlilik artışını sağlayabilmek için son yıllarda yönetim bilimi alanında önemli gelişmeler yaşanmıştır. Toplam Kalite Yönetimi, Değişim Mühendisliği, Stratejik Yönetim, Değerlerle Yönetim, İnsan Kaynakları Yönetimi, Kıyaslama, öğrenen Organizasyonlar, ISO 9000 Kalite Yönetim Sistemi gibi yöntemler ve yönetim anlayışları geliştirilmiştir. Bu yöntem ve anlayışlar özel sektördeki kalite ve verimlilik artışı için geliştirilmiş ise de, kamu yönetiminde yaşanan yeni gelişmelere paralel olarak bu yönetim anlayış ve modellerinin kamu yönetiminde de uygulanması gündeme gelmiştir.

Ülkemizde Kamu ve Yerel Yönetimler Reformu kapsamında yapılan bir dizi düzenleme sonucunda nüfusu 50.000’in üzerinde olan belediyelerde stratejik plan yapma zorunluluğu, performans esaslı bütçeleme, performans değerlendirme, ekonomik fayda analizi, sosyal fayda analizi gibi tekniklerin uygulanma zorunluluğu getirilmiştir. Hukuken yapılması zorunlu bu çalışmaların yanı sıra Toplam Kalite Yönetimi, Süreç İyileştirme, ISO 9001 Kalite Yönetim Sistemi, Kıyaslama, Bilişim Teknolojilerinin kullanımı gibi kurumlarda etkinlik-verimlilik artırıcı çalışmalar da son yıllarda yoğunlaşmaya başlamıştır.

Yukarıda sayılan çalışmalar ve benzerlerinin yanı sıra özellikle özelleştirme ve hizmet alımı suretiyle çalışmaların gerçekleştirilmesi de etkin belediye yönetimi için zorunludur.

⁸⁶ ÇEVİK, Hasan Hüseyin, Türkiye’de Kamu Yönetimi, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2004, sf: 273

⁸⁷ NOHUTÇU, Ahmet, Yrd. Doç. Dr., Sürdürülebilir Kamu Yönetimi Kalitesi İçin Toplam Kalite Yönetimi, Performans Yönetimi Sorun Alanları, Uygulamalar ve Türk Kamu Yönetimine Uyarlaması, “Kamu Yönetiminde Çağdaş Yaklaşımlar” Ed: BALCI Asım vd., Seçkin Yayıncılık, Ankara 2003, sf: 243

⁸⁸ ÇOŞKUN; Selim, Kamu Yönetiminde Yönetişim Yaklaşımı, “Kamu Yönetiminde Çağdaş Yaklaşımlar”, Ed: BALCI Asım vd., Seçkin Yayıncılık, Anara, 2003, sf: 41

⁸⁹ AL, Hamza, Yrd. Doç. Dr., Bilgi Toplumu ve Kamu Yönetiminde Paradigma Değişimi, bilim adamı Yayınları, Anara 2002, sf: 147

⁹⁰ BİGİÇ, Veysel, Y.Doç. Dr., Yeni Kamu Yönetimi Anlayışı, Kamu Yönetiminde Çağdaş Yaklaşımlar, Ed: BALCI Asım vrd., Seçkin Yayıncılık, Anara, 2003, sf: 28

Belediyeler hizmet alımı suretiyle gerçekleştirebilecekleri çalışmalarını personel olarak kendi kaynakları ile gerçekleştirme yoluna gitmemelidirler.

4-Yerel Kalkınma

Muhafazakârlık bir ideoloji olarak toplumun bu günkü problemlerinin çözümü ve geleceğin en iyi şekilde inşası amacıyla değişik politikaları uygulamak, önermek durumundadır. Elbette bu politikaların genel konsept içinde tutarlı olması gerekmektedir.

Muhafazakârlığın temel paradigmalarına değinilen bölümde ifade edildiği gibi muhafazakârlar, toplumsal ilişkilerin yerel dinamikler üzerine kurulmasını, böylece devletin her alana müdahale etmesinin önlenmesi gereğini savunmaktadırlar. Yerel dinamiklere önem verilmesi politikaları çerçevesinde günümüzün en önemli problemlerinden biri olan kalkınma konusunda da “yerel kalkınma” kavramı gündeme gelmektedir.

Kalkınma kavramı, uzun yüzyıllar boyunca başta iktisatçılar olmak üzere değişik doktrin mensuplarının sürekli gündeminde yer alan bir konu olmuştur. Daha çok iktisadi büyüme olarak değerlendirilen kalkınmanın nasıl sağlanabileceği, iktisat teorilerinin en başta gelen hususları arasında yer almıştır. Klasik iktisadın doğuş dönemine, yani 18. yüzyıla kadar, tarım en önemli büyüme aracı olarak görülmüştür. Fakat bu dönemde, büyümeyi (Kalkınmayı) tarımla sınırlı görmeyip, sanayi ve ticaret kesimlerinin dinamik ve stratejik, tarımın ise statik kesimler olduğunu, bunun için ülkenin kalkınmasında çiftçiden çok sanayicilerin rolü daha fazla olacağı savunulmaya başlanmıştır.⁹¹

18. Yüzyılda sanayi devriminin gerçekleştirilmesi ile büyüme-kalkınma, verimlilik artışı, üretim artışı ve sermaye birikimi olarak değerlendirilmiştir.⁹²

Kalkınma kavramı, daha çok 2. Dünya Savaşı sonunda yoğun olarak tartışılan ve üzerinde durulan konulardan birisidir. İkinci dünya savaşından sonra sanayi alanında gelişmiş ülkelerle geri kalmış ülkeler arasındaki gelir makasının önemli oranda açılması sebebiyle, kalkınma kavramı, daha çok ekonomik alanlarda yaşanan problemler üzerinde durularak değerlendirilmiştir. İşsizlik, üretim artışı, sanayileşme gibi konularda yoğunlaşan bu yaklaşımlar, ulusal kalkınma anlayışını gündeme getirmiş ve her ülke kalkınma politika ve planları üzerinde çalışmalara başlamıştır. Bu kapsamda milli gelir, işsizlik oranları, üretim kapasiteleri gibi konular üzerinde odaklaşan çabalar söz konusu olmuştur.

Gelişen süreçte kalkınmanın sadece ekonomik parametrelerle açıklanamayacağı ve bu parametrelerle sınırlı politikaların kalkınmayı sağlayamayacağı konusunda ortak yaklaşımlar söz konusu olmaya başlamıştır. Sadece ekonomik parametrelere bağlı kalkınma politikalarının eğitim, sağlık, sosyal yapı ve kültürel alanda gelişme ve iyileşmelerle desteklenmediği, dolayısıyla bu alanda yaşanan sıkıntıların siyasi sıkıntıları da beraberinde getirdiği gerçeği görülmeye başlanmıştır.

Kalkınma kavramının yaşadığı bu dönüşüm sonucunda ekonomik kalkınma anlayışı yerini insani gelişim anlayışına bırakmıştır. Böylece, insanın refahı için gerekli olan ekonominin, insana rağmen geliştirilmesi gibi bir çarpıklık, yerini insan odaklı anlayışa terk etmiştir. İnsani gelişim, sosyal refahı amaçlayan bir kavramdır. Sosyal refah ise; kişi ve grupların verim kabiliyetlerini geliştirmeleri ve aileleri için doyurucu bir hayat ve sağlık standartlarına ulaşmaları ve aynı zamanda kişisel ve sosyal ilişkilerini dengeli olarak devam ettirmelerini sağlamak amacıyla sosyal hizmetler ve sosyal kurumlarla organize edilmiş bir sistemdir.⁹³

Kalkınma konusundaki bir diğer gelişme ise “Sürdürülebilir Kalkınma” anlayışının gündeme gelmesidir. İnsan odaklı kalkınma anlayışı ile paralel gelişen ve insanın

⁹¹ ÖZGÜVEN, Ali, Prof. Dr., İktisadi Büyüme, İktisadi kalkınma, Planlama ve Japon Kalkınması, Filiz Kitabevi, İstanbul 1988, sf: 2

⁹² ÖZGÜVEN, Ali, a.g.e., s: 4

⁹³ Çiğdem ADEMİHAN, Kalkınma, İnsani Gelişme, Globalleşme, www.sosyalhizmetuzmani.org

sürdürülebilir gelişiminin temel şartlarından biri olarak çevre hassasiyetinin korunmasını öngören bu yaklaşım, insani gelişimin sürdürülebilirliğinin sağlanmasını esas almaktadır. Çevresel şartların korunması, doğa ile bütünleşik gelişimin sağlanması anlayışı günümüzde tüm dünyada kabul görmektedir.

Yaşanan bu gelişmeler kalkınma tanımının daha geniş bir perspektifle ele alınmasını gerektirmiştir. Buna göre kalkınma; ülkenin ekonomik, toplumsal, siyasal yapılarının değişerek insan yaşamının maddi ve manevi alanda ilerlemesi ve giderek toplumun refahının artmasıdır. Bu bakımdan kalkınma, sadece genel sayılarla belirlenen ekonomik büyümeyi içermekle birlikte bunu aşmakta, başka bir ifade ile GSMH'daki hızlı artışla belirlenen ekonomik büyüme yanında, ekonomik ve sosyal değişimleri de kapsamaktadır.⁹⁴

İnsanların yaşam kalitesinin sürdürülebilir biçimde geliştirilmesi olan kalkınmanın sağlanması önceleri sadece ulusal düzeyde ele alınmış ve kalkınma için ulusal ölçekte planlama ve uygulama çalışmalarına önem verilmiştir. Fakat yaşanan süreçte kalkınmanın sadece ulusal ölçekte çabalarla mümkün olmadığı, yerel aktörlerin de kalkınma çabası içerisinde etkin yer alması gerektiği anlayışı oluşmuştur. Bu anlayış da “**Yerel kalkınma**” yaklaşımını gündeme getirmiştir.

Yerel kalkınma yaklaşımı da önceleri sadece ekonomik kalkınma olarak algılanmış fakat zamanla kalkınma kavramında olduğu gibi yerel kalkınma kavramında da insan odaklı yaklaşım benimsenmiştir.

Yerel kalkınmayı insan yaşam kalitesinin sürdürülebilir biçimde geliştirilmesi olarak öngören yaklaşıma göre ise yerel kalkınma, yerel dinamiklerin harekete geçirilerek, yerel toplulukların ekonomik, sosyal, kültürel ve siyasal alanda sürdürülebilir kalkınma ilkelerine uygun olarak gelişimini sağlamayı hedeflemektedir.

Yerel dinamiklerin de kalkınma için harekete geçirilmesi anlayışı bu gün tüm gelişmiş ülkelerde genel kabul gören bir yaklaşımdır. Ulusal kalkınmanın bir alt basamağını bölgesel kalkınma oluştururken, bölgesel kalkınmanın alt basamağını da yerel kalkınma oluşturmaktadır. Bir benzetme yapılacak olursa; ulusal kalkınmanın, insan vücudundaki kan dolaşım sistemi olarak değerlendirmesi durumunda, bölgesel kalkınma da ana damarları, yerel kalkınma ise kılcal damarları temsil edecektir. Sistemin sağlıklı işlemesi ise, ancak sistemi oluşturan her parçanın sağlıklı işlemesi ile mümkündür. Yerel kalkınma gücü ile ülke ekonomisinin kalkınma gücü, ülke genelinde sinerji etkisiyle bütünleşir ve genel kalkınmayı getirir.⁹⁵

Yerel Kalkınma yaklaşımı gerek Birleşmiş Milletlerin ve gerekse Avrupa Birliğinin üzerinde hassasiyet durdukları ve destekledikleri bir konudur. BM, Yerel Gündem 21 ile bu yaklaşımı formüle ederken, AB de bölgesel ve yerel kalkınmayı üye ülkelerinin politikası olarak kabullenmektedir.

Avrupa Birliği (AB) mevzuatı çerçevesinde Yerel kalkınma, bölgede mevcut olan doğal, ekonomik, kültürel ve teknolojik kaynakların kullanılması yoluyla yerel düzeyde sunulan fırsatları azamiye çıkarmaktır. AB, yerel kalkınmanın önemini kabul etmiş ve özellikle istihdam yaratılmasına yaptığı büyük katkıyı vurgulamıştır. Yerel düzeyde sunulan potansiyel fırsatlardan yararlanmak AB'nin önceliğidir.

Yerel kalkınmanın başarılı olarak sürdürülmesi, yerel idarelerin bu yaklaşım çerçevesinde etkin rol oynamalarını gerekli kılmaktadır. Çünkü yerel yönetimler, kendi görev ve yetki alanlarında kamu gücünü kullanan ve bu özellikleri ile de ekonomik-sosyal-kültürel-demokratik hareketliliğe etki eden idarelerdir.

Özetle, “Yerel Kalkınma”, yerel toplulukların yaşam kalitelerinin sürdürülebilir yöntemlerle geliştirilmesidir Yani, sosyal, kültürel, ekonomik ve demokratik alanlarda, yerel düzeyde sağlanan sürdürülebilir gelişmelerdir.

⁹⁴ ATAŞ, Mustafa, Yerel kalkınma ve Belediyeler, Yerel Siyaset Dergisi, Mart 2006

⁹⁵ RODOPLU, Gültekin, Prof. Dr., Yerel kalkınma, Yerel Siyaset Dergisi, Mart 2006

Yerel Kalkınmanın Hedefleri

Yerel Kalkınma çalışmalarının genel amacı, yerel halkın yaşam kalitelerinin sürdürülebilir yöntemlerle geliştirilmesidir. Ancak bu nihai amaca ulaşmak için bazı hedeflere ulaşılması gerekmektedir. Bu hedefleri özetle şu şekilde belirleyebiliriz:

a-Kentin fiziksel gelişmişlik düzeyinin yükseltilmesi suretiyle yaşam kalitesinin artırılması ve kentin ekonomik-sosyal-kültürel aktiviteler için gerekli alt ve üst yapı donanımına sahip olması: Bir kentte ekonomik, sosyal ve kültürel yaşamın gelişmesi için her türlü alt ve üst yapı gelişiminin nitelikli ve yeterli düzeyde gerçekleştirilmiş olması gerekmektedir.

b-Yerel kültürel değerlerin korunması ve sosyal dayanışmanın güçlendirilmesi yoluyla huzurun temini: Toplum yaşamının en önemli unsurlarından özel kültürel değerlerin korunması, toplum bireyleri arasında yardımlaşma ve işbirliğinin tesisi suretiyle toplumsal barış ve huzurun temini stratejik öneme sahiptir.

c-Yerel ekonominin insan ve doğal kaynak potansiyeli ile kentin sahip olduğu avantajlardan optimum düzeyde yararlanmasını sağlamak suretiyle ekonomik refah seviyesinin ve yerel girişimcilerin rekabet üstünlüğünün artırılması: Her kentin sahip olduğu insan ve doğal kaynakları bulunmaktadır. Bu kaynakların daha verimli olarak ekonomiye kazandırılmasının yanı sıra kentlerin sahip oldukları avantajlardan da optimum düzeyde yararlanmasının sağlanması suretiyle yerel halkın ekonomik refah düzeyinin artırılması ve kentteki girişimcilerin diğer girişimcilerle rekabet edebilirlik düzeyinin yükseltilmesi hedeflenmektedir. Örneğin, büyük kentlerin ulaşım aksı üzerinde yer alan kentlerin bu konumu, söz konusu kentlere bir çok alanda avantajlar sağlar. Bu avantajlardan optimum düzeyde yararlanılacak projelerin gerçekleştirilmesi durumunda bir yandan yeni istihdam sahaları açılırken diğer yandan da kent ekonomisine önemli katkılar sağlanabilir.

d-Kentlerin kendisine özgü, yerelde üretilen ürün ve kaynakların daha iyi pazarlanmasını sağlayarak yeni fırsatlar yakalamak.⁹⁶ Yerelde üretilen ürün ve kaynakların katma değeri daha yüksek olmakta, bu da kent ekonomisine yüksek katkı sağlamaktadır. Yerele özgü olması sebebi ile rekabet avantajına da sahip olan bu ürün ve kaynakların dış pazarlarda rağbet görmesi için tanıtım ve pazarlama çalışmalarına ağırlık verilmelidir. Örneğin, kente özgü gül yetiştiriciliğinin olduğu kentlerde gül ve gül ürünlerinin tanıtım ve pazarlaması kent ekonomisi açısından stratejik önem arz etmektedir.

e5-Yerli girişimcilerin teşviki ve dış yatırımcıların kente gelmesinin temini: Yerel ekonomik kalkınmanın ön koşullarından olan yerli girişimcilerin güçlendirilmesi ve dışarıdan yatırımcının gelmesini sağlayacak her türlü teşvik ve yönlendirme faaliyetleri temel hedefler arasında yer almalıdır.

f-Bilgi üretim, ulaşım ve paylaşım sisteminin geliştirilmesi: Küreselleşme sürecini yaşayan dünyamızda rekabetin en önemli unsurları arasında bilgi ağırlıklı olarak yer almaktadır. Kentlerimizin kalkınmasının sağlanabilmesi için bilginin üretilmesi, kişi ve kurumlar arasında paylaşılması ve ulaşılabilirliğinin sağlanmasına özel önem verilmesi gerekmektedir. Bu amaçla akademik camia ve meslek kuruluşları ile kamu kurumları arasında ortak çalışma zeminleri oluşturulmalıdır.

g7-Ekonomik gelişmenin nimetlerinin adil dağıtılması: Yerel ekonomik kalkınma çabaları sadece kentin total anlamda ekonomik gücünün geliştirilmesi ve rekabet üstünlüğünün sağlanması ile sınırlı değildir. Bunun yanı sıra ekonomik gelişmenin sağlayacağı getirilerin yerel halk arasında adil dağıtımı da temel hedefler arasında yer

⁹⁶ Hüseyin Gül, Ekonomik Kalkınmada Yerel Alternatifler, "Kentsel Ekonomik Araştırmalar Sempozyumu", DPT Yayınları, Ankara 2004, c.1, s:205

almalıdır. Özellikle sosyal güçsüzlerin desteklenmesi, onların ekonomik yaşamın içinde yer alabilmeleri için pozitif ayrımcılık politikalarının uygulanması gerekmektedir.

h-Ekonomik kalkınmanın sürdürülebilirliğini sağlamak: Yerel kalkınmanın sağlıklı ve sürdürülebilir olmasının temini için çevre ile uyumlu alanlardaki yatırımların teşvik edilmesi, çevre tahribatına karşı tedbirlerin alınması gerekmektedir.

Yerel Kalkınmanın Önemi Ve Kentsel Rekabet

Hızlı değişim ve dönüşümlerin yaşandığı bir çağa tanıklık ediyoruz. Bu çağ; toplumsal temel paradigmalarının yeniden sorgulandığı, siyasetin yeniden yapılandırıldığı, ekonomik faktörlerin çarpıcı değişimler yaşadığı, ulusal sınırları aşan işbirliklerinin oluşturulduğu, teknolojiye baş döndürücü gelişmelerin yaşandığı bir çağdır.

Kısaca, “küreselleşme” olarak isimlendirilen bu süreçte, bir yanda gelişmiş ülkelerin her geçen gün daha da büyüdüğü, diğer yanda özellikle, geri kalmış ülkelerin daha da olumsuz şartlara doğru sürüklendiği görülmektedir. Küresel değişimin gerektirdiği yapısal dönüşümleri gerçekleştiremeyen ülkeler zaten geride oldukları bu yarışta daha da geriye düşmektedirler.

Dünyamızda küresel süreç tüm hızıyla yaşanırken, ilk bakışta ters gibi görünmekle birlikte, yerelleşme süreci de hızlı biçimde yaşanmaktadır. Yerel değerlerin önem kazandığı bu süreçte, başarının temel aktörleri arasında yerel aktörler de yer almaktadır.

Ulusal kalkınma ve rekabet gücünün geliştirilmesi artık sadece merkezi planlama ve uygulamalarla mümkün görünmemekte; merkezin genel politika belirleme ve yönlendirme görevi üstlendiği; buna mukabil yerel aktörlerin hızlı, esnek ve yaygın girişimlerle ekonomik gelişimin lokomotifini olduğu görülmektedir. Bu sebeptendir ki, gelişmiş ülkelerde kalkınma anlayışı, ulusal kalkınmadan yerel kalkınmaya doğru dönüşüm yaşamaktadır.

Bunun doğal sonucu olarak da kentler artık rekabetin ve kalkınmanın en önemli öznesi konumuna gelmişlerdir. Klasik İktisadın “ulusların karşılaştırmalı üstünlüğü” diye belirttiği rekabetin yerini “kentlerin karşılaştırmalı üstünlüğü”ne dayalı rekabet almaktadır.

Kentler, yüzyıllardır ekonomik hareketliliğin merkezinde yer almış ve hatta kent sıfatını kazanmalarının en önemli unsurlarından birisi de tarım dışı ekonomik hareketlilikleri olmuştur. Dolayısıyla, kalkınma çalışmalarında kentler dün de önemli merkezler olarak görev yapmakta idiler. Burada oluşan yeni durum kentlerin ekonomik kapasiteleri ile önem kazanmaları değil, kendilerinin ulusal ekonominin bir alt unsuru olarak yer aldığı rekabet sürecinden birincil unsur olarak yer aldığı yeni rekabet koşulları ile muhatap kalmalarıdır. Yani, artık rekabetin öznesi konumuna gelmektedirler.

1990'ların başından beri yerel otoriteler ve yönetimin yanı sıra araştırmacılar da kentler arası rekabet konularına giderek önem vermişler; kentler arasındaki rekabet sürecine katkıda bulunan, rekabetçilik başarısını veya başarısızlığını etkileyen nedenleri; küresel rekabetin mekansal boyutlarını incelemişlerdir. Rekabetçiliği etkileyen faktörler olarak; yerel işgücü kaliteli, gayrimenkul piyasası, iletişim merkezlerine erişim, ortak Networklerde dış ekonomilerin varlığı, yerel çevrede sunulan yaşam kalitesi, pazarlama ve etkili kurumsal yapıyı ele almışlardır.

Kentlerin rekabeti; hünerli ve eğitilmiş işgücünü, etkili modern altyapıyı, duyarlı bir yerel yönetim sistemini, esnek arazi ve gayrimenkul piyasasını, yüksek çevre standartlarını ve yaşam kalitesini düzenlemeleriyle gerçekleşmektedir.⁹⁷

Kentlerin rekabetinden maksat, fiziksel ve organizasyonel anlamda kentlerin birbirleri ile yarışması değil; kentleri oluşturan birimlerin arasında yarıştan söz edilmektedir. Bu yarışta başarılı olabilmek için kentleri oluşturan birimlerin ortak bir strateji ve sinerji etkileri yaratabilecekleri ortamı oluşturmak için düzenleme mekanizmalarına ihtiyaç vardır. Söz

⁹⁷ ŞENLİER, Nihal, ERYILMAZ, Semiha Sultan, Kentler Arası Rekabette İstanbul'un Yeri, Kentsel Ekonomik Araştırmalar Sempozyumu, DPY Yayınları, Ankara 2004, c:2, s:234

⁹⁷ ÖZASLAN, Metin, a.g.e., s:81

konusu mekanizmaların oluşturulması bile her zaman için yeterli değildir. Dünyanın tüm bölgelerinde global sermayeyi kendisine çekebilecek maddi koşullara sahip sayısız kent olabilir. Fakat bunların hangisinin başarılı olacağı; bu kentlerde yaşayan yöneticilerin, sermaye sahiplerinin, sivil toplum kuruluşlarının, halkın ve nihayetinde merkezi devletin sergileyecekleri işbirliğine bağlı olarak şekillenecektir.⁹⁸

Yerel kalkınmadan amaç, yerel halkın yaşam kalitesinin sürdürülebilir olarak geliştirilmesidir ve bunun sağlanabilmesi için de kentler arası rekabet sürecinde kentlerimizin başarılı olması ve yerel ekonomik gelişmeyi sağlamasıdır.

Kentsel rekabetçilik ve ekonomik gelişme için gerekli olan ve yaşam kalitesini oluşturan faktörler şu şekilde sıralanabilir:

**Bilgi: eğitim ve kalifiye işgücü, kamusal eğitim kalitesi, kamu araştırma kurumlarının miktarı.*

**Sosyal birleşme: nüfus yapısı, gelir farkı, demokratik katılım, kültürel çeşitlilik, yeni göçlerin katılımı,*

**Hizmetler: sağlık hizmetlerinde erişebilirlik ve sağlık hizmetlerinin kalitesi, toplumsal destek veren hizmetler (eğitim, konut desteği, korunma); sosyal güvenlik ağı (gelir destekleyici programlar)*

**Toplumsal güvenlik: şiddetli suç düzeyi, kamunun güvenlik algılayışı*

**Konut sahipliği: kullanılabilirlik*

**Kamusal ulaşım: kullanılabilirlik, kamu ulaşım sisteminin etkinliği ve erişilebilirlik*

**Çevresel kalite: temiz hava, temiz su, boş arazi, yeşil mekanların, kullanılabilirliği*

**Kültür: rekreasyon ve yaşam konforları.⁹⁹*

Paradigma Değişimi

Yerel kalkınma Yönetimi, gelişen ve değişen dünyamızda yerel yönetimlerin kendilerinden beklenen misyonu Yerine getirebilmeleri için paradigma değişimini gerekli kılmaktadır.

Paradigma deyince bir değerler bütünü anlıyoruz. Bu değerler bütünü dar bir alanı kapsayabileceği gibi, toplumsal olarak geçerli tüm değerleri de kapsayabilir. Yani paradigma; olayları değerlendirmede, kara alma ve uygulamada temel aldığımız bakış açısını ifade etmektedir.

Geleneksel kamu yönetimi paradigması, süreç, yöntem ve kurallara uygun sevk ve idareye¹⁰⁰ dayanmaktadır. Bu bürokratik çalışma sistemi, yapılacak işlemleri, takip edilecek yolları ayrıntılı biçimde düzenlediği ve çalışanları, bu düzenlemeye sıkı şekilde bağlı kalmaya zorladığı için önemli olumsuzluklara sebep olmaktadır. Daha açık bir ifade ile, bürokratik anlayışta, yöneticilerin, çalışanların, düzenlemelere sıkı sıkıya bağlı olmaları gerektiği için, amaç işlemleri sonuçlandırarak problemleri çözmek, hizmeti gerçekleştirmek değil, formaliteyi yerine getirmek biçimine dönüşmekte ve bir yığın kırtasiye içinde, verimsiz, hantal bir yapı oluşmaktadır.

Geleneksel bürokrasinin bu yaklaşımının doğal sonucu olarak, çalışanlar işi yapmaya değil, hata yapmamaya çalışmaktadırlar. Çünkü, mevcut kontrol-denetim mekanizması sonuçlara değil, formalitelere yoğunlaşmaktadır. İş yaparken belirlenmiş formalitelere uyulmamış ise, bu durumda yanlışlık olarak algılanmaktadır. Bu algılayış, iş ve işlemlerin standartlaşmasını temin ederek, herkese eşit muamele yapılması arzusundan kaynaklanmaktadır. İş ve işlemlerde standartlaşmanın olmaması veya bazen ihlali, kimi

⁹⁸ KARAKURT, Elif, Dünya Kenti Kavramına Alternatif Bir Bakış, Kentsel Ekonomik Araştırmalar Sempozyumu, DPY Yayınları, Ankara 2004, c:1, s:322

⁹⁹ ŞENLİER, Nihal, ERYILMAZ, Semiha Sultan, a.g.e., s: 237-238

¹⁰⁰ BİLGİÇ, Veysel, Y. Doç. Dr, Yeni Kamu Yönetimi Anlayışı, Kamu Yönetiminde Çağdaş Yaklaşımlar (Edisyon), Seçkin Yayıncılık, Ankara 2003, sf: 28

durumlarda bazı kişilere değişik sebeplerle de olsa farklı muamele yapılmasına ve dolayısıyla adaletsizliğe sebep olacaktır. Bu olumsuzluk, formalitelere sıkı bağlılık ile önlenmek istenmektedir.¹⁰¹

Geleneksel yönetim anlayışının yaşadığı bu tıkanma, kamu yönetiminde yeni paradigmalardan oluşumunu gündeme getirmiştir. Devletin klasik fonksiyonlarına geri çekilerek, daha etkin ve verimli hale gelmesi için başlatılan çalışmalar karşısında 20. Yüzyılda altın çağını yaşayan bürokratik anlayış, yeni gelişen kamu yönetim anlayışının meydan okumasıyla karşı karşıya kalmıştır.¹⁰²

Yeni kamu yönetim anlayışı, “*Kamunun Yönetilmesi*”nden “*Kamunun Yönetmesine*” doğru bir evrimle süreci yaşamaktadır.¹⁰³ Bir başka ifade ile kamu yönetimi, **yönetimden, işletme** anlayışına doğru dönüşmektedir.

Yönetim, süreçlere, yöntemlere ve kurallara uygun olarak işleri sevk ve idare etmek anlamına gelirken; işletme ise, yalnızca kurallara, talimatlara ve yönergelere göre iş yapmak yerine, hedefleri ve öncelikleri belirleme, bunların başarılmasına yönelik planları yapma, insan kaynaklarını etkin kullanma, performans değerlendirme ve yapılan işlerden sorumluluk alma gibi bir çok fonksiyonu ifade etmektedir.¹⁰⁴

Yerel yönetimler, kendilerinden beklenen hizmetleri etkin, verimli ve kaliteli biçimde gerçekleştirebilmek için, gelişen ve değişen kamu yönetimi anlayışı çerçevesinde değişmeli; bürokratik anlayış, yerini sonuçlara odaklanmış anlayışa terk edebilmelidir.

Belediyeler, belde halkının mahalli mahiyette medeni ve müşterek ihtiyaçlarını karşılamayı kendisine temel amaç olarak ele almalıdır. Bu amaca ulaşabilmek için takip edilmesi gereken strateji, politika ve bunlara uygun programlar hazırlanmalı; belediye yapısı da bunlara paralel olarak esnek, katılımcı bir yapıya dönüştürülmelidir.

Sağlıklı ve sürdürülebilir bir yerel kalkınma için yönetim yaklaşımının sadece kurumsal boyutta değişmesi yeterli değildir. Aynı zamanda kentsel gelişmeye yönelik paradigma değişimi de gereklidir. Kentsel gelişme, yerel kalkınma çalışmaları öncelikle “ekolojik sürdürülebilirlik”, “sosyal sürdürülebilirlik” ve “ekonomik sürdürülebilirlik” ilkelerine dayalı politikaların sağlıklı olarak uygulanmasını gerekli kılmaktadır.¹⁰⁵

Bir kentin ekolojisi, denizi, ormanı, suyu, havası, kısacası içinde bulunan tüm canlı ve cansız varlıkları ile doğal zenginliklerdir. Kentlerimiz bu zenginliklerini feda etmeksizin gelişimini sağlayabildiği ölçüde sağlıklı ve sürdürülebilir kalkınma mümkün olacaktır.

Sosyal sürdürülebilirlik, o kentte yaşayan insanların bireysel ve toplumsal yaşamlarını, insan haysiyetine yaraşır, kendi yerel kültürlerini muhafaza edecek bir şekilde sağlıklı olarak sürdürebilmeleridir. Kentsel gelişim, kentte yaşayan insanlara refah ve huzur sunabiliyorsa bir anlam ifade eder. İnsanı feda eden, onun hayatını karabasana dönüştüren bir gelişimin sağlıklı ve sürdürülebilir olması mümkün değildir.

Ekonomik sürdürülebilirlik ise günümüz insanının ekonomik ihtiyaçlarına cevap verebilen ama bunun yanı sıra gelecek nesillerin ekonomik ihtiyaçlarını da koruyabilen bir yapının oluşturulması demektir. Ekonomik sürdürülebilirlik, ekonomik sistemin insanların temel ihtiyaçlarına cevap verebilmesi, gelir dağılımındaki adaletsizliği ortadan kaldırarak fakirliğin azaltılması, buna paralel olarak insanlar arasındaki eşitsizliğin ortadan kaldırılması, faydalı mal ve hizmetlerin adil şekilde sunulması ile sağlanabilir.

¹⁰¹ KAYA, Erol, Yerel kalkınma Yönetimi, Sistem Multimedia, İstanbul 2004, s.63

¹⁰² ERYILMAZ, Bilal, Prof. Dr., Bürokrasi ve Siyaset, Alfa Basım yayım, İstanbul 2002, sf: 232

¹⁰³ NOHUTÇU, Ahmet, Y.Doç. Dr., BALCI, Ahmet, Y. Doç. Dr., Kamu Yönetiminin Yeni Perspektif ve Dinamizmi: Kamunun Yönetilmesinden Kamunun Yönetmesi Anlayışına Doğru, Kamu Yönetiminde Çağdaş Yaklaşımlar (Edisyon), Seçkin Yayıncılık, Ankara 2003, sf: 12

¹⁰⁴ ERYILMAZ, Bilal, Prof. Dr., Kamu Yönetimi, İstanbul 2002, sf: 25

¹⁰⁵ TABAKOĞLU, Can, Yerel ve Genel Kalkınma Sorunları, Belediyecilikte Stratejik Bakış, Yerel Siyaset Dergisi, Ağustos 2006

Ak Parti Ve Yerel Kalkınma Hamlesi

Ak Parti, 2004 yerel seçimlerinde *“Türkiye Karar Verdi: Yerel kalkınma Başlıyor”* diyerek ülkemizde yeni dönem belediyciliğinin genel konseptini ortaya koymuştur.

Ak Parti'nin merkezi idarede göreve gelmesi ile ülkemizde makro planda yaşanan kalkınma hamlesinin tüm ülke sathına yayılması; ülkemizin kalkınması ve insanımızın bu günü problemlerinin çözülerek geleceğinin sağlıklı olarak inşa edilebilmesi amacıyla yerel ve genel kaynakların entegre biçiminde ve optimum yararı sağlayacak yöntemlerle değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu da, ulusal kalkınma anlayışı ile sınırlı yaklaşımların yerini, özellikle küreselleşmenin yaşandığı günümüzde daha da stratejik bir konuma gelen yerel kaynakların etkin ve verimli kullanımına odaklanan yönetim yaklaşımını gerekli kılmaktadır.

Ülkemizde ulusal kalkınma alanında yakalanan performans düzeyinin yerel kalkınma ile desteklenmesi durumunda bir yandan kalkınmanın sağlayacağı nimetlerin toplumun tüm kesimlerine ulaştırılması ve diğer yandan da kalkınmanın sağlıklı ve sürdürülebilir kılınması açısından büyük önem arz etmektedir.

Ak Parti, bürokratik geleneğe dayanan ve artık gelişmiş ülkelerin süratle terk ettiği yönetim yaklaşımını, insanına ve onların iş yapma azim ve becerisine güvenen, onlarla birlikte daha güzele yürüme arzusunu taşıyan yönetim yaklaşımı ile ülkemizde yeni bir dönem başlatmıştır.

Kentlerimizin içinde yaşayanlara huzur ve refah sunabilmesi, sağlıklı ve sürdürülebilir gelişme gösterebilmesi için belediyelerimizin yerel kalkınma anlayışı doğrultusunda yönetim yaklaşımı sergilemeleri gerekmektedir.

Yerel Kalkınma Yönetimi, yerel topluluklarının yaşam kalitelerinin geliştirilmesi, sosyal, kültürel, demokratik ve ekonomik alanda arzulanan iyileşmelerin sağlanması amacıyla, yerel kaynaklardan optimum yararlanmayı sağlayacak çalışmaların bütünüdür. Bir başka ifade ile; Yerel Kalkınma Yönetimi, şehirlerin fiziksel, şehir halkını kültürel, sosyal, demokratik ve ekonomik kalkınmasını sağlamak amacıyla yerel kaynaklardan optimum yararlanmayı amaçlayan çabaların bütünüdür.

Başarılı bir yerel kalkınma yönetimi ancak yerel aktörlerin etkin ve sağlıklı işbirliği tesisi ve bu işbirliğinin kentin ve kentlinin refah ve huzurunu sağlayacak çalışmalara odaklanması ile mümkündür.

Belediyeler, kentlerin sağlıklı gelişimi ve kent halkının ortak ihtiyaçlarını karşılamakla görevli kamu kurumlarıdır ve yerel kalkınma hamlesinde koordinatör ve öncü rol oynamaları gerekmektedir.

Ak Parti, belediyelerimizin yerel kalkınma hamlelerine etkin katılımı ve mevcut kaynaklarının bu amaçla kullanılabilmesi için öncelikle yasal düzenlemelerin yapılmasını sağlamıştır. Ak Parti iktidarı döneminde gerçekleştirilen kamu ve yerel yönetimler reformu kapsamında belediyelerimizin yerel kalkınma için ihtiyaç duydukları düzenlemeler gerçekleştirilmiştir.

Yerel kalkınma, ekonomik, sosyal, kültürel ve demokratik gelişimi kapsamaktadır ve bu gelişmelerin sağlanabilmesi için de kentlerimizin fiziksel gelişimini de temin etmiş olması gerekmektedir. Reform kapsamında yapılan düzenlemelerle söz konusu alanlarda belediyelerimizin ihtiyaç duyduğu yetkiler kendilerine verilmiştir.

Yerel Kalkınma Yönetimi Çalışma Prensipleri

Belediyelerimizin yerel kalkınma çalışmalarında etkin bir performans sergileyebilmeleri için kendilerine özgü şartları dikkate alarak bir yönetim modeli oluşturmaları gerekmektedir. Her kentin ve her belediyenin kendisine özgü şartları değişiklik gösterebildiği için standart bir model oluşturmak yerine, aşağıda belirtilecek prensipler ışığında kendileri için en uygun olan çözüm modeli kurmalı ve uygulamalıdır.

a-Katılım:

Belediyelerimizin yerel kalkınma hamlesinde en önemli misyonları, yerel dinamikleri harekete geçirmek, bu amaçla da yerel aktörler arasında sağlıklı bir işbirliğini tesis etmektir. Bu amaçla, yerel kalkınma alanlarında etkin aktörler olan kamu kurumları, meslek odaları, sivil toplum örgütleri, gönüllüler ve varsa o bölgede yer alan üniversitelerin de katılımı yerel kalkınma çalışmalarının genel çerçevesini oluşturacak, kent ve kentli ile ilgili önceliklerin tespit edilmesi, tespitler ışığında çözüm üretilmesi ve çözüm için geliştirilen faaliyet ve projelerin uygulamasını takip amacıyla bir platform veya kent konseyi benzeri yapılanmalara gitmeleri gereklidir. Bu tarz yapılanma yerine, yine yukarıda belirlenen paydaşların tamamının veya bir kısmının katılımı ile bu çalışmaları yürütecek bir ofis veya benzeri yapılanmaya da gidilebilir.

Bu yapılanmalar kapsamında çalışmaların spesifik konularda yoğunlaşması için aşağıda belirtilen komisyonlar veya kentin özelliklerine göre farklı komisyonlar kurulabilir.

- Sosyal-kültürel kalkınma komisyonu
- sanayi komisyonu
- Esnaf komisyonu
- Ticaret komisyonu
- Eğitim komisyonu
- Tanıtım komisyonu
- Turizm komisyonu

b-Kent stratejik planlaması:

Yerel kalkınmanın etkin olarak sürdürülebilmesi için kentin sahip olduğu imkanların, fırsatların ve olumsuz şartların analiz edilmesi gerekmektedir. Bu analiz ışığında kentte hangi alanlarda yatırım ve hizmetlere öncelik verileceğinin tespiti ve bu önceliklere göre de tarafların yapacakları faaliyetlerin tespit edilmesi gerekmektedir. Bu amaçla, katılımcı yöntemlerle Kentlerimizin stratejik planlarının yapılması, çalışmaların daha etkin ve verimli yapılmasını temin edecektir. Bu kapsamda özetle şu faaliyetlerin yapılmasında yarar bulunmaktadır:

a-Durum analizi

Beldenin

-ekonomik

-sosyo-kültürel

-fiziki ihtiyaçlarının belirlenmesi

-Paydaş kurum ve kuruluşların talep ve şikayetlerinin belirlenmesi

b-Beldenin güçlü-zayıf yönleri ile fırsat ve tehditlerinin belirlenmesi

c- Belde vizyonunun belirlenmesi kalkınma stratejisinin belirlenmesi

d- Kalkınma stratejisinin belirlenmesi

e-Yatırım-hizmet önceliklerinin belirlenmesi

f-Öncelikli alanlarda yapılacak yatırım ve hizmet proje-faaliyetlerinin belirlenmesi

g-Yatırım ve hizmet proje-faaliyet sorumlularının ve gerçekleşme tarihlerinin belirlenmesi

c-Merkezi idare kurumları ve diğer kurumlarla işbirliği:

Kalkınma alanında önemli görev ve yetkileri bulunan Bölge Kalkınma Ajansları, Türkiye İş Kurumu (İŞKUR), Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı KOSGEB, Milli Prodüktivite Merkezi(MPM) başta olmak üzere yerel ve ulusal düzeyde örgütlenmiş kurumlarla ortak çalışma zeminleri oluşturulmalıdır.

d-Kapasite Artırım Çalışmaları:

Belde aktörlerinin yapabilirlik kapasitelerinin geliştirilmesi faaliyetlerine özel önem verilmelidir. Bu kapsamda aşağıda belirtilen eğitim faaliyetlerin yapılmasında yarar bulunmaktadır.

1-İş gücüne eğitim

a-vasıfsız iş gücü eğitimi

b-mesleki gelişim eğitimi

c-dezavantajlı kesimler için eğitim

2-Girişimcilere eğitim: İşletme, yönetim, personel rejimi, finans yönetimi, ithalat-ihracat rejimi, vb.

3-Esnafa yönelik eğitim:

Muhasebe, iş idaresi, müşteri ilişkileri, vitrin hazırlama, finans kaynakları, etkin kaynak yönetimi, vb.

e-Girişimcilere Destek Çalışması:

Belediye Kanununda yatırımları teşvik için belediyelere tanınan yetki kapsamında hangi yatırımların, hangi şartlarda destekleneceği belirlenmelidir. Bu kapsamda;

a-Belediyelerin yatırım destek kriterlerinin oluşturulması

b-Bütçeden fon ayrılması

c-Bilgi-tecrübe paylaşım-proje geliştirme ofisleri kurulması çalışmaları yapılmalıdır.

f-Bilinçlendirme çalışmaları:

Yerel kalkınmanın başarısı, ilgili kişi ve kurumların bu konunun önemine inanması ve yapabilecekleri çalışmalar hakkında bilgilendirilmesini gerekli kılmaktadır. Bu kapsamda belediyelerimiz belde halkının ve ilgili kişi ve kurumların yerel kalkınma konusunda bilinçlendirilmesi ve bilgilendirilmesi için yoğun eğitim faaliyetleri düzenlemelidir.

5-Demokratik Yönetim

Demokrasi teorik olarak halkın egemenliği anlamına gelmekle birlikte, uygulamada bunun ne kadar mümkün olduğu tartışma konusudur. Çünkü büyük nüfusa sahip toplumların kendilerini doğrudan yönetmesi teknik olarak mümkün değildir. Bu sebeple, halkın egemenlik hakkını, seçtiği temsilciler yolu ile kullanması genelde kabul görmüş bir uygulamadır.

Adına temsili demokrasi denilen ve yönetimin doğrudan vatandaşları yolu ile değil, onların eşit ve serbest biçimde seçtiği temsilciler tarafından gerçekleştirilmesi demek olan bu sistem de ciddi eleştirilere maruz kalmıştır. Çünkü, vatandaşın sadece 4-5 yılda bir yapılan seçimlerle egemenlik hakkını kullanmasının yetersizliği yaşanan tecrübelerle ortaya çıkmıştır.

Bu gün gelinen noktada demokrasinin ancak katılım mekanizmalarının genişliği ve işlerliği oranında gelişebildiği ve uygulanabildiği görülmektedir. Bu sebeple günümüzde katılım, demokrasi açısından önemli bir misyon yüklenmektedir. Fakat ulusal nüfusun büyüklüğü ve coğrafi alanın genişliği sebebi ile genel siyasette katılım her halükarda sürekli sınırlı kalmaktadır. Bu da zamanla halkın seçimlere bile gerekli katılımı sağlamamasına yol açmaktadır.¹⁰⁶

Yerel yönetimler bu noktada demokrasiye önemli bir açılım sağlamaktadır. Günümüzde yerel yönetimler demokrasinin temel kurumları olarak görülmektedirler. Yerel yönetimler halkın yönetime katılmasını sağlayan ve halka kendi kendilerini yönetme erdemi kazandıran en önemli kuruluşlar olmalarının yanında, demokrasinin en etkin bir şekilde hayata geçirildiği kuruluşlardır. Yerel yönetimler düzeyinde temsilciler ile seçmenler arasındaki coğrafi ve toplumsal uzaklığın, ulusal düzeye oranla daha az olmasının, demokrasi kuramının öngördüğü

¹⁰⁶ KAR, Bülent, “Yerel Demokrasi İçin Yerel Siyaset”, Yerel Siyaset Dergisi, Ocak 2006

hem “gerçek bir seçme süreci”nin hem de etkili bir halk denetiminin gerçekleşmesini sağladığı ileri sürülmektedir.¹⁰⁷

Yerel yönetimler “**Demokrasinin İlk Okulu**” veya “**Demokratikleşmenin Kılcal Damarı**” olarak nitelendirilmektedir. Demokratik kültürün yerleşmesinde yerel düzeyde demokratik kurumların olgunlaşması ve yerel aktörlerin gelişmesi önem taşımaktadır.¹⁰⁸

Yerel demokrasi, bir ifadeye göre ulusal düzeydeki demokrasinin ölçeğinin küçültülerek il, belde, köy gibi belirli bir alanda uygulanmasını anlatır. Ancak uygulama alanına göre yapılan bu tanımlama yerel demokrasiyi ifadelendirmede oldukça yetersiz kalacaktır. Çünkü günümüz dünyasında yerel demokrasi tartışma, uzlaşma, hoşgörü, açıklık, sorumluluk gibi demokratik ilke ve değerleri; yerel meclisler ve sivil toplum gibi kurumları; yerel karar almaya katılım gibi süreçleri ve oy verme gibi araçları içeren karmaşık bir süreçtir. Bu anlamda yerel demokrasi, birden fazla partinin dürüst ve adilce yarıştığı, düzenli aralıklarla ve sıkça yapılan yerel seçimler aracılığıyla yerel yöneticilerin belirlendiği, daha da ötede seçimlerin ardından o yerel alanın yöneticileri ve sakinlerinin (özel sektör temsilcileri, mahalle örgütlenmeleri, dernek ve vakıf temsilcileri gibi) bir araya gelerek önemli yerel sorunlarla ilgili çözüm aradıkları bir süreci ifade etmektedir.

Türkiye’de belediyeler açısından düşünüldüğünde yerel demokrasi hem yerel otoriteye hem de yöre halkına bazı sorumluluklar ve roller yüklemektedir. Bu süreçte vatandaşlardan kentle ilgili konulara ilgi duyması, hemşehrilik bilincine sahip olması, yerel kararlara katılımı, belediye hizmetleriyle ilgili hesap sorabilmesi beklenirken; belediyelerden ise yönetim anlayışı içinde yerel politikaların belirlenmesinde katılım kanallarını açık tutması, kaliteli ve adil hizmet sunması, kamusal kaynakları etkin ve verimli kullanması, şeffaflık ve hesap verebilirlik ilkeleri doğrultusunda hareket etmesi istenmektedir.¹⁰⁹

6-Kentlilik Bilinci

Muhafazakârlık yerelleşmeye önem vermektedir. Çünkü devletin sınırlı olmasını, toplumsal yaşamın yine toplum tarafından şekillendirilmesi gereğini savunur. Bu hedefin gerçekleşebilmesi için duyarlı bireylere ihtiyaç bulunmaktadır. Toplumu oluşturan bireylerin kendi haklarını ve sorumluluklarını bilmesi ve gereğini yerine getirmesi gerekmektedir. Kentsel düzlemde konuya açılım getirdiğimizde şunu ifade edebiliriz: Yerelleşmenin sağlıklı sürdürülebilmesi için öncelikle yerel toplulukların kendileri ile ilgili konularda hassasiyet sahibi olmaları gerekmektedir. Yani aidiyet bilinci burada önem arz etmektedir.

Bir şehrin gerçek sahibi o şehirde yaşayan, kentle bütünleşen ve kendisini kente ait hisseden kişilerdir. Kentlilik binci kavramı ile ifade edilmek istenen da, kentte yaşayanların kentle bütünleşmesi, kendini kente ait hissetmesi ve dolayısıyla kente karşı sorumluluk duygusu taşımasıdır.

Bir başka ifade ile kentlilik bilinci, kentte yaşayanların var olan değişik kimliklerinin (Müslüman, esnaf, sanatkar, Rizeli, Adanalı gibi) yanı sıra bir de içinde yaşadıkları şehirle özdeşleşebilen bir kimliğe sahip olmalarıdır. Daha açık bir ifade ile İstanbul’da yaşayanların aslen ait oldukları memleket kimliklerinin yanında kendilerini İstanbullu olarak da tanımlayabilmeleri gerekmektedir.

İstanbul ve benzeri büyük ölçekli, hızla büyüyen kentlerde bu anlayışı görmek adeta imkânsızlaşmıştır. İnsanlar, aynı kentte yaşamalarına ve kentin kaderini ortak paylaşmalarına rağmen kendilerini o kentle özdeşleştiren bir kimlik taşıma gereği duymamaktadırlar.

¹⁰⁷ ES, Muharrem, YILDIRIM, Reyvan, “Yerel Yönetimlerin Varlık Nedenleri ve Yerelleşme Olgusu”, Yerel Siyaset Dergisi, Ağustos 2006

¹⁰⁸ AKDOĞAN, “Yalçın, Yerel Siyasetin Anlamı ve Amacı”, Yerel Siyaset Dergisi, Ocak 2006

¹⁰⁹ KÖSEÖĞLU, Özer, “Yeni Belediye Kanununda Yerel Demokrasiye İlişkin Gelişmeler”, Yerel Siyaset Dergisi, Nisan 2006

İnsanların kendilerini yaşadıkları kitle özdeşleştirmemesi, kendisini o kente ait hissetmemesinin sonucu olarak kente karşı bir sorumluluk duygusu da oluşmamaktadır. Bu olumsuzluğun sonucunda da sahipsiz kentler oluşmaktadır. Sahipsiz mekânların sonucu ise tahrip olmak, hor kullanılmak ve gelişmemektir. Bu gün kentlerimizin en önemli problemleri arasında kent güvenliği yer almakta ise, bu sadece polisiye tedbirlerdeki eksikliklerden kaynaklanmamaktadır. Kentte yaşayanların, kentin sahipleri olarak gereken sorumluluğa sahip olmamaları kentlerde güvenlik problemini doğuran sebepler arasında yer almaktadır. Aidiyet bilincinin nispeten yüksek olduğu küçük kentlerde kent güvenliği önemli sorunların ilk sıralarında yer almamaktadır. Ancak kentler büyüdükçe aidiyet duygusu da zayıfladığından sahipsiz kalan mekanlarda güvenlik de sorun olarak ortaya çıkmaktadır.

Kentlilik bilincinin gelişmesi için ortak bir kentte yaşamak yeterli bir özellik değildir. Bir şehirde yaşayan insanların yaşadıkları şehre karşı ait olma duygusu taşımaları ise o şehri korumaları, geliştirmeleri, şehrin imarı ve yönetimine katılmalarıyla mümkün olabilmektedir. İnsanlar kendilerinin içinde oldukları olguları daha kolay sahiplenmektedirler.

Kentlilerin kentine sahip çıkabilmeleri için kenti algılamalarının doğru olması gerekmektedir. Kentleri “yalnızca kendisinden çıkar sağlanacak bir nesne olarak gören çevrelerin”¹¹⁰, kente karşı hassas olmaları beklenemez. Bu anlayıştan korunmanın yolu da, kenti tanımak, kentle bütünlemek ve kentli kimliğini kazanmaktan geçer.¹¹¹

İnsanların şehri koruması, sahiplenmesi için öncelikle o şehrin içinde olmaları gerekmektedir. Şehrin içinde olmak ise mekânsal bağlamda sabit değil, sosyal, kültürel ve siyasal anlamda aktif bir süreçtir.

İnsanlar kentin yönetimine katılabildikleri oranda kendileri ile kent arasında anlamlı köprüler kurabilir ve kentlerini sahiplenirler. Tabii, kentin yönetimine katılmak tek başına yeterli bir unsur değildir. İnsanlar kentte kendi geleceklerini bulabilmelidirler. Kendi geleceği ile kentin geleceği arasında anlamlı köprüler oluşturan kişiler, kentin geleceği ile daha yakından ilgilenmeye ve kendi gelecekleri için kentin geleceğini önemsemeye başlarlar. Dolayısıyla, kentlilik bincinin gelişebilmesi için kentin insanlara gelecek vaat etmesi gerekmektedir.

Kente karşı öfke hislerine sahip kişilerin kenti sahiplenebilmesi mümkün değildir. Kentlerle kişiler arasında öfke yer almamalıdır. İnsanlar yaşadıkları kente karşı niçin öfke duyarlar? Bunun birçok nedeni bulunursa da, temelde yatan neden beklentilerinin olumlu olmaması ve kentin imkânlarından eşit yararlanamadıkları, dışlandıkları duygusudur.

İstanbul gibi, hızla gelişen kentlerde, kentlilerin sosyal ve kültürel yapısı da değişmekte, ayrılıklar artmaktadır. Kente yeni gelenler, kentin imkânlarından yararlanamayınca kente yabancılaşmaya başlarlar. Kentte ikamet edecek yer bulamayan, kentte iş sahibi olamayan ve kentin doğal, kültürel özelliklerinden yararlanamayan insanların kente yabancılaşması ve bu yabancılaşmanın öfkeye dönüşmesi tabii bir süreçtir.

Bir kesimin sahil boyunca kamuya açık olan alaları özel kullanımlarıyla kapattıkları, diğer kentliler denizi uzaktan seyrederken, kendilerinin denizle iç içe olamamalarının ortaya çıkaracağı sosyal ve psikolojik refleksin yabancılaşma ve öfke olması doğaldır. Ya da birleri son derece lüks ikametgâhlarında yaşarken, kendisinin başını sokacak bir evi bile olmayan insan şehre niçin sahip çıksın ve ona karşı iyi duygular beslesin?

Aile kurumunun henüz gücünü yitirmediği toplumlarda, oluşan sosyal ve psikolojik tepkiler aile kurumu içinde önemli oranda azaltılır. Fakat kentleşme ile birlikte aile kurumunda yaşanan çözülme ve ebeveynin evlatları üzerindeki etkisinin azalması, tepkilerin yumuşatılmasını da engellemektedir. Özellikle kente yeni gelen ailelerin genç nesilleri bu anlamda daha duyarlı olmakta ve kente karşı büyüyen bir öfke ile büyümektedirler. Aile

110 BUMİN, Kürşat, Demokrasi Arayışında Kent, İz Yayıncılık, İstanbul 1998, sf:14

111 ÇUKURÇAYIR, M. Akif, Siyasal Katılma Ve Yerel Demokrasi, Yargı Yayınevi, Ankara 2000, sf:128

ortamından kopmuş, günümüzde “Tinerci, sokak çocuğu” gibi isimlerle anılan kişilerin kentlerde sebep oldukları tahribat ortadadır.

Kentlerimizin problemlerinin çözümünün en önemli şartı, kentlerimizin sahiplerinin ortaya çıkmasıdır. Burada temel soru, kentin gerçek sahiplerinin kim olduğudur? Bu sorunun cevabı birçok açıdan incelenebilirse de, gerçek sahibinin o kentte yaşayanlar olduğu çok açıktır. Peki, ama kentin sahipleri, gerçekten o kentin sahibi olabiliyorlar mı? İnsan, sahibi olduğu kentin yönetiminde, geleceğinin şekillendirilmesinde söz sahibi değil ise, hukuken ya da teorik olarak o kentin sahibi görünmesinin ne anlamı vardır?

Kentin sahiplerinin gerçek anlamda söz konusu olabilmelerinin yolu, onların kent yönetimine katılımlarından geçmektedir. Bir insan, kentin yönetimine katılabilir ise onu sahiplenme duygusu da gelişecektir. Bu gün şehirlerimizin temel problemlerinden birisi de demokratik olmayışlarıdır. Halkın katılımını 4-5 yılda bir yapılan seçimlerle sınırlayan bir anlayışın yeterli olmadığı, olamayacağı ortadadır. Öyle ise yapılması gereken ilk iş, halkın kent yönetimine daha etkin katılımını sağlamaktır.

Kentlilik bilinci bir kültür konusudur. Kültürel değişimler ise ancak nesillerle ifade edilecek zaman dilimlerinde gerçekleşebilmektedir. Bu sebeple özellikle okullarda kentlilik bilincine yönelik olarak bilinçlendirme çalışmaları yapılması, kentlilik bilincinin gençlerimiz ve çocuklarımız tarafından benimsenmesinin sağlanması gerekmektedir.

Kentlilik bilincinin geliştirilmesi ile kenti tanıma arasındaki güçlü ilişki de göz önüne katılarak kent sakinlerinin yaşadıkları kenti tanıyabilecekleri organizasyonlar gerçekleştirilmelidir. Kente ait kültürel ve doğal mirasın korunması ve tanıtılması konusunda yapılacak çalışmalar sadece kültürel anlamda fayda sağlamakla kalmayacak, kentlinin kendini o kente ait hissetmesini sağlayıcı yararlar da söz konusu olacaktır.

4.BÖLÜM

YEREL YÖNETİMLERDE MUHAFAZAKÂR DEMOKRASİNİN YÖNETİM İLKELERİ

Muhafazakâr Demokrat Belediyecilik anlayışının dayandığı temel yönetim ilkeleri şunlardır:

1-Önce insan:

'Muhafazakâr demokrasi önce insan şiarı ile kendini tarif eden bir siyasettir. Zira devlet öncelikli değil insan öncelikli siyaset esas alınmalıdır. “İnsanı yaşat ki devlet yaşasın” düşüncesinden hareketle bütün politikalarının merkezine insanı konulmalıdır.

Önce insan anlayışı bireyciliğin ön plana çıkarılması demek değildir. İnsan sosyal bir varlık olarak sağlıklı gelişimini ancak sağlıklı toplumlarda gerçekleştirebilir. Dolayısıyla bireysellik insan doğasına aykırıdır ve toplumdan kopmuş birey için büyük sıkıntılar söz konusu olacaktır.

Muhafazakâr anlayışın insanı eksik olarak görmesi onu önemsizleştirilmesi demek değildir. Her ne kadar Hıristiyan inancından gelen ilk günah anlayışı varsa da İslam dine göre insan varlıkların en şerefliisidir ve hatta yeryüzünde Allah(CC)'ın vekili, halifesidir. Muhafazakâr anlayışa göre “insan türünün her üyesinin biricik varlık olduğu”¹¹² kabullenilmelidir. Ancak insanın üstün bir varlık oluşu, onun bir parçası olduğu bütünden ayrı bir değer taşıdığı anlamına gelmektedir ama aynı zamanda insan bu değerini toplumun içinde bulmaktadır. Bu anlayış islamda cemaat kavramı ile yerini bulmaktadır.¹¹³

¹¹² Barry'den nakleden ÖZİPEK, Bkir Berat, a.g.e., s:73

¹¹³ ÖZİPEK, Bkir Berat, a.g.e., s:74

Önce insan anlayışı insanlardan oluşan toplumun varlığını sürdürebilmesi için gerekli olan kamu yapılanmasının bu amacın ötesine geçmesine, kamu yönetiminin öncelenmesine karşı olmak demektir. Devlet insan içindir anlayışı bunu gerektirmektedir.

Önce İnsan demek, insanın hakkında saygı göstermek, insan haysiyetine uygun hizmet sunmak demektir. İnsanı rencide eden, insana saygı göstermeyen, insanın hakkına riayet etmeyen bir yaklaşım muhafazakâr demokrasi anlayışıyla bağdaşmaz.

Belediyeler de yerel halkın yerel nitelikli ortak ihtiyaçlarını karşılamak için vardır. Muhafazakâr Demokrasi anlayışıyla çalışan belediyelerimiz için öncelik, yerel halkın beklenti ve taleplerini yerine getirmek ve onların yaşamlarını kolaylaştırıcı çalışmalar yapmaktır. Bu çalışmalar da insan onurunu rencide edici olmamalı, insana güvensizlik-bürokrasiye itimat üzerine kurulmamalıdır.

2-Adalet:

“Adalet mülkün temelidir” ifadesinde yer alan mülk kelimesi iktidar anlamına gelmektedir. Adaletle dayanmayan iktidarlar temelsiz yapılardır. Muhafazakâr Demokrasi anlayışına sahip belediyelerimizin karar ve uygulamalarının adaletle dayanması, hizmette adil olunması temel ilkeler arasındadır. Adalet, idarenin bütün eylem ve işlemlerinde temel olması gereken en yüce değerdir.

Adil hizmet, hizmetin öncelik sırasına göre verilmesini gerektirir. Adil yönetim de haklının hakkını teslimi gerektirir.

Partizanlık başta olmak üzere kişilere, zümrelere diğerlerinin aleyhinde öncelik tanıyan politikalar adaletle bağdaşmaz. Ama yine adalet gereği olarak toplumun ortalama gelişiminin gerisinde kalmış kişilere ve gruplara ayrıcalık tanımak yani pozitif ayrımcılık yapmak da adaletin gereğidir. Çünkü adalet eşitlik demek değil, hak edene hakkını vermek demektir.

3-Şeffaflık:

Gizlilik, kamu yönetimindeki yolsuzluğun, verimsizliğin, kayırmacılığın, politik ayrımcılığın en önemli sebepleri arasındadır. Bu olumsuzluklar da, kamu yönetiminin kendisinden beklenen fonksiyonları yerine getirmesini engellemekte, toplumsal kaynakları verimsiz kullanımla harcamakta ve halkın kamu kurumlarına olan güvenini zedelemektedir. Şeffaflığın temeli ilgili olan herkesin gereksinim duyduğu bilgiye erişebilmesinin sağlanmasıdır.

Belediyelerimiz, karar ve uygulamalarında şeffaflığa azami dikkati göstermek zorundadır. Bu sebeple meclis kararlarının ve ihalelerin öncelikle şeffaflığı sağlanması, mali yeterliliği olan belediyelerimizin meclis toplantı ve ihalelerini WEB üzerinden naklen yayınlamaları önemlidir.

Belediyelerimiz, şeffaflığın bir gereği olarak hesap verebilirlik ilkesine de sahip olmalıdır. Vatandaş, “yetki verendir” ve kamu yönetiminin kendisine yetki veren vatandaşa karşı, bu yetkiyi ne kadar doğru ve etkin kullandığının hesabını vermesi gerekmektedir.

4-Dürüstlük:

Kamu yolsuzluk, rüşvet, suistimal ve kayırmalar toplumu kökünden sarsmakta, insanımızın güvenini zedelemektedir. Muhafazakâr Demokrasi anlayışına bağlı belediye yönetimleri, kamu kaynaklarının kendilerine verilen bir emanet olduğu bilinciyle ve emaneti muhafaza anlayışı ile hareket ederler. Yine bilirler ki, dürüstlük bir söylemle değil icraatlarla mümkündür. Dürüst olan açık, şeffaf olmaktan ve hesap vermekten kaçınmaz. Bu sebeple şeffaflık, dürüstlüğün bir göstergesi olarak algılanır.

Sadece yöneticilerin dürüst olması yeterli değildir. Kurumsal dürüstlüğün sağlanması gereklidir. Bu amaçla kurum karar ve faaliyetlerinde olduğu gibi kurum içinde de şeffaflık ve kontrol mekanizmalarına gereken önem verilir.

5-Planlı, etkin ve verimli çalışma:

Kamu kaynaklarının doğru kullanımı, hizmetlerin etkin biçimde yerine getirilmesi için planlı ve programlı çalışma esastır. Belediyeler, günü birlik karar ve icraat değil, doğru hazırlanmış planlar ve programlar çerçevesinde hareket eder ve plan ve programlarının da önceden ilan ederek kamu kontrolüne imkân sağlarlar.

Kamu kaynaklarının verimli kullanımını sağlamak amacıyla verimlilik ve etkinlik sağlayıcı yöntemler uygulanır.

Belediyelerimiz, sahip oldukları kaynakları ve yetkileri en etkin ve verimli şekilde kullanarak kentlerimizin sağlıklı gelişimini ve kent halkının yerel ihtiyaçlarını karşılamakla görevli kurumlardır. Bu sorumluluklarını başarılı biçimde yerine getirebilmek için öncelikle takip edecekleri stratejileri ve bu stratejilere uygun çalışma programlarını oluşturmalıdırlar.

Mevcut durum ve olası gelişmelerin değerlendirilmesi, bu verilerden hareketle gelecek tasarımının hazırlanması, amaç ve hedeflerin belirlenmesi, bu amaç ve hedeflere ulaşabilmek için kaynakların optimum kullanımını sağlayıcı programlar yapılmalı, çalışmalar sürekli değerlendirilerek geliştirilmelidir.

Belediyelerimiz, başarının elde edilebilmesi için her çalışanın, birimin ve süreçlerin performansının değerlendirilmeli ve performansların geliştirilmesi için alınması gereken tedbirleri belirleyerek uygulamalıdır. Belediyelerimizin performansının gelişmesi, mevcut mali, beşeri ve fiziki kaynaklarla daha nitelik ve nicelik yönünden daha fazla hizmetin sunulmasını, dolayısıyla kalkınmanın ve refah artışının sağlanmasında önemli bir etken olacaktır.

Belediyelerimizin kaynakları mali, beşeri, fiziki ve teknolojik kaynaklar olmak üzere dört ayrı kaynaktan oluşmaktadır. Bu kaynakların geliştirilmesi, etkin ve verimli kullanımı, denetimi başarılı yönetimin gereğidir. Belediyelerimiz İnsan Kaynakları Yönetimi, Sosyal ve Ekonomik Fayda Analizleri, Eşgüdüm, Araştırma-Geliştirme faaliyetleri, doğru planlama ve etkin yönlendirme ile sahip oldukları kaynaklardan optimum yararı sağlamaya çalışmalıdır.

Günümüzde bilgi en önemli sermaye ve yetişmiş personel de en önemli kaynaktır. Hızlı değişim ve gelişmelerin yaşandığı günümüzde belediyeler bilgiye ulaşma, bilgiyi paylaşma ve bilgiyi eyleme dönüştürme becerisini gösterebildikleri oranda başarıyı yakalayacaklardır.

6-Kaliteli hizmet:

Belediyelerimiz hizmet üretirken kalite bilinciyle hareket ederler. Üretilen hizmetin nitelik ve nicelik yönünden kaliteli olması, istenilen özelliklere sahip bulunması, hizmetin güler yüzlü ve zamanında sunulması için gereken önlemler alınır.

Kalitenin bir hayat felsefesi olduğu ve ancak tüm süreçlerde ve tüm çalışanların katılımı ile mümkün olduğundan hareketle, kalitenin geliştirilmesi için gereken çalışmalar yapılır.

Belediyelerimiz, vizyon sahibi, yetkiyi paylaşan, risk almakta arzulu, yenilik ve değişikliğe açık yönetici tipi ve başarıyı ödüllendiren, ekip çalışmasına yönelmiş, vatandaş odaklı ve katılımcı bir sistemi oluşturmalıdır.

Belediye hizmetlerinde kalitenin yakalanması, mali, fiziki, insan kaynaklarının etkin ve verimli kullanılarak kentin gelişimi ve kent sakinlerinin yaşam kalitelerinin geliştirilmesi için belediye yönetiminde kalite odaklı yönetim modelleri uygulanmalıdır. Bu kapsamda Toplam Kalite Yönetimi, ISO 9001 Kalite Yönetim Sistemi, Değişim Mühendisliği, Re-Organizasyon, Kıyaslama, Proje Yönetimi, İnsan Kaynakları Yönetimi ve benzeri modern yönetim teknikleri belediyelerimizde uygulanmalıdır.

7-Katılımcılık:

Demokrasiyi üstün kılan, halkın siyasal sisteme katılımı ve denetimidir. Yerel yönetimler, demokrasi kültürünün gelişimi ve yaygınlaşması için en elverişli kurumlar

oldukları için “Demokrasi Okulu” olarak değerlendirilirler. Belediye yönetimlerimizin karar ve uygulamalarında başta vatandaşlar olmak üzere tüm kurum ve kuruluşların katılımı esastır. Muhafazakâr Demokrasi anlayışına bağlı belediye yönetimleri “halka rağmen” değil, “halkla beraber” hareket ederler.

Belediyeler, devletin vatandaşa en yakın kurumlarıdır. Bu sebeple vatandaşlar diğer devlet kurumlarına kıyasla belediyelerle daha yakından ilgilenmekte, hesap sormakta, kararları etkileme çabaları sergilemektedir. Bu açıdan belediyeler demokratik kültürün gelişimine katkı sağladıkları gibi; aynı zamanda vatandaşların şikayet ve talepleri ile daha yakından ilgilendiklerinden, toplumsal barışın gelişmesine de katkı sağlamaktadırlar.

Belediyelerimizin katılımcı bir yönetim sergileyerek; başta “Kent Konseyleri” olmak üzere katılımı sağlayıcı mekanizmaları geliştirerek vatandaşın, STK’ların, Meslek Odalarının karar ve uygulamalarına katılımını sağlamaları gerekmektedir.

Belediyelerimiz, bürokratik duvarlar arkasında hizmet üreten değil, halka birlikte daha iyiye, daha güzele ulaşma gayreti içerisinde olan kurumlar olmalıdır. Başta beyaz Masa uygulamaları olmak üzere halkın bilgilendirilmesi, halkla ilişkilerin geliştirilmesi için gereken çalışmalar hassasiyetle uygulanmalıdır.

8-Sürekli gelişim:

Kente ve kent halkına daha iyi hizmet verebilmek için sürekli gelişim çabası içerisinde olmamız gereklidir. “Bir günü bir gününü denk olan ziyandadır” anlayışından hareketle her gün daha iyiye, daha güzele ulaşmak, nitelin ve nicelik olarak daha fazla hizmet üretmek için sürekli gelişim anlayışıyla hareket etmemiz gerekmektedir.

9-Sürdürülebilirlik:

Yapılan güzel ve faydalı hizmetlerin sürekliliğini ve sürdürülebilirliğini sağlamak için gerekli çalışmalar yapılmalı, önlemler alınmalıdır. Sürdürülebilirlik, yapılan çalışmaların toplum değerleri ve doğa ile uyumlu, teknik olarak doğru ve katılımcı bir anlayışa gerçekleştirilmesini gerekli kılmaktadır. Muhafazakâr Demokrasi anlayışına bağlı belediyeler gelecek seçimler için değil, hem bu günün problemlerini çözmek, hem de gelecek nesillere daha iyi bir kent bırakmak için çalışır.

Belediyelerimiz, “bugünün ihtiyaçlarını, gelecek kuşakların kendi ihtiyaçlarını karşılayabilme imkânından ödün vermeksizin karşılamak”, doğaya ve çevreye karşı gereken hassasiyeti korumak ve kentlerimizi içinde yaşayanlara huzur, güven, umut veren ve medeni ihtiyaçlarını karşılayabildikleri bir yerleşmen alanına dönüştürmekle yükümlüdürler.

10-Vatandaş odaklı Yönetim:

Vatandaşımızın zaman kaybına, gereksiz masrafa, bezginliğe ve yorgunluğa sevk eden; çağdaş hizmet standartlarının gerisinde kalan, ürettiği hizmeti sunarken vatandaşın ihtiyacı yerine kendi hiyerarşik mantığını ve ihtiyaçlarını esas alan “ Bürokratik Yönetim Kültürü” anlayışını değiştirerek bunun yerine, “Vatandaş Odaklı Kamu Hizmeti Kültürü” anlayışını yerleştirmemiz gereklidir. Belediyelerin vatandaş odaklı olması demek, belediye hizmetlerinin planlanması, uygulanması ve sunumunda halkın beklenti ve taleplerinin dikkate alınmasını demektir.

Belediyeler, belde halkının talep, beklenti ve şikâyetlerini elde edebilmek için gereken çalışmaları yapmak zorundadırlar. Öncelikle, belediye ile vatandaş arasında kurulan bürokratik engellerin kaldırılması gerekmektedir.

11-Sosyal Belediyecilik:

sosyal belediyecilik; kamu harcamalarını konut, sağlık, eğitim ve çevrenin korunması alanlarını kapsayacak şekilde sosyal amaca kanalize eden; işsiz ve kimsesizlere yardım

yapılması, sosyal dayanışma ve entegrasyonun tesis edilmesi ile sosyo – kültürel faaliyet ve çalışmaların gerçekleştirilebilmesi için gerekli olan altyapı yatırımlarının yapılmasını öngören; bireyler ve toplumsal kesimler arasında zayıflayan sosyal güvenlik ve adalet mevhumunu güçlendirmeye yönelik olarak mahalli idarelere sosyalleştirme ve sosyal kontrol işlevleri yükleyen bir modeldir. Belediyelerimiz sosyal sorumluluklarının bilincinde, sosyal kalkınmayı artırıcı çalışmalar gerçekleştirmelidir.

12-Yerel Kalkınma:

Yerel kalkınma anlayışı, yerel dinamiklerin harekete geçirilerek, yerel toplulukların ekonomik, sosyal, kültürel ve siyasal alanda sürdürülebilir kalkınma ilkelerine uygun olarak gelişimini sağlamayı hedeflemektedir. Yerel Kalkınma; fiziki (kentsel), sosyal, kültürel, ekonomik ve siyasal alanda gelişimi kapsamaktadır.

Belediyelerin yerel kalkınma hareketinin içinde etkin yer alabilmeleri için kente ve kentliye yönelik hizmetlerin karar alma ve uygulamasında kalkınmayı sağlayıcı yaklaşım sergilemeleri, kaynaklarını bu anlayış doğrultusunda kullanmaları gerekmektedir. Belediyeler açısından Yerel kalkınma yönetimi söz konusu olduğunda, öncelikle geleneksel yönetim anlayışında, belediyelerin hizmet sunmadaki paradigmalarında köklü değişim yaşanmalıdır. Bu yeni paradigma doğrultusunda belediyelerin görev ve sorumlulukları da yerel kalkınmanın temel alanlarında gelişimi sağlayacak şekilde belirlenmesi ve bütün bunları yaparken de etkin ve verimliliğe odaklanmaları gereklidir.

13-İşbirliği ve Koordinasyon:

Belediyelerimizin kendilerinden beklenen misyonu yerine getirebilesi için sadece kendi öz kaynaklarını kullanma ile yetinmemeleri; gerek merkezi idarenin ve gerekse özel girişim ile gönüllülük esasına dayalı organizasyonların kaynaklarının da kent ve kentli hizmetine sunulması için gayret göstermelerini gerekli kılmaktadır.

Kurumlar arası koordinasyon ve iş birliği eksiğinin sebep olduğu kaynak israfının giderilmesi için belediyelerimizin rehber ve koordinatör görevi üstlenmeleri gerekmektedir.

14-Kentlilik Bilinci:

Bir şehrin gerçek sahibi o şehirde yaşayan, kentle bütünleşen ve kendisini kente ait hisseden kişilerdir. Kentlilik binci kavramı ile ifade edilmek istenen da, kentte yaşayanların kentle bütünleşmesi, kendini kente ait hissetmesi ve dolayısıyla kente karşı sorumluluk duygusu taşımasıdır. Kentlilerin kentine sahip çıkabilmeleri için kenti algılamalarının doğru olması gerekmektedir. Kentleri “yalnızca kendisinden çıkar sağlanacak bir nesne olarak gören çevrelerin”, kente karşı hassas olmaları beklenemez. Bu anlayıştan korunmanın yolu da, kenti tanımak, kentle bütünlemek ve kentli kimliğini kazanmaktan geçer.

Belediyelerimiz, kentte yaşayanların kentlilik bilincinin geliştirilmesi için varsa üniversiteler, STK’lar la birlikte gerekli eğitim ve bilinçlendirme çalışmaları yapmalıdırlar.

15-Kent Hukuku ve Kentli Hakları:

Kent sakinlerinin yani yerel halkın yönetime etkin katılımı, kent imkanlarından adil yararlanma, kentte huzur ve güvenle yaşama, kentte kendini geliştirme imkanını bulabilme ve kent yönetiminden kaliteli hizmet talep etme gibi hakları kadar; bu kişilerin kente karşı da sorumlulukları bulunmaktadır. Bir başka ifade ile, kentlinin hakları olduğu gibi kent de hakları bulunmaktadır. Kentin sürdürülebilir gelişim içinde büyümesinin temini, kent imkanlarının korunması, kent sakinlerinin kentlerini sahiplenmesi, kent huzur mekanlarına dönüştürülmesi gibi kent haklarının yanında bir de kent yönetiminin hakları vardır. Belediyelerimiz kent ve kentlinin haklarını koruyucu düzenlemeleri gerçekleştirmelidir.

5. BÖLÜM GENEL DEĞERLENDİRME

Muhafazakârlık, doğal olana müdahaleyi genel olarak doğru bulmayan bir değerler bütünüdür. Ancak buradaki doğal olana müdahale etmemekten kastedilen kendi başına bırakılması değil, radikal müdahalelerle ani değişime uğratmak yerine, doğal akışı yönlendirmek anlamındadır.

Tabiatın doğal bir dengesi ve kuralları olduğu gibi toplumların da uzun tarihi süreçte şekillenen ve nesilden nesile aktararak kendisine yer edinen yapısı ve kuralları bulunmaktadır. Bu yapı ve kurallar bazen adaletsiz, yanlış ve kabul edilemez olabilmektedir. Ancak bu çarpıklıklara karşı, toplumun doğal yapısı ve geliştirilmiş refleksleri hesaba katılmaksızın devrimci bir anlayışla değiştirilmeye kalkılmasının getireceği sorunlar çoğu zaman var olan olumsuz yapının zararından daha fazla zarara yol açabilmektedir. Muhafazakârlık, olduğu gibi korumak değil, tedrici olarak geliştirmek anlayışını savunmaktadır. Hele ki bu müdahalenin devlet aygıtı eli ile kullanılmaya kalkılması, muhafazakâr anlayışla hiç bağdaşmayacak bir politika olacaktır.

Muhafazakârlık, devletin ya da devletin yürütme organı olan hükümetin veya diğer kurumlarının “topluma tercihler empoze etmesini” asla kabullenmez. Çünkü bu kurumların varlık sebebi toplumun kendisine verdiği görevleri yerine getirmektir. Devlet, hükümet ve diğer kamu kurumları, yetkisini toplumdan alan ve yine toplumun belirlediği çerçevede kendisinden beklenen görevleri yerine getirmesi gereken kurumlardır. Dolayısıyla bu kurumlar toplumun hakimi değil hadimidir. Hadim olanın hakim olan rolüne soyunması her şeyden önce kendi varlığını inkardır ve en basitinden de yetkilerini aşma girişimidir. Millet, "el öpen, diz çöken" değil, "eli öpülen, önünde diz çökülen" güç olduğunu kabul etmemiz gerekmektedir. Egemenliğin kayıtsız şartsız milletin olduğunu kabul eden anlayış bunu gerekli kılmaktadır.

Muhafazakâr Demokrasiyi parti politikası olarak benimseyen ve savunan AK Parti'nin Genel Başkanı ve Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın 59. Hükümetin programını meclise sunarken yaptığı konuşmasındaki; “AK Parti'nin muhafazakârlık anlayışı, siyasal otoriteyi, hukuki ve siyasi meşruluğun ötesinde bir meşruluk temeline oturtmakta ve siyasal iktidarın var olan toplumu tanıyarak, işlevlerini onun irade ve değerlerine uygun olarak yürütmesi gerektiğini belirtmektedir” ifadeleri bu anlayışı yansıtmaktadır.

Toplum tanıyarak, onun değerlerine saygılı olmak, onun beklentilerini karşılamak için çalışmayı gerektirir. Toplum tanıyarak yerine tanımlamak veya toplumu eğitilmesi, değiştirilmesi ve bundan da öte “adam edilmesi” gereken kitle olarak görmek ancak toplum mühendislerinin bakış açısını yansıtır ki, böyle bir yaklaşım ise muhafazakârlık tarafından şiddetle ret edilir.

Muhafazakâr demokrasi, toplumda var olan ve kökeni ne kadar derine giderse gitsin yanlış yapılanmaları korumak demek değildir. Çünkü, muhafazakar demokrasi, milletin hür iradesini en üst belirleyici sayar ve dolayısıyla da millet iradesinin tecellisini engelleyecek yapılanmaları da yine millet iradesine aykırı olarak görür. Bu sebeple de millet iradesini birkaç kişinin iradesine esir eden yapılanmaları kabullenmez.

Feodal kast sistemleri ve benzeri yapılanmalar millet iradesinin özgürce oluşumunu engellemektedirler. Ancak bu oluşumların devlet gücü kullanılarak sert biçimde değiştirilmesi değil, toplumun bilinçlendirilmesi, kendi iradesini ortaya koyacak zeminlerin inşa edilmesi suretiyle yine toplum tarafından değiştirilmesi muhafazakâr demokratik anlayışa uygun politika olacaktır. Aksi takdirde, toplumda meşruluğunu edinmemiş yapılanmaları devlet gücünü kullanarak zorla kabul ettirmeye kalkıldığında yeni ve ciddi problemler baş göstermektedir. Örneğin, ülkemizin bir bölümünde var olan ağalık ve benzeri yapılanmaların kabulü mümkün değildir. Ancak bu yapılanmaların toplumsal bilinçlenme yaşanmadan sadece

devlet gücü ile ortadan kaldırılmaya kalkılması durumunda ise ya bu yapılanmalar yeni isimler altında varlığını sürdürmekte veya ortaya çıkan kaos beraberinde sosyal-ekonomik alanda yeni problemler doğurmaktadır.

Demokrasi kültürünün gelişmediği, demokratik kurumların nitelik ve nicelik yönünden güçlenmediği toplumlarda, muhafazakâr demokrasi anlayışının yaygınlaşması ve etkin olması mümkün değildir. Muhafazakâr Demokrasi, diğer ideolojilerin aksine, salt insanların düşünce dünyasında kendine yer bulan ve bu düşünceyi diğer insanlara kabul ettirmeye dayanan ve hatta bunun için dayatmaları bile olumlu karşılayan bir düşünce konsepti değildir. Hayatın akışı içinde bir duruşu sergiler ve dolayısıyla da fikirden çok duruşu yani uygulamayı ön plana alır. Bu duruşun güçlenmesi ve yayılması da ancak duruşun kendisiyle tutarlı olması ile mümkündür.

Ülkemizde demokratik kültürün gelişmesi ve demokratik kurumların kökleşebilmesi için yerel yönetimlerin etkin rol almaları gerekmektedir. Özellikle İl Genel Meclisleri ve Belediye Meclisleri bu açıdan önemli misyonlar yüklenebilecek kurumlardır. Bu kurumların bu gün için çok etkin oldukları söylenemez. Her ne kadar son yerel yönetimler reformu kapsamında İl Genel Meclislerinin ve Belediye Meclislerinin etkinliğini artırıcı düzenlemeler yapılmış ise de yeterli değildir.

Yerel yönetimlerde halkın katılım ve denetim imkânlarını artıran yeni düzenlemelerin kendisinden beklenen demokratik gelişmeyi sağlayabilmesi için bunların yasak savma kabilinden değil bilinçli ve iddialı biçimde yapılması gerekmektedir. Özellikle kent meclisleri bu açıdan önemli bir imkan oluşturmaktadır. Ancak, bu meclisleri oluşturan üyelerin toplantılara hazırlıksız gelmeleri, orayı bir şov yeri olarak değerlendirmeleri sebebi ile beklenen randıman elde edilememektedir.

Muhafazakâr Demokrasi, toplum mühendisliğini şiddetle ret ederken, kendisini muhafazakâr demokrat olarak tanımlayan kişilerin ve kurumların toplumun sosyal ve kültürel hayatlarını biçimlendirmeye yönelik tavırlarını anlamak mümkün değildir. Yerel yönetimler sosyal ve kültürel alanlarda sivil toplum etkinlikleri için gerekli zemini oluşturması gereken kurumlardır. Ancak uygulamada etkinliklerin bile bu kurumlar eli ile yapıldığı gözlemlenmektedir. Elindeki kamu gücünü kullanarak kendi dünya görüşü doğrultusunda etkinlikler düzenleyen kurumlar farkında olarak veya olmayarak toplumun sosyal ve kültürel hayatlarına müdahale etmekle kalmamakta; ayrıca, sivil toplum alanına da girerek sivil toplumun gelişmesini de engellemektedir.

Muhafazakâr düşüncede aile önemli bir yer tutmaktadır. Aile toplumun temeli ve aynı zamanda da bireyleri toplumsal değerler doğrultusunda yetiştiren bir kurumdur. Muhafazakâr demokratlar için aile toplumun toplumsal çeşitliliğin de kaynağını oluşturur. Değişik inançları, gelenekleri, görüşleri, alışkanlıkları bireylerine aktaran ve bu anlamda toplumsal zenginliği sağlayan kurum ailedir. Bu günkü toplumda aile kurumu hızla çökmektedir. Ekonomik, sosyal ve kültürel alanda yaşanan olumlu ya da olumsuz gelişmeler aile kurumunu hızla zayıflatmakta; aile kendisinden beklenen sosyal ve ekonomik misyonun gereğini yerine getirememektedir. Bu gelişme karşısında alternatif kurumlar oluşturmak değil, ailenin geliştirilmesine önem verilmesi gerekmektedir.

Yaşamın her alanına genişlemiş bir devlet yapılanmasının muhafazakâr demokraside yeri yoktur. Devlet, sadece temel alanlarda görev yapmalı, bunun dışındaki alanları sivil topluma terk etmelidir. Küçük ama etkin bir devlet aygıtının yerine yaygın ve hantal bir devlet aygıtının alması hem toplumsal gelişimi yavaşlatır ve hem de devletin genişlemesi ile paralel sivil toplum alanı da daralır. Bu ise, sivil toplumu önceleyen muhafazakâr yaklaşıma ters bir politikadır.

Muhafazakâr düşünce, ekonomik alanda piyasa aktörlerinin üstünlüğünü kabul eder. Kamu gücü ile ekonomik faaliyetlerin sürdürülmesini ise kabullenmez. Kamu İktisadi

Teşekkülleri (KİT), Belediye İktisadi Teşekkülleri (BİT) gibi kamusal aygıtların ekonomik alanında ve hele ki kamu ayrıcalığını da kullanarak iş yapması yanlış bir tutumdur.

Muhafazakâr Demokraside Yerel Yönetimler Vizyonu isimli makalemizi Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın "Muhafazakârlık ve Demokrasi" isimli sempozyumda yaptığı konuşmadan bir bölümle tamamlayalım:

"Mesele, herhangi birine saygısızlık yapmadan çok sayıda kimliğe yer bulacak bir siyasal üsluba ve yapılanmaya sahip olabilmektir.

Toplumun küçümsenmeyecek bir kesim

- geleneği dışlamayan bir modernlik,
- yerelliği kabul eden bir evrensellik,
- manayı reddetmeyen bir rasyonellik,
- köktenci olmayan bir değişim istemektedir.

Demokrasi diyalog, tahammül ve uzlaşma rejimidir; bugün dünya ölçeğinde bir demokratikleşmeye ihtiyaç vardır.

Küresel rekabet, ticaret ve uluslar arası ilişkiler ağı, kapalı toplumların hızla kendilerini dünyaya açmalarını gerekli kılmaktadır.

Siyaseten kimi otoriter ülkelerin özgürleşmesi için çaba göstermeyenler bir gün ekonomik olarak bu ülkeleri dünya sistemine katmak zorunda kalacaklardır.

Bizim arzumuz insanlık ailesinin her üyesinin güven zemininde tesis edilen bir iletişim ve işbirliği ağına katılmasıdır.

Gettolaşan, içe kapanan ve işbirliğine kapalı olan toplumlar dünya üzerinde her an sorun üretebilecek sağlıklı alanların oluşmasına sebep olmaktadır.

Dünyanın geleceği medeniyetler çatışmasından değil, medeniyetlerin işbirliğinden geçmektedir. Yerel özelliklerin, farklılıkların, milli ve dini değerlerin yani her türlü çeşitliliğin sahiplenilebildiği bir ortam çatışma değil uzlaşma; kavga değil barış getirecektir.

Siyasi iktidarın en temel dayanağı milli iradedir ve özelliği, meşruluğunu halkın genel kabulünden almasıdır. Biz hukuki ve siyasi meşruluğu her partinin "olmazsa olmazı" olarak görüyoruz.

Her türlü dayatmacı, buyurgan, tektipçi, toplum mühendisliğine dayanan yaklaşımlar sağlıklı bir demokratik sistem için engeldir. Hiç kimse masa başından toplumları yönlendirmeye, onlara biçim vermeye kalkmamalıdır.

Muhafazakâr demokrasi kimliğimiz, her türlü toplumsal ve siyasal mühendisliğe karşıdır.

Demokrasi bir diyalog, tahammül ve uzlaşma rejimidir. Diyalogun gelişmediği kapalı toplumlar demokratik bir kültür üretemezler.

Türkiye'de kendine özgü bir demokrasi yerine; çoğulculuk, çokseslilik ve tahammül duygusunu sindirebilmiş bir demokrasi tesis edilmelidir. İdeal olan seçimlere ve belli kurumlara indirgenmiş mekanik bir demokrasi değil; idari, toplumsal ve siyasal tüm alanlara yayılmış organik bir demokrasidir.

Biz buna "derin demokrasi" diyoruz.

Demokratik siyaset zemini her türlü sorunun aktarıldığı, tüm toplumsal taleplerin yansıtıldığı ve doğru ile yanlışın kendisini test ederek düzeltebilecekleri bir zemin olmalıdır.

"Özgürlük" sadece demokrasiyi mümkün kılan bir değer değil, aynı zamanda toplumsal düzenin ve sorumlulukların ahlaki ve hukuki çerçevede işlemlerini de temin eden bir değer ve ilkedir. İnsanlık ailesinin her ferdi temel hak ve özgürlüklere "insan" olmaları hasebiyle sahip olmalıdır.

Bireysel özgürlüğün tam olarak tesis edilebilmesi bireyi soyut, silik ve devlet karşısında korumasız kılmak değil, onu toplumsal alan içinde sivil ve sosyal oluşumlarla donatmaktan geçmektedir.

Herkesin doğuştan sahip olduğu “insan hakları”nın hiçbir dinsel, ırksal, cinsel, dilsel, siyasal ya da sınıfsal ayırım gözetmeksizin tüm insanlar için geçerli olmalı ve hukuki zeminde tanınmalıdır.

Muhafazakâr Demokrasi anlayışımız, geleneği önemsemekle birlikte modern kazanımları reddeden bir gelenekçilik gütmemektedir.

Yerelliği savunmak, evrenselliği red anlamına gelmemeli, yerellik de kendisini çatışmacı bir mutlaklığa dönüştürmemelidir.”

KAYNAKLAR

- ADEMHAN, Çiğdem, Kalkınma, İnsani Gelişme, Globalleşme, www.sosyalhizmetuzmani.org
- AKDOĞAN, “Yalçın, Yerel Siyasetin Anlamı ve Amacı”, Yerel Siyaset Dergisi, Ocak 2006
- AKDOĞAN, Yalçın, Dr, Muhafazakar Demokrasi, Ankara 2003
- AKDOĞAN, Yalçın, Yerel Siyaset Dergisi, Mart 2006
- AL, Hamza, Yrd. Doç. Dr., Bilgi Toplumu ve Kamu Yönetiminde Paradigma Değişimi, bilim adamı Yayınları, Anara 2002
- ALTINYILDIZ, Nur, Eskiye Muhafaza/Yeniye İnşa, Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce-Muhafazakârlık, c.5
- ARDOĞAN, Recep, İslam Açısından Muhafazakar Teorinin İlkeleri, Köprü Dergisi, 97. sayı
- ARSLAN, Ahmet, Kamu Harcamalarında Etkinlik, Verimlilik ve Denetim, <http://www.maliye.gov.tr/apk>
- ATAŞ, Mustafa, Yerel kalkınma ve Belediyeler, Yerel Siyaset Dergisi, Mart 2006
- AYSOY, Mehmet, Dr., Geleneğin Sosyolojik Paradigması, <http://www.genbilim.com>
- AYTEKİN Yılmaz, Çağdaş Siyasal Akımlar, Vadi Yayınları, Ankara 2003
- BİGİÇ, Veysel, Y.Doç. Dr., Yeni Kamu Yönetimi Anlayışı, Kamu Yönetiminde Çağdaş Yaklaşımlar, Ed: BALCI Asım vrd., Seçkin Yayıncılık, Anara, 2003
- BİLGİÇ, Veysel, Y. Doç. Dr, Yeni Kamu Yönetimi Anlayışı, Kamu Yönetiminde Çağdaş Yaklaşımlar (Edisyon), Seçkin Yayıncılık, Ankara 2003
- BORA, Tanıl, Türk Sağının Üç Hali, Birikim Yayınları, İstanbul 1999
- Bulut, Yakup, Sivil Toplum ve Yerel Yönetimler, Yerel Yönetimler Üzerine Güncel Yazılar-1 (Ed: Hüseyin Özgür, Muhammed Kösecik), Nobel Yayın Dağıtım, Ankara 2005,
- BUMİN, Kürşat, Demokrasi Arayışında Kent, İz Yayıncılık, İstanbul 1998
- Bülent Daver, Siyaset Bilimine Giriş, Ankara, Yargı Yayınevi, 1993
- CANATAN, Bilal, Bir AB Hukuku İlkesinin Fikir Kaynakları: Totalitarizme Karşı Subsidiarity, Liberal Düşünce Dergisi, Sayı: 38-39
- Coşkun C. Aktan, Prof. Dr., Sivil Toplum, Devlet ve Faustian Sözleşmesi, <http://www.canaktan.org>
- ÇAHA, Ömer Dört Siyaset Dört Akım, Zaman Kitap, İstanbul 2001, s: 109
- ÇAHA, Ömer, <http://arsiv.zaman.com.tr/2003/o8/31>
- ÇELİK, Hüseyin www.huseyincelik.net/koseyazilari
- ÇEVİK, Hasan Hüseyin, Türkiye’de Kamu Yönetimi, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2004
- ÇEVİKBAŞ Rafet, Dr. Yerel Yönetimler, işlevi ve Türkiye’deki Durumu, Türk İdare Dergisi, Haziran 1995
- ÇOŞKUN; Selim, Kamu Yönetiminde Yönetişim Yaklaşımı, “Kamu Yönetiminde Çağdaş Yaklaşımlar”
- ÇUKURÇAYIR, M. Akif, Siyasal Katılma Ve Yerel Demokrasi, Yargı Yayınevi, Ankara 2000
- DİNÇER, Ömer, Prof. Dr., Cevdet Yılmaz, Dr, Değişimin Yönetimi İçin Yönetimde Değişim, Başbakanlık, Ankara 2003
- DURU, B., ALKAN, A., 20. Yüzyıl Kenti

- Erdal TÜRKAN, Vizyon Rekabeti, Liberte Yayınları, Ankara 2003
- ERDOĞRAL, Muzaffer, Muhafazakar Demokrasi,
http://www.muzaffererdogral.com/dg_11.htm
- ERYILMAZ, Bilal, Prof. Dr., Bürokrasi ve Siyaset, Alfa Basım yayım, İstanbul 2002
- ERYILMAZ, Bilal, Prof. Dr., Kamu Yönetimi, İstanbul 2002
- ES, Muharrem, YILDIRIM, Reyyan, “Yerel Yönetimlerin Varlık Nedenleri ve Yerelleşme Olgusu”, Yerel Siyaset Dergisi, Ağustos 2006
- GIDDENS, Anthony, Sağ ve Solun Ötesinde, Metis Yayınları, İstanbul 2002
- GÖRMEZ, Kemal, Yerel Demokrasi ve Türkiye, Vadi Yayınları, Ankara 1997
- GÜL, Hüseyin, Ekonomik Kalkınmada Yerel Alternatifler, “Kentsel Ekonomik Araştırmalar Sempozyumu”, DPT Yayınları, Ankara 2004, c.1
- GÜVEN,Sami, Prof. Dr., Sosyal Sorunlar ve Sosyal politikalar, Ezgi Kitabevi Yayınları, Bursa 1998
- HEYWood, Andrev, Siyaset, Liberte Yayınları, Ankara 2006
- <http://mhukuk.kolayweb.com/yaziyett.htm>
- <http://www.biltek.tubitak.gov.tr/dergi/01/kasim/kentler.pdf>
- http://www.izmirbarosu.org.tr/yayinlar/sart_cevre_avrupa_kentsel.htm
- <http://www.kinderleben.steiermark.at>
- <http://www.stadd-zuerich.ch>
- <http://www.tdk.gov.tr/tdksozluk>
- İNSEL, Ahmet, Sağ-Sol Kalmadı mı?, Radikal Gazetesi Eki, 3.6.2007
- İsmail Başaran, Küreselleşme: Merkezin Direnmesi, Yerelin Güçlenmesi mi?, Yerel Siyaset Dergisi, Mayıs 2006
- KAR, Bülent, Yerel Demokrasi İçin Yerel Siyaset, Yerel Siyaset Dergisi, Ocak 2006
- KARAKURT, Elif, Dünya Kenti Kavramına Alternatif Bir Bakış, Kentsel Ekonomik Araştırmalar Sempozyumu, DPY Yayınları, Ankara 2004, c:1
- KAYA, Erol, Yerel kalkınma Yönetimi, Sistem Multimedia, İstanbul 2004
- KELEŞ, Ruşen, Prof. Dr. Yerinden Yönetim ve Siyaset, Cem yayınevi, İstanbul 1998
- KOVANCI, Ahmet, Toplam Kalite Yönetimi, Sistem Yayıncılık, İstanbul 2001
- KÖSEOĞLU, Özer, “Yeni Belediye Kanununda Yerel Demokrasiye İlişkin Gelişmeler”, Yerel Siyaset Dergisi, Nisan 2006
- Muharrem ES, Yrd. Doç. Dr., Ajlan Başatlı, STK’ların Yerel Yönetimlere Etkisi, Yerel Siyaset Dergisi, Temmuz 2006
- NADAROĞLU, Halil, Mahalli İdareler, Beta Basım yayım Dağıtım, İstanbul 2001
- NOHUTÇU, Ahmet, Yrd. Doç. Dr., Sürdürülebilir Kamu Yönetimi Kalitesi İçin Toplam Kalite Yönetimi, Performans Yönetimi Sorun Alanları, Uygulamalar ve Türk Kamu Yönetimine Uyarlaması, “Kamu Yönetiminde Çağdaş Yaklaşımlar” Ed: BALCI Asım vd., Seçkin Yayıncılık, Ankara 2003
- NOHUTÇU,Ahmet, Y.Doç. Dr., BALCI, Ahmet, Y. Doç. Dr., Kamu Yönetiminin Yeni Perspektif ve Dinamizmi: Kamunun Yönetilmesinden Kamunun Yönetmesi Anlayışına Doğru, Kamu Yönetiminde Çağdaş Yaklaşımlar (Edisyon), Seçkin Yayıncılık, Ankara 2003
- ÖZASLAN, Metin, Küresel-Yerel Etkileşimin Yeni Örgütlenme Biçimleri: Ağ Şebeke Tarzı Firma ve Kamusak Örgütlenmeler, “Kentsel Ekonomik Araştırmalar Sempozyumu”, DPT Yayınları, Ankara 2004, c.2
- ÖZGÜVEN, Ali, Prof. Dr., İktisadi Büyüme, İktisadi kalkınma, Planlama ve Japon Kalkınması, Filiz Kitabevi, İstanbul 1988
- ÖZİPEK, Bekir Berat, Muhafazakârlık, Liberte Yayınları, Ankara 2004
- PALABIYIK, Hamit, Şermin Atak, İzmir Büyükşehir Bütününde Mahalle Yönetimlerinin Profili, <http://www.sbe.deu.edu.tr>
- PEKTAŞ, Kadir, Büyük Kent Belediyelerinin Eğitim ve Kültür Hizmetlerinde Siyasi parti ideolojilerinin Yansıması, <http://basarm.com.tr/yayin/malihukuk/tez/birincibolum2.htm>
- POYRAZ, Hakan, Niçin Ahlaklı Olmalıyız?, Yerel Siyaset Dergisi, Şubat 2006
- Recai Coşkun, Doç. Dr., Sivil Toplum Kuruluşları, Nereden Nereye ve Ne İçin?, Yerel Siyaset Dergisi, Temmuz 2006
- RODOPLU, Gültekin, Prof. Dr., Yerel kalkınma, Yerel Siyaset Dergisi, Mart 2006

SEYYAR, Ali, Prof. Dr., Yoksul Ailelere Dönük Sosyal Politikalar, www.sosyalsiyaset.com
SEYYAR, Ali, Refah Devleti Ve Üstlendiği Temel Görevler Üzerine Bir İnceleme,
http://www.sosyalsiyaset.com
ŞENLİER, Nihal, ERYILMAZ, Semiha Sultan, Kentler Arası Rekabette İstanbul'un Yeri,
Kentsel Ekonomik Araştırmalar Sempozyumu, DPY Yayınları, Ankara 2004, c:2
TABAKOĞLU, Can, Yerel ve Genel Kalkınma Sorunları, Belediyecilikte Stratejik Bakış,
Yerel Siyaset Dergisi, Ağustos 2006
TAŞKIN, Yüksel, Muhafazakarlığın Usulanmaz Çocuğu: Reaksiyonerlik, Modern Türkiye'de
Siyasi Düşünce-Muhafazakârlık, c.5
TORTOP, Nuri, Mahalli İdareler, Yargı Yayınları, Ankara 1999
TORTOP, Nuri, Prof. Dr., Mahalli İdareler, Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi,
Eskişehir 1999
ULUSOY, Ahmet, Doç. Dr., AKDEMİR, Tekin, Mahalli İdareler Maliyesi, Seçkin Yayıncılık,
Ankara 2002
Vikipedi, özgür ansiklopedi
VİNCEND, Andrev, Modern Politik İdeolojiler, Paradigma Yayıncılık, İstanbul 2006
VİNCENT, Andrew, Modern Politik İdeolojiler, Paradigma Yayıncılık, İstanbul 2006,
Vural, Mehmet Muhafazakârlık, Elis Yayınları, İstanbul 2003
www.http://tdk.gov.tr